

Kuluttajaviranomaisten toimivaltuuksien uudistaminen

Työryhmän mietintö

Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2019:33

Kuluttajaviranomaisten toimivaltuuksien uudistaminen

Työryhmän mietintö

Oikeusministeriö

ISBN PDF: 978-952-259-771-7

Helsinki 2019

Kuvailulehti

Julkaisija	Oikeusministeriö	27.6.2019	
Tekijät	Työryhmä, puheenjohtaja Katri Kummoinen, sihteeri Sofia Aspelund		
Julkaisun nimi	Kuluttajaviranomaisten toimivaltuuksien uudistaminen Työryhmän mietintö		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2019:33		
Diaari/hankenumero	VN/2586/2018	Teema	Mietintöjä ja lausuntoja
ISBN PDF	978-952-259-771-7	ISSN PDF	2490-1172
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-771-7		
Sivumäärä	131	Kieli	suomi
Asiasanat	kuluttajansuoja, valvontaviranomaiset		
Tiivistelmä	<p>Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista. Lisäksi muutettaisiin Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annettua lakia (661/2012), oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annettua lakia (100/2013), Finanssivalvonnasta annettua lakia (878/2008) sekä sakon täytäntöönpanosta annettua lakia (672/2002).</p> <p>Esityksen pääasiallisena tavoitteena on toimeenpanna Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/2394 kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten yhteistyöstä ja asetuksen (EY) N:o 2006/2004 kumoamisesta. Asetuksen keskeisen osan muodostavat toimivaltaisten viranomaisten vähimmäistoimivaltuudet.</p> <p>Laissa kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista säädettäisiin muun muassa asetuksen mukaisesta tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudesta, oikeudesta tehdä koeostoja sekä oikeudesta määrätä poikkeuksellisissa tapauksissa myös esimerkiksi verkkosivustoilla olevaa sisältöä poistettavaksi sekä viime kädessä poistamaan verkkosivusto tai määrätä verkkotunnus poistettavaksi verkkotunnusrekisteristä. Ehdotettu sääntely täydentäisi jo olemassa olevaa sääntelyä yhteistyöasetuksen täytäntöönpanosta vastaavien toimivaltaisten viranomaisten toimivaltuuksista.</p> <p>Yhteistyöasetusta sovelletaan vain asetuksen liitteessä lueteltujen EU-säädösten rajat ylittäviin rikkomuksiin jäsenvaltioissa, mutta ehdotuksen mukaan kuluttaja-asiamiehellä olisi käytössään yhteistyöasetuksen mukaiset toimivaltuudet myös muissa sen valvontaan kuuluvissa asioissa. Lisäksi esityksessä ehdotetaan seuraamusmaksun käyttöönottoa tiettyjen laissa yksilöityjen kuluttajansuojasäännösten rikkomistilanteissa.</p>		
Kustantaja	Oikeusministeriö		
Julkaisun myynti/jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Justitieministeriet	27.6.2019
Författare	Arbetsgrupp, ordförande Katri Kummoinen, sekreterare Sofia Aspelund	
Publikationens titel	Reformering av konsumentmyndigheternas befogenheter Betänkande av en arbetsgrupp	
Publikationsseriens namn och nummer	Justitieministeriets publikationer, Betänkanden och utlåtanden 2019:33	
Diarie- /projektnummer	VN/2586/2018	Tema Betänkanden och utlåtanden
ISBN PDF	978-952-259-771-7	ISSN PDF 2490-1172
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-771-7	
Sidantal	131	Språk finska
Nyckelord	konsumentskydd, tillsynsmyndigheter	
Referat	<p>I propositionen föreslås det att det stiftas en lag om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna. Dessutom ändras lagen om Konkurrens- och konsumentverket (661/2012), lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013), lagen om Finansinspektionen (878/2008) samt lagen om verkställighet av böter (672/2002).</p> <p>Propositionens huvudsakliga syfte är att genomföra Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2394 om samarbete mellan de nationella myndigheter som har tillsynsansvar för konsumentskyddslagstiftningen och om upphävande av förordning (EG) nr 2006/2004. En central del av den nya förordningen utgörs av de behöriga myndigheternas minimibefogenheter.</p> <p>Lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna ska innehålla bestämmelser bl.a. om den i förordningen angivna rätten att få information och utföra inspektioner, rätten att göra testköp samt rätten att i exceptionella fall bestämma att t.ex. innehållet på en webbplats ska avlägsnas samt i sista hand ta bort en webbplats eller bestämma att domännamnet ska raderas ur domännamnsregistret. Den föreslagna regleringen kommer att komplettera existerande reglering när det gäller befogenheterna för de behöriga myndigheter som svarar för genomförandet av samarbetsförordningen.</p> <p>Samarbetsförordningen tillämpas endast på gränsöverskridande överträdelse i medlemsstaterna när det gäller de EU-rättsakter som uppräknats i en bilaga till förordningen, men enligt förslaget ska konsumentombudsmannen ha de befogenheter som anges i samarbetsförordningen också i andra ärenden där konsumentombudsmannens utövar tillsyn. Dessutom föreslås det i propositionen att påföljdsavgift tas i bruk i situationer där vissa konsumentskyddsbestämmelser har överträtts.</p>	
Förläggare	Justitieministeriet	
Beställningar/ distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi	

Sisältö

Oikeusministeriölle	7
Sammandrag	10
Esityksen pääasiallinen sisältö	12
Yleisperustelut	14
1 Asetus kuluttajaviranomaisten yhteistyöstä	14
1.1 Yleistä	14
1.2 Asetuksen sisältö	14
2 Nykytila	30
2.1 Toimivaltaiset viranomaiset.....	30
2.2 Toimivaltaisten viranomaisten toimivaltuudet.....	31
2.2.1 Kuluttaja-asiamies	31
2.2.2 Finanssivalvonta.....	33
2.2.3 Liikenne- ja viestintävirasto	36
2.2.4 Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus.....	38
2.2.5 Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto.....	40
2.2.6 Tietosuojavaltuutettu	41
2.2.7 Aluehallintovirastot	42
3 Nykytilan arviointi	45
4 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	48
4.1 Yleistä	48
4.2 Yhteistyöasetuksen mukaiset toimivaltaiset viranomaiset.....	49
4.3 Tutkintavaltuudet.....	50
4.4 Hallinnolliset seuraamukset.....	50
4.5 Kuluttaja-asiamiehen määräämän kiellon vastustamista koskevan menettelyn muuttaminen.....	54
5 Esityksen vaikutukset	55
5.1 Valtiontaloudelliset vaikutukset ja vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	55

5.2	Taloudelliset vaikutukset	57
6	Asian valmistelu	59
	Yksityiskohtaiset perustelut	60
1	Lakiehdotusten perustelut.....	60
1.1	Laki kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista	60
1.2	Laki Kilpailu- ja kuluttajavirastosta	87
1.3	Laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa	89
1.4	Laki Finanssivalvonnasta	91
1.5	Laki sakon täytäntöönpanosta.....	91
2	Voimaantulo	92
3	Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys.....	93
	Lakiehdotukset	94
	Lagförslag	111
	Liitteet.....	128

OIKEUSMINISTERIÖLLE

Oikeusministeriö asetti 15 päivänä kesäkuuta 2018 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotus

1) säännöksistä kuluttajan oikeuksista ja velvollisuuksista henkilöön kohdistuvien palvelujen virhe- ja viivästystilanteissa, sekä

2) kuluttajansuojaviranomaisten yhteistyötä koskevan asetuksen (kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten yhteistyöstä ja asetuksen (EY) N:o 2006/2004 kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/2394) asianmukaiseksi soveltamiseksi ja muista kuluttajaviranomaisten tehokkaan toiminnan ja elinkeinonharjoittajien oikeusturvan varmistamiseksi tarpeellisista säännöksistä.

Työryhmän puheenjohtajaksi määrättiin lainsäädäntöneuvos Katri Kummoinen oikeusministeriöstä. Jäseniksi määrättiin lainsäädäntöneuvos Sofia Aspelund oikeusministeriöstä ja kutsuttiin ylilääkäri Katri Makkonen sosiaali- ja terveysministeriöstä, kaupallinen neuvos Tomi Lounema työ- ja elinkeinoministeriöstä, lakimies, sittemmin ryhmäpäällikkö Paula Hannula Kilpailu- ja kuluttajavirastosta, asiantuntija Niina Harjunheimo Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry:stä, lakimies Timo Niemi Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry:stä, lakimies Patrik Metsätähti SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:stä sekä asiantuntija Petri Holopainen Suomen Yrittäjät ry:stä. Työryhmän pysyväksi asiantuntijaksi kutsuttiin ylitarkastaja Tuija Karsimus Etelä-Suomen aluehallintovirastosta. Työryhmän sihteeriksi määrättiin työryhmän jäsen Sofia Aspelund ja erityisasiantuntija Riitta Haapasaari oikeusministeriöstä.

Katri Makkosen tilalle jäseneksi tuli sittemmin hallitusneuvos Pirjo Kainulainen sosiaali- ja terveysministeriöstä, Niina Harjunheimon tilalle asiantuntija Sanna-Maria Bertell Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry:stä ja Petri Holopaisen tilalle asiantuntija Marjut Viding Suomen Yrittäjät ry:stä. Tuija Karsimuksen tilalle pysyväksi asiantuntijaksi tuli sittemmin tarkastaja Nina Jokinen Etelä-Suomen aluehallintovirastosta.

Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi laki kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista. Lisäksi muutettaisiin Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annettua lakia (661/2012), oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annettua lakia (100/2013), Finanssivalvonnasta annettua lakia (878/2008) sekä sakon täytäntöönpanosta annettua lakia (672/2002). Esityksen pääasiallisena tavoitteena on toimeenpanna kuluttajansuojaviranomaisten yhteistyötä koskeva asetus, jonka keskeisen osan muodostavat toimivaltaisten viranomaisten vähimmäistoimivaltuudet.

Laissa kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista säädettäisiin muun muassa asetuksen mukaisesta tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudesta, oikeudesta tehdä koeostoja sekä oikeudesta määrätä poikkeuksellisissa tapauksissa myös esimerkiksi verkkosivustoilla olevaa sisältöä poistettavaksi sekä viime kädessä poistamaan verkkosivusto tai määrätä verkkotunnus poistettavaksi verkkotunnusrekisteristä. Ehdotettu sääntely täydentäisi jo olemassa olevaa sääntelyä yhteistyöasetuksen täytäntöönpanosta vastaavien toimivaltaisten viranomaisten toimivaltuuksista.

Yhteistyöasetusta sovelletaan vain asetuksen liitteessä lueteltujen EU-säädösten rajat ylittäviin rikkomuksiin jäsenvaltioissa, mutta ehdotuksen mukaan kuluttaja-asiamiehellä olisi käytössään yhteistyöasetuksen mukaiset toimivaltuudet myös muissa sen valvontaan kuuluvissa asioissa. Kuluttaja-asiamiehen toimintaa tehostettaisiin kansallisista tarpeista johtuen myös siten, että kuluttaja-asiamiehen kieltopäätökseen tyytymättömän elinkeinonharjoittajan olisi vietävä asia markkinaoikeuden käsiteltäväksi, eikä kiello enää raukeaisi pelkästään elinkeinonharjoittajan vastustuksen perusteella.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan kuluttaja-asiamiehelle oikeutta hakea seuraamusmaksun määräämistä markkinaoikeudelta tiettyjen laissa yksilöityjen kuluttajansuojasäännösten rikkomisesta. Siltä osin kuin seuraamusmaksusääntelyn piiriin esitetään säännöksiä, joiden noudattamista kuluttaja-asiamies ja Finanssivalvonta valvovat yhdessä, myös Finanssivalvonnalla olisi oikeus määrätä seuraamusmaksuja.

Mietintöön liittyy Sanna-Maria Bertellin eriävä mielipide sekä Paula Hannulan ja Timo Niemen lausuma.

Saatuaan kuluttajaviranomaisten toimivaltuuksien uudistamiseen liittyvän työnsä päätökseen työryhmä luovuttaa kunnioittavasti tätä osakokonaisuutta koskevan mietintönsä oikeusministeriölle.

Helsingissä 19 päivänä kesäkuuta 2019

Katri Kummoinen

Sofia Aspelund

Pirjo Kainulainen

Tomi Lounema

Paula Hannula

Sanna-Maria Bertell

Timo Niemi

Patrik Metsätähti

Marjut Viding

Riitta Haapasaari

SAMMANDRAG

I propositionen föreslås det att det stiftas en lag om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna. Dessutom ändras lagen om Konkurrens- och konsumentverket (661/2012), lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013), lagen om Finansinspektionen (878/2008) samt lagen om verkställighet av böter (672/2002).

Propositionens huvudsakliga syfte är att genomföra Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2394 om samarbete mellan de nationella myndigheter som har tillsynsansvar för konsumentskyddslagstiftningen och om upphävande av förordning (EG) nr 2006/2004. En central del av den nya förordningen utgörs av de behöriga myndigheternas minimibefogenheter. Genomförandet av förordningen förutsätter i praktiken att det utfärdas bestämmelser om konsumentskyddsmyndigheternas befogenheter som komplement till samarbetsförordningen.

Lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna ska innehålla bestämmelser bl.a. om den i förordningen angivna rätten att få information och utföra inspektioner, rätten att göra testköp samt rätten att i exceptionella fall bestämma att t.ex. innehållet på en webbplats ska avlägsnas samt i sista hand ta bort en webbplats eller bestämma att domännamnet ska raderas ur domännamnsregistret. Den föreslagna regleringen kommer att komplettera existerande reglering när det gäller befogenheterna för de behöriga myndigheter som svarar för genomförandet av samarbetsförordningen.

Varje medlemsstat ska utse en eller flera behöriga myndigheter som har ansvaret för tillämpningen av samarbetsförordningen. Eftersom konsumentombudsmannen har omfattande allmän behörighet blir den i praktiken huvudsaklig behörig myndighet enligt samarbetsförordningen. Utöver konsumentombudsmannen föreslås dataombudsmannen, Finansinspektionen, Transport- och kommunikationsverket, Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet, regionförvaltningsverken samt Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården bli behöriga myndigheter i vissa fall. Till samarbetsförordningens tillämpningsområde hör även enstaka bestämmelser som enligt nationell lag inte övervakas av konsumentombudsmannen utan av vissa andra myndigheter. I dessa fall föreslås också den behöriga myndigheten enligt samarbetsförordningen vara enbart en annan myndighet än konsumentombudsmannen. Dessa myndigheter är beroende på fallet dataombudsmannen, Transport- och kommunikationsverket eller Konkurrens- och konsumentverket.

Samarbetsförordningen tillämpas endast på gränsöverskridande överträdelser i medlemsstaterna när det gäller de EU-rättsakter som uppräknats i en bilaga till förordningen, men enligt förslaget ska konsumentombudsmannen ha de befogenheter som anges i samarbetsförordningen också i andra ärenden där konsumentombudsmannens

utövar tillsyn. Konsumentombudsmannens verksamhet ska beroende på nationella behov effektiviseras också så att en näringsidkare som är missnöjd med ett beslut om förbud som konsumentombudsmannen fattat ska föra ärendet till marknadsdomstolen, och förbudet ska inte längre förfalla enbart på den grund att näringsidkaren motsätter sig.

I propositionen föreslås det dessutom att konsumentombudsmannen ska ha rätt att hos marknadsdomstolen ansöka om påförande av påföljdsavgift för brott mot vissa i lagen specificerade konsumentskyddsbestämmelser. Även i framtiden ska utgångspunkten för konsumentombudsmannens tillsynsarbete dock vara samrådsförfarande. Till den del det i fråga om regleringen av påföljdsavgifter föreslås bestämmelser vars efterlevnad övervakas gemensamt av konsumentombudsmannen och Finansinspektionen, ska också Finansinspektionen ha rätt att påföra påföljdsavgifter. Den påföljdsavgift som påförs en näringsidkare får utgöra högst 4 procent av dennes omsättning under året före förseelsen.

Genom propositionen genomförs också regeringsprogrammet för statsminister Antti Rinnes regering, enligt vilket iakttagandet av konsumentskyddslagstiftningen effektiviseras genom en reform av bestämmelserna om konsumentmyndigheternas befogenheter.

Lagarna föreslås träda i kraft den 17 januari 2020, då samarbetsförordningen börjar tillämpas.

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista sekä laeiksi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista. Lisäksi muutettaisiin Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annettua lakia, oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annettua lakia, Finanssivalvonnasta annettua lakia sekä sakon täytäntöönpanosta annettua lakia.

Esityksen pääasiallisena tavoitteena on toimeenpanna Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten yhteistyöstä, jonka keskeisen osan muodostavat toimivaltaisten viranomaisten vähimmäistoimivaltuudet. Asetuksen toimeenpano edellyttääkin käytännössä yhteistyöasetusta täydentävien säännösten antamista kuluttajansuojaviranomaisten toimivaltuuksista.

Laissa kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista säädettäisiin muun muassa asetuksen mukaisesta tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudesta, oikeudesta tehdä koeostoja sekä oikeudesta määrätä poikkeuksellisissa tapauksissa myös esimerkiksi verkkosivustoilla olevaa sisältöä poistettavaksi sekä viime kädessä poistamaan verkkosivusto tai määrätä verkkotunnus poistettavaksi verkkotunnusrekisteristä. Ehdotettu sääntely täydentäisi jo olemassa olevaa sääntelyä yhteistyöasetuksen täytäntöönpanosta vastaavien toimivaltaisten viranomaisten toimivaltuuksista.

Yhteistyöasetusta sovelletaan vain asetuksen liitteessä lueteltujen EU-säädösten rajat ylittäviin rikkomuksiin jäsenvaltioissa, mutta ehdotuksen mukaan kuluttaja-asiamiehellä olisi käytössään yhteistyöasetuksen mukaiset toimivaltuudet myös muissa sen valvontaan kuuluvissa asioissa. Kuluttaja-asiamiehen toimintaa tehostettaisiin kansallisista tarpeista johtuen myös siten, että kuluttaja-asiamiehen kieltopäätökseen tyytymättömän elinkeinonharjoittajan olisi vietävä asia markkinaoikeuden käsiteltäväksi, eikä kiello enää raukeaisi pelkästään elinkeinonharjoittajan vastustuksen perusteella.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan kuluttaja-asiamiehelle oikeutta hakea seuraamusmaksun määräämistä markkinaoikeudelta tiettyjen laissa yksilöityjen kuluttajansuojasäännösten rikkomisesta. Myös jatkossa kuluttaja-asiamiehen valvontatyön lähtökohtana olisi kuitenkin neuvottelumenettely. Siltä osin kuin seuraamusmaksusääntelyn piiriin

esitetään säännöksiä, joiden noudattamista kuluttaja-asiamies ja Finanssivalvonta valvovat yhdessä, myös Finanssivalvonnalla olisi oikeus määrätä seuraamusmaksuja. Elinkeinonharjoittajalle määrättävän seuraamusmaksun enimmäismäärä olisi 4 prosenttia rikkomuksen päättymistä edeltävän vuoden liikevaihdosta.

Esityksellä toteutetaan myös pääministeri Antti Rinteen hallituksen hallitusohjelmaa, jonka mukaan kuluttajansuojalainsäädännön noudattamista tehostetaan uudistamalla kuluttajaviranomaisten toimivaltuuksia koskevaa sääntelyä.

Esitys liittyy valtion vuoden 2020 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lakien ehdotetaan tulevan voimaan 17.1.2020, jolloin yhteistyöasetusta aletaan soveltaa.

YLEISPERUSTELUT

1 Asetus kuluttajaviranomaisten yhteistyöstä

1.1 Yleistä

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/2394 kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten yhteistyöstä ja asetuksen (EY) N:o 2006/2004 kumoamisesta (jäljempänä *yhteistyöasetus* tai *asetus*) annettiin 12 päivänä joulukuuta 2017. Asetus tuli voimaan 17 päivänä tammikuuta 2018, ja sitä aletaan soveltaa 17 päivästä tammikuuta 2020 alkaen.

Asetuksen tavoitteena on ottaa käyttöön moderneja, tehokkaita ja tuloksellisia kuluttajansuojayhteistyötä koskevia mekanismeja, joiden avulla voidaan varmistaa EU:n kuluttajansuojalainsäädännön noudattaminen ja sisämarkkinoiden toimivuus sekä tehostaa kuluttajien taloudellisten etujen suojaa. Asetus korvaa vuonna 2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2006/2004 kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten yhteistyöstä (jäljempänä *asetus kuluttajansuojaa koskevasta yhteistyöstä*).

1.2 Asetuksen sisältö

Soveltamisala ja määritelmät

Asetuksen I luku sisältää muun muassa soveltamisalaa ja määritelmiä koskevat säännökset. Asetuksen soveltamisala on laajempi kuin nykyisen, kuluttajansuojaa koskevasta yhteistyöstä annetun asetuksen soveltamisala.

Asetuksessa vahvistetaan edellytykset, joiden mukaisesti jäsenvaltioiden kuluttajien etuja suojaavan unionin lainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavat viranomaiset tekevät yhteistyötä ja sovittavat toimensa yhteen keskenään ja komission kanssa, jotta voidaan varmistaa kyseisen lainsäädännön noudattaminen ja sisämarkkinoiden toimivuus sekä tehostaa kuluttajien taloudellisten etujen suojaa (1 artikla).

Asetusta sovelletaan unionin sisäisiin rikkomuksiin, laajalle levinneisiin rikkomuksiin ja laajalle levinneisiin rikkomuksiin, joilla on unioninlaajuinen ulottuvuus, vaikka mainitut rikkomukset olisivat loppuneet ennen täytäntöönpanon aloittamista tai saattamista päätökseen (2 artikla).

Asetuksen 3 artikla sisältää asetuksen säännöksiin liittyvät määritelmät, kuten kuluttajan, elinkeinonharjoittajan ja kuluttajien etua suojaavan unionin lainsäädännön määritelmän. Kuluttajien etua suojaavalla unionin lainsäädännöllä tarkoitetaan asetuksessa sen liitteessä lueteltuja asetuksia ja direktiivejä, sellaisina kuin ne on saatettu osaksi jäsenvaltioiden kansallista lainsäädäntöä (3 artiklan 1 kohta). Asetuksen liitteessä on lueteltu seuraavat asetukset ja direktiivit:

1. Neuvoston direktiivi 93/13/ETY kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista
2. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 98/6/EY kuluttajansuojasta kuluttajille tarjottavien tuotteiden hintojen ilmoittamisessa
3. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 1999/44/EY kulutustavaroiden kauppaa ja niihin liittyviä takuita koskevista tietyistä seikoista
4. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/31/EY tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista ("Direktiivi sähköisestä kaupankäynnistä")
5. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/83/EY ihmisille tarkoitettuja lääkkeitä koskevista yhteisön säännöistä: 86–100 artikla
6. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/58/EY henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi): 13 artikla
7. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/65/EY kuluttajille tarkoitettujen rahoituspalvelujen etämyynnistä ja neuvoston direktiivin 90/619/ETY sekä direktiivien 97/7/EY ja 98/27/EY muuttamisesta

8. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 261/2004 matkustajille heidän lennolle pääsynsä epäämisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä sekä asetuksen (ETY) N:o 295/91 kumoamisesta
9. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/29/EY sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla ja neuvoston direktiivin 84/450/ETY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 97/7/EY, 98/27/EY ja 2002/65/EY sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta (sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskeva direktiivi)
10. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1107/2006 vammaisten ja liikuntarajoitteisten henkilöiden oikeuksista lentoliikenteessä
11. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/114/EY harhaanjohtavasta ja vertailevasta mainonnasta: 1 artikla, 2 artiklan c alakohta ja 4–8 artikla
12. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/123/EY palveluista sisämarkkinoilla: 20 artikla
13. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1371/2007 rautatieliikenteen matkustajien oikeuksista ja velvollisuuksista
14. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/48/EY kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta
15. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1008/2008 lentoliikenteen harjoittamisen yhteisistä säännöistä yhteisössä: 22, 23 ja 24 artikla
16. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/122/EY kuluttajien suojaamisesta aikaosuuksia, pitkäkestoisia lomatuotteita, jälleenmyyntiä ja vaihtoa koskeviin sopimuksiin liittyvien tiettyjen seikkojen osalta
17. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/13/EU audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjoamista koskevien jäsenvaltioiden tiettyjen lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta (audiovisuaalisia mediapalveluja koskeva direktiivi): 9, 10 ja 11 artikla ja 19–26 artikla
18. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1177/2010 matkustajien oikeuksista meri- ja sisävesiliikenteessä sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta

19. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 181/2011 matkustajien oikeuksista linja-autoliikenteessä sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta
20. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/83/EU kuluttajan oikeuksista, neuvoston direktiivin 93/13/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 1999/44/EY muuttamisesta sekä neuvoston direktiivin 85/577/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 97/7/EY kumoamisesta
21. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/11/EU kuluttajariitojen vaihtoehdoista riidanratkaisusta sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 ja direktiivin 2009/22/EY muuttamisesta (vaihtoehtoista kuluttajariitojen ratkaisua koskeva direktiivi): 13 artikla
22. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 524/2013 kuluttajariitojen verkkovälitteisestä riidanratkaisusta sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 ja direktiivin 2009/22/EY muuttamisesta (verkkovälitteistä kuluttajariitojen ratkaisua koskeva asetus): 14 artikla
23. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/17/EU kuluttajille tarkoitetuista kiinteää asunto-omaisuutta koskevista luottosopimuksista ja direktiivien 2008/48/EY ja 2013/36/EU sekä asetuksen (EU) N:o 1093/2010 muuttamisesta: 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 22 ja 23 artikla, 10 luku ja liitteet I ja II
24. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/92/EU maksutileihin liittyvien maksujen vertailukelpoisuudesta, maksutilien siirtämisestä ja mahdollisuudesta käyttää perusmaksutilejä): 3–18 artikla ja 20 artiklan 2 kohta
25. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2302 matkapaketeista ja yhdistetyistä matkajärjestelyistä sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/83/EU muuttamisesta ja neuvoston direktiivin 90/314/ETY kumoamisesta
26. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/1128 verkkosisältöpalvelujen rajat ylittävistä siirrettävyydestä sisämarkkinoilla
27. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/302 perusteettomien maara-joitusten ja muiden asiakkaiden kansallisuuteen tai asuin- tai sijoittautumispaikkaan perustuvien syrjinnän muotojen torjumisesta sisämarkkinoilla ja asetusten (EY) N:o 2006/2004 ja (EU) 2017/2394 sekä direktiivin 2009/22/EY muuttamisesta
- Unionin sisäisellä rikkomuksella tarkoitetaan asetuksessa kuluttajien etuja suojaavan unionin lainsäädännön vastaisia tekoja tai laiminlyöntejä, jotka ovat vahingoittaneet,

vahingoittavat tai ovat omiaan vahingoittamaan sellaisten kuluttajien yhteisiä etuja, joiden asuinpaikka on muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, jossa teko tai laiminlyönti sai alkunsa tai tapahtui, johon teosta tai laiminlyönnistä vastuussa oleva elinkeinonharjoittaja on sijoittautunut tai jossa tekoon tai laiminlyöntiin liittyvä näyttö tai elinkeinonharjoittajan varat sijaitsevat (3 artiklan 2 kohta).

Laajalle levinneellä rikkomuksella tarkoitetaan asetuksessa kuluttajien etuja suojaavan unionin lainsäädännön vastaisia tekoja tai laiminlyöntejä, jotka ovat vahingoittaneet, vahingoittavat tai ovat omiaan vahingoittamaan sellaisten kuluttajien yhteisiä etuja, joiden asuinpaikka on vähintään kahdessa muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, jossa teko tai laiminlyönti sai alkunsa tai tapahtui, johon teosta tai laiminlyönnistä vastuussa oleva elinkeinonharjoittaja on sijoittautunut tai jossa tekoon tai laiminlyöntiin liittyvä näyttö tai elinkeinonharjoittajan varat sijaitsevat (3 artiklan 3 kohdan a alakohta). Laajalle levinneellä rikkomuksella tarkoitetaan myös kuluttajien etuja suojaavan unionin lainsäädännön vastaisia tekoja tai laiminlyöntejä, jotka ovat vahingoittaneet, vahingoittavat tai ovat omiaan vahingoittamaan sellaisten kuluttajien yhteisiä etuja ja jolla on yhteisiä piirteitä, kuten sama lainvastainen menettely tai samat edut rikkomuksen kohteena ja jonka tekijä on sama elinkeinonharjoittaja vähintään kolmessa jäsenvaltiossa (3 artiklan 3 kohdan b alakohta).

Laajalle levinneellä rikkomuksella, jolla on unioninlaajuinen ulottuvuus, tarkoitetaan asetuksessa laajalle levinnyttä rikkomusta, joka on vahingoittanut, vahingoittaa tai on omiaan vahingoittamaan kuluttajien yhteisiä etuja kahdessa kolmasosassa jäsenvaltioista, joissa yhteensä on vähintään kaksi kolmasosaa unionin väestöstä (3 artiklan 4 kohta).

Toimivaltaiset viranomaiset ja niiden valtuudet

Asetuksen II luvussa säädetään toimivaltaisista viranomaisista ja niiden valtuuksista. Jäsenvaltioiden on asetuksen 5 artiklan mukaan nimettävä yksi tai useampi asetuksen soveltamisesta vastaava toimivaltainen viranomainen sekä yhteysvirasto. Yhteysviraston tehtävänä on koordinoida asetuksen soveltamisalaan kuuluviin rikkomuksiin liittyviä toimivaltaisten viranomaisten tutkinta- ja täytäntöönpanotoimia. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimivaltaisilla viranomaisilla ja yhteysvirastolla on asetuksen soveltamiseksi tarvittavat voimavarat ja että toimivaltaisten viranomaisten tehtävät on määriteltävä selkeästi. Lisäksi jäsenvaltioiden on 6 artiklan mukaan varmistettava, että toimivaltaiset viranomaiset, muut viranomaiset ja tarvittaessa nimetyt elimet tekevät keskenään tehokasta yhteistyötä, ja että toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä muut edellä mainitut viranomaiset toteuttavat kaikki tarvittavat toimenpiteet, jotka ovat niiden käytettävissä rikkomusten lopettamiseksi tai kieltämiseksi kansallisen lainsäädännön mukaan.

Asetuksen 7 artiklassa säädetään nimettyjen elinten tehtävistä. Toimivaltainen viranomainen voi antaa nimetyn elimen tehtäväksi kerätä tarvittavat tiedot asetuksen soveltamisalaan kuuluvasta rikkomuksesta tai toteuttaa tarvittavat täytäntöönpanotoimet rikkomuksen lopettamiseksi tai kieltämiseksi. Toimivaltainen viranomainen voi antaa nimetyille elimelle tehtävän vain, jos on todennäköistä, että nimetty elin saa tarvittavat tiedot tai että se saa lopetettua tai kiellettyä rikkomuksen vähintään yhtä tuloksellisesti ja tehokkaasti kuin toimivaltainen viranomainen itse saisi.

Toimivaltaisten viranomaisten vähimmäisvaltuuksista säädetään asetuksen 9 artiklassa. Toimivaltaisilla viranomaisilla on asetuksen mukaan oltava käytössään yhteistyötä ja unionin kuluttajalainsäädännön täytäntöönpanon valvontaa varten artiklan 3, 4, 6 ja 7 kohdassa tarkoitetut tutkintaa ja täytäntöönpanoa koskevat vähimmäisvaltuudet, joita niiden on käytettävä 10 artiklan mukaisesti (9 artiklan 1 kohta). Jäsenvaltiot voivat kuitenkin päättää olla antamatta kaikkia valtuuksia jokaiselle toimivaltaiselle viranomaiselle, jos vähintään yksi toimivaltainen viranomainen voi käyttää kutakin näistä valtuuksista asetuksen soveltamisalaan kuuluvien rikkomusten osalta (9 artiklan 2 kohta).

Toimivaltaisten viranomaisten tutkintavaltuuksista säädetään 9 artiklan 3 kohdassa. Toimivaltaisilla viranomaisilla on ensinnäkin oltava valtuudet saada kaikki asetuksen soveltamisalaan kuuluvaan rikkomukseen liittyvät missä tahansa muodossa olevat asiakirjat tai tiedot katsottavakseen riippumatta siitä, mille välineelle tai mihin paikkaan ne on tallennettu (a alakohta). Toimivaltaisilla viranomaisilla on myös oltava valtuudet edellyttää viranomaisia, oikeushenkilöitä tai luonnollisia henkilöitä toimittamaan asiakirjoja tai tietoja sen määrittämiseksi, onko asetuksen soveltamisalaan kuuluvat rikkomus tapahtunut tai tapahtumassa, ja rikkomuksen yksityiskohtien selvittämiseksi (b alakohta). Lisäksi toimivaltaisilla viranomaisilla on oltava valtuudet tehdä tarvittavia tarkastuksia kaikissa tiloissa, joita tarkastuksen kohteena oleva elinkeinonharjoittaja käyttää elinkeinotoimintaansa, sekä ottaa haltuun tietoja tai asiakirjoja ja pyytää selvityksiä tarkastuksen kohteeseen liittyvistä seikoista (c alakohta). Toimivaltaisilla viranomaisilla on myös oltava valtuudet ostaa tavaroita tai palveluita testiostoina, tarvittaessa valehenkilöllisyyden turvin (d alakohta).

Toimivaltaisten viranomaisten täytäntöönpanovaltuuksista säädetään 9 artiklan 4 kohdassa. Toimivaltaisilla viranomaisilla on oltava valtuudet hyväksyä välitoimia, jotta voidaan estää riski vakavan vahingon aiheutumisesta kuluttajien yhteisille eduille (a alakohta). Toimivaltaisilla viranomaisilla on myös oltava valtuudet pyrkiä saamaan rikkomuksesta vastuussa olevalta elinkeinonharjoittajalta sitoumus lopettaa rikkomus sekä valtuudet saada elinkeinonharjoittajalta oikaisutoimia koskevia sitoumuksia sellaisten kuluttajien hyväksi, johon väitetty rikkomus on vaikuttanut (b ja c alakohta).

Toimivaltaisilla viranomaisilla on oltava valtuudet tarvittaessa tiedottaa kuluttajille, jotka ilmoittavat kärsineensä haittaa rikkomuksen seurauksena, keinoista hakea kansallisen

lainsäädännön mukaisia korvauksia (d alakohta). Toimivaltaisilla viranomaisilla on myös oltava valtuudet määrätä kirjallisesti elinkeinonharjoittajaa lopettamaan asetuksen soveltamisalaan kuuluvat rikkomukset ja valtuudet lopettaa asetuksen soveltamisalaan kuuluvat rikkomukset tai kieltää ne (e ja f alakohta).

Toimivaltaisella viranomaisella on oltava valtuudet poistaa sisältöä tai rajoittaa pääsyä verkkorajapintaan tai määrätä selkeän varoituksen antamisesta kuluttajille verkkorajapintaan pääsyn yhteydessä, määrätä säilytyspalvelun tarjoaja poistamaan verkkorajapinta tai estämään tai rajoittamaan pääsyä siihen sekä määrätä poistamaan verkkotunnus aluetunnusrekisteristä, jos muita tehokkaita keinoja rikkomuksen lopettamiseksi tai kieltämiseksi ei ole ja jotta riski vakavan vahingon aiheutumisesta kuluttajien yhteisille eduille voitaisiin välttää (g alakohta).

Lisäksi toimivaltaisilla viranomaisilla on oltavat valtuudet määrätä tehokkaita, oikeasuhtaisia ja varoittavia seuraamuksia, kuten sakkoja tai uhkasakkoja, asetuksen soveltamisalaan kuuluvien rikkomusten vuoksi ja minkä tahansa asetuksen nojalla annetun päätöksen tai muun toimenpiteen noudattamisen laiminlyönnin vuoksi (h alakohta). Valtuus määrätä seuraamuksia asetuksen soveltamisalaan kuuluvien rikkomusten vuoksi koskee rikkomuksia, jotka kohdistuvat sellaiseen kuluttajien etuja suojaavaan unionin lainsäädäntöön, jossa säädetään seuraamuksista silloin, kun liitteessä mainitussa unionin lainsäädännössä säädetään seuraamuksista (9 artiklan 5 kohta).

Toimivaltaisilla viranomaisilla on valtuudet aloittaa omasta aloitteestaan tutkinta tai menettelyt asetuksen soveltamisalaan kuuluvien rikkomusten lopettamiseksi tai kieltämiseksi (9 artiklan 6 kohta). Ne voivat myös julkaista kaikki lainvoimaiset päätökset, elinkeinonharjoittajien sitoumukset tai asetuksen mukaisesti annetut määräykset, sekä kuulla muun muassa kuluttajajärjestöjä ja elinkeinonharjoittajien järjestöjä siitä, ovatko rikkomuksen lopettamiseksi ehdotetut sitoumukset tehokkaita (9 artiklan 7 ja 8 kohta).

Asetuksen 10 artiklassa säädetään 9 artiklassa tarkoitettujen valtuuksien käytöstä. Toimivaltaiset viranomaiset voivat käyttää kyseisiä valtuuksia joko suoraan oman toimivaltansa nojalla, muiden toimivaltaisten viranomaisten tai muiden viranomaisten avustuksella, nimettyjen elinten ohjeistamisen kautta tai tekemällä toimivaltaiselle tuomioistuimelle hakemuksen tarvittavan päätöksen antamisesta (10 artiklan 1 kohta). Lisäksi 9 artiklassa tarkoitettujen valtuuksien täytäntöönpanon ja käytön on oltava oikeasuhtaista ja unionin oikeuden ja kansallisen lainsäädännön mukaista, ja tutkinta- ja täytäntöönpanotoimien on vastattava rikkomuksen luonnetta sekä rikkomuksesta aiheutuvaa todellista tai mahdollista vahinkoa (10 artiklan 2 kohta).

Keskinäisen avunannon mekanismi

Asetuksen III luku sisältää säännökset keskinäisen avunannon mekanismista, joka käsittelee tietopyynnöt ja täytäntöönpanotoimia koskevat pyynnöt. Keskinäisen avunannon mekanismia sovelletaan unionin sisäisiin rikkomuksiin.

Asetuksen 11 artiklassa säädetään tietopyynnöistä. Pynnön vastaanottavan viranomaisen on pynnön esittävän viranomaisen pynnöstä toimitettava tälle tarpeelliset asiaankuuluvat tiedot sen selvittämiseksi, onko unionin sisäinen rikkonut tapahtunut tai tapahtumassa, sekä rikkomuksen lopettamiseksi. Tiedot on toimitettava viipymättä ja joka tapauksessa 30 päivän kuluessa, ellei toisin ole sovittu (11 artiklan 1 kohta). Pynnön vastaanottavan viranomaisen on suoritettava tarkoituksenmukaiset ja tarvittavat tutkimukset tai muut vastaavat toimenpiteet pyydetyt tiedon hankkimiseksi. Tarvittaessa nämä tutkimukset voidaan suorittaa muiden viranomaisten tai nimettyjen elinten avustuksella (11 artiklan 2 kohta). Pynnön vastaanottava viranomainen voi pynnön esittävän viranomaisen pynnöstä sallia sen, että pynnön esittävän viranomaiset virkamiehet ovat mukana pynnön vastaanottavan viranomaisen virkamiesten suorittamissa tutkimuksissa (11 artiklan 3 kohta).

Täytäntöönpanotoimia koskevista pynnöistä säädetään 12 artiklassa. Pynnön vastaanottavan viranomaisen on artiklan 1 kohdan mukaan pynnön esittävän viranomaisen pynnöstä toteutettava kaikki tarpeelliset ja oikeasuhteiset täytäntöönpanotoimenpiteet unionin sisäisen rikkomuksen lopettamiseksi tai kieltämiseksi käyttämällä 9 artiklassa tarkoitettuja valtuuksia ja sille kansallisessa lainsäädännössä annettuja muita valtuuksia. Pynnön vastaanottavan viranomaisen on määritettävä unionin sisäisen rikkomuksen lopettamiseksi tai kieltämiseksi tarvittavat asianmukaiset täytäntöönpanotoimet. Täytäntöönpanotoimet on toteutettava viipymättä ja viimeistään kuuden kuukauden kuluttua pynnön vastaanottamisesta, paitsi jos pynnön vastaanottava viranomainen esittää erityisiä perusteita kyseisen määräajan pidentämiselle. Tarvittaessa pynnön vastaanottavan viranomaisen on määrättävä seuraamuksia, kuten sakkoja tai uhkasakkoja, unionin sisäisestä rikkomuksesta vastuussa olevalle elinkeinonharjoittajalle. Lisäksi tämä voi saada elinkeinonharjoittajalta elinkeinonharjoittajan aloitteesta oikaisutoimia koskevia sitoumuksia sellaisten kuluttajien hyväksi, joihin väitetty unionin sisäinen rikkomus on vaikuttanut, tai voi tarvittaessa pyrkiä saamaan elinkeinonharjoittajalta sitoumuksia, joilla tarjotaan asianmukaisia oikeussuojakeinoja kuluttajille, joihin kyseinen rikkomus on vaikuttanut.

Täytäntöönpanotoimia koskevan pynnön vastaanottavan viranomaisen on artiklan 2 kohdan mukaan säännöllisesti ilmoitettava pynnön esittäville viranomaiselle toteutetuista ja toteutettavista toimista ja toimenpiteistä. Pynnön vastaanottavan viranomaisen on käytettävä 35 artiklassa tarkoitettua tietokantaa ilmoittaakseen viipymättä pynnön esittäville viranomaiselle, muiden jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille ja

komissiolle toteutetuista toimenpiteistä ja kyseisten toimenpiteiden vaikutuksista unionin sisäiseen rikkomukseen. Lisäksi sen on kyseistä tietokantaa käyttäen ilmoitettava näille, onko väli toimia määrätty, onko rikkomus lopetettu, mitä toimenpiteitä on hyväksytty ja onko kyseiset toimenpiteet pantu täytäntöön, sekä missä määrin oikaisutoimia koskevia sitoumuksia on tarjottu sellaisten kuluttajien hyväksi, joihin väitetty rikkomus on vaikuttanut.

Asetuksen 13 artiklassa säädetään keskinäistä avunantoa koskeviin pyyntöihin liittyvästä menettelystä. Pyyntöä esittävän viranomaisen on keskinäistä avunantoa koskevien pyyntöjen yhteydessä annettava kaikki tarvittavat tiedot, jotta pyynnön vastaanottava viranomainen voi täyttää kyseisen pyynnön, mukaan lukien mahdollinen näyttö, joka on saatavilla vain pyynnön esittävän viranomaisen jäsenvaltiossa (13 artiklan 1 kohta). Pyyntöä esittävän viranomaisen on lähetettävä keskinäistä avunantoa koskevat pyynnöt pyynnön vastaanottavan viranomaisen jäsenvaltion yhteysvirastoon, jonka on viipymättä toimitettava pyynnöt edelleen asianmukaiselle toimivaltaiselle viranomaiselle. Lisäksi pyynnön esittävän viranomaisen on lähetettävä keskinäistä avunantoa koskevat pyynnöt tiedoksi jäsenvaltionsa yhteysvirastoon (13 artiklan 2 kohta).

Keskinäistä avunantoa koskevat pyynnöt ja niihin liittyvä tietojenvaihto on laadittava kirjallisesti vakiolomakkeita käyttäen ja toimitettava sähköisesti 35 artiklan mukaisen sähköisen tietokannan välityksellä (13 artiklan 3 kohta). Pyyntöä vastaanottavan viranomaisen on vastattava sekä suoraan pyynnön esittäville viranomaiselle että kummin viranomaisen jäsenvaltion yhteysvirastolle (13 artiklan 6 kohta).

Asianomaisten toimivaltaisten viranomaisten on sovittava keskinäistä avunantoa koskevissa pyynnöissä ja niihin liittyvässä tietojenvaihdossa käytettävistä kielistä. Jos käytettävistä kielistä ei päästä sopimukseen, pyynnöt on toimitettava pyynnön esittävän viranomaisen virallisella kielellä tai yhdellä sen virallisista kielistä, ja niihin on vastattava pyynnön vastaanottavan viranomaisen virallisella kielellä tai yhdellä sen virallisista kielistä. Tällöin kumpikin toimivaltainen viranomainen vastaa tarvittavista asiakirjojen käännöksistä (13 artiklan 4 ja 5 kohta).

Asetuksen 14 artiklassa säädetään keskinäistä avunpyyntöä koskevan pyynnön noudattamisesta kieltäytymisestä. Pyyntöä vastaanottava viranomainen voi artiklan 1 kohdan mukaan kieltäytyä noudattamasta 11 artiklan mukaista tietopyyntöä, jos pyynnön esittävän viranomaisen kuulemisen perusteella käy ilmi, ettei tämä tarvitse pyydettyä tietoa sen selvittämiseen, onko unionin sisäinen rikkomus tapahtunut tai tapahtumassa taikka onko perusteltua syytä epäillä, että tällainen rikkomus voi tapahtua. Pyyntöä vastaanottava viranomainen voi kieltäytyä noudattamasta tietopyyntöä myös silloin, jos pyynnön esittävä viranomainen ei ole samaa mieltä siitä, että tieto kuuluu 33 artiklassa vahvistettujen, luottamuksellisuutta sekä ammatti- ja liikesalaisuuksien salassapitovelvollisuutta koskevien säännösten piiriin. Lisäksi pyynnön vastaanottava viranomainen

voi kieltäytyä noudattamasta tietopyyntöä, jos sen tai pyynnön esittävän viranomaisen jäsenvaltion oikeusviranomaiset ovat jo aloittaneet rikostutkinnan tai oikeuskäsittelyn samaa elinkeinonharjoittajaa vastaan samasta unionin sisäisestä rikkomuksesta.

Asetuksen 14 artiklan 2 kohdassa säädetään tilanteista, joissa pyynnön vastaanottava viranomainen voi kieltäytyä noudattamasta 12 artiklan mukaista täytäntöönpanotoimia koskevaa pyyntöä kuultuaan pyynnön esittävää viranomaista. Viranomainen voi ensinnäkin kieltäytyä noudattamasta pyyntöä, jos rikostutkinta tai oikeuskäsittely on jo aloitettu tai pyynnön vastaanottavan viranomaisen jäsenvaltion oikeusviranomaisilla on tuomio, tuomioistuimessa tehty sovinto tai tuomioistuimen määräys samasta unionin sisäisestä rikkomuksesta samaa elinkeinonharjoittajaa vastaan. Viranomainen voi kieltäytyä pyynnön noudattamisesta myös, jos sen jäsenvaltiossa on jo aloitettu tarvittavien täytäntöönpanovaltuuksien käyttö tai annettu hallintopäätös samasta unionin sisäisestä rikkomuksesta samaa elinkeinonharjoittajaa vastaan unionin sisäisen rikkomuksen lopettamiseksi tai kieltämiseksi nopeasti ja tehokkaasti. Viranomainen voi kieltäytyä pyynnön noudattamisesta myös silloin, jos se katsoo asianmukaisesti asiaa tutkittuaan, ettei unionin sisäistä rikkomusta ole tapahtunut, tai se katsoo, että pyynnön esittävä viranomainen ei ole toimittanut 13 artiklan 1 kohdan mukaisia riittäviä tietoja. Lisäksi viranomainen voi kieltäytyä noudattamasta pyyntöä, jos se on hyväksynyt elinkeinonharjoittajan ehdottamia sitoumuksia lopettaa unionin sisäinen rikkomus tietyssä määräajassa, eikä määräaika ole vielä päättynyt. Pynnön vastaanottavan viranomaisen on kuitenkin noudatettava täytäntöönpanotoimia koskevaa pyyntöä, jos elinkeinonharjoittaja ei noudata hyväksytyjä sitoumuksia määräajassa.

Pyynnön vastaanottavan viranomaisen on ilmoitettava pyynnön esittäville viranomaiselle ja komissiolle, jos se kieltäytyy noudattamasta keskinäistä avunantoa koskevaa pyyntöä, ja esitettävä kieltäytymisen perustelut (14 artiklan 3 kohta). Jos pyynnön esittävä ja vastaanottava viranomainen ovat jostakin asiasta erimielisiä, jompikumpi voi ilmoittaa siitä komissiolle, jonka tulee antaa asiasta viipymättä lausunto. Komissio voi antaa lausunnon myös omasta aloitteestaan. Komissio voi lausunnon antamista varten pyytää merkityksellisiä tietoja ja asiakirjoja, joita on vaihdettu pyynnön esittävän ja vastaanottavan viranomaisen välillä (14 artiklan 4 kohta).

Komissio seuraa keskinäistä avunantoa koskevan mekanismin toimivuutta ja valvoo, että toimivaltaiset viranomaiset noudattavat pyyntöjen käsittelyyn liittyviä menettelyjä ja määräaikoja. Komissiolla on myös oikeus tutustua keskinäistä avunantoa koskeviin pyyntöihin ja pyynnön esittävän ja vastaanottavan viranomaisen välillä vaihdettuihin tietoihin ja asiakirjoihin. Lisäksi komissio voi tarvittaessa antaa jäsenvaltioille ohjeistusta ja neuvoja varmistaa keskinäistä avunantoa koskevan mekanismin tehokkaan ja tuloksellisen toiminnan (14 artiklan 5 ja 6 kohta).

Koordinoidut tutkinta- ja täytäntöönpanomekanismit

Asetuksen IV luvussa säädetään laajalle levinneitä rikkomuksia ja sellaisia laajalle levinneitä rikkomuksia, joilla on unioninlaajuinen ulottuvuus, koskevista koordinoiduista tutkinta- ja täytäntöönpanomekanismeista. Toimivaltaisten viranomaisten on päätettävä luvun soveltamisalaan kuuluvista asioista yksimielisesti (15 artikla).

Asetuksen 16 artiklassa säädetään yleisistä yhteistyöperiaatteista. Jos on perusteltu syy epäillä, että on tekeillä laajalle levinnyt rikkomus tai laajalle levinnyt rikkomus, jolla on unioninlaajuinen ulottuvuus, niiden toimivaltaisten viranomaisten, joita rikkomus koskee, ja komission on 26 artiklan mukaisia hälytyksiä tekemällä ilmoitettava asiasta viipymättä toisilleen ja yhteysvirastoille, joita rikkomus koskee (16 artiklan 1 kohta). Toimivaltaisten viranomaisten on koordinoitava tutkinta- ja täytäntöönpanotoimia, joilla ne puuttuvat rikkomuksiin, ja vaihdettava tarvittavat todisteet ja tiedot sekä annettava toisilleen ja komissiolle tarvittavaa apua (16 artiklan 2 kohta). Lisäksi toimivaltaisten viranomaisten on varmistettava, että kaikki tarvittava näyttö ja tiedot kerätään ja toteutetaan tarvittavat täytäntöönpanotoimet rikkomuksen lopettamiseksi tai kieltämiseksi (16 artiklan 3 kohta). Toimivaltaiset viranomaiset voivat tarvittaessa kutsua komission virkamiehiä osallistumaan koordinoituihin tutkinta- ja täytäntöönpanotoimiin (16 artiklan 5 kohta).

Asetuksen 17 artiklassa säädetään koordinoitun toimen käynnistämisestä ja koordinaattorin nimeämisestä. Jos on perusteltu syy epäillä laajalle levinnyttä rikkomusta, niiden toimivaltaisten viranomaisten, joita kyseinen epäilty rikkomus koskee, on käynnistettävä toimivaltaisten viranomaisten väliseen sopimukseen perustuva koordinoitu toimi ja ilmoitettava tästä komissiolle ja niille yhteysvirastoille, joita rikkomus koskee (17 artiklan 1 kohta). Yksi toimivaltainen viranomainen nimetään koordinaattoriksi (17 artiklan 2 kohta). Jos komissiolla on perusteltu syy epäillä laajalle levinnyttä rikkomusta, jolla on unioninlaajuinen ulottuvuus, sen on ilmoitettava asiasta viipymättä niille toimivaltaisille viranomaisille ja yhteysvirastoille, joita väitetty rikkomus koskee, ja esitettävä perustelut koordinoitun toimen toteuttamiselle. Tällöin komissio toimii koordinaattorina (17 artiklan 3 ja 4 kohta). Toimivaltaisen viranomaisen on osallistuttava koordinoituun toimeen, jos käy ilmi, että rikkomus koskee kyseistä toimivaltaista viranomaista (17 artiklan 5 kohta).

Toimivaltainen viranomainen voi kuitenkin asetuksen 18 artiklassa säädetyillä perusteilla kieltäytyä osallistumasta koordinoituun toimeen. Kieltäytymisperusteita ovat artiklan 1 kohdan mukaan muun muassa toimivaltaisen viranomaisen jäsenvaltiossa jo aloitettu rikostutkinta tai oikeuskäsittely, annettu tuomio tai saavutettu sovinto tuomioistui-
messä saman elinkeinonharjoittajan samasta rikkomuksesta sekä täytäntöönpanovaltuuksien käytön aloittaminen ja hallintopäätös. Lisäksi viranomainen voi kieltäytyä osallistumasta koordinoituun toimeen, jos on selvää, että väitetyn rikkomuksen todellinen

tai potentiaalinen vaikutus kyseisen viranomaisen jäsenvaltiossa on vähäinen, jos rikkomus ei ole tapahtunut kyseisen viranomaisen jäsenvaltiossa tai jos viranomainen on hyväksynyt rikkomuksesta vastuussa olevan elinkeinonharjoittajan sitoumuksia lopettaa rikkomus ja sitoumukset on pantu täytäntöön. Viranomaisen kieltäytyessä osallistumasta koordinoituun toimeen sen on viipymättä ilmoitettava päätöksestään komissiolle ja muille toimivaltaisille viranomaisille sekä asianomaisille yhteysvirastoille (18 artiklan 2 kohta).

Asetuksen 19 artiklassa säädetään koordinoituista toimista. Koordinoituun toimeen osallistuvien toimivaltaisten viranomaisten on varmistettava, että tutkinta ja tarkastukset toteutetaan tuloksellisesti, tehokkaasti ja koordinoitusti, ja niiden on pyrittävä toteuttamaan tutkinta ja tarkastukset samanaikaisesti toistensa kanssa (19 artiklan 1 kohta). Keskinäisen avunannon mekanismia voidaan käyttää erityisesti tarvittavan näytön ja muiden tietojen keräämiseen tai sen varmistamiseksi, että asianomainen elinkeinonharjoittaja ei pysty välttämään täytäntöönpanotoimia (19 artiklan 2 kohta).

Koordinoituun toimeen osallistuvat toimivaltaiset viranomaiset esittävät tarvittaessa tutkinnan tulokset ja laajalle levinnyttä rikkomusta tai tapauksen mukaan laajalle levinnyttä rikkomusta, jolla on unioninlaajuinen ulottuvuus, koskevan arvion yhteisessä kannassa (19 artiklan 3 kohta). Elleivät koordinoituun toimeen osallistuvat toimivaltaiset viranomaiset ole toisin sopineet, koordinaattori toimittaa näiden yhteisen kannan rikkomuksesta vastuussa olevalle elinkeinonharjoittajalle, jolle on annettava mahdollisuus esittää näkemyksensä yhteiseen kantaan sisältyvistä asioista (19 artiklan 4 kohta). Koordinoituun toimeen osallistuvat toimivaltaiset viranomaiset päättävät yhteisen kannan tai sen osien julkaisemisesta (19 artiklan 5 kohta).

Asetuksen 20 artiklassa säädetään sitoumuksista koordinoituissa toimissa. Koordinoituun toimeen osallistuvat toimivaltaiset viranomaiset voivat yhteisen kannan pohjalta kehottaa rikkomuksesta vastuussa olevaa elinkeinonharjoittajaa ehdottamaan sitoumuksia rikkomuksen lopettamiseksi tietyssä määräajassa. Elinkeinonharjoittaja voi myös omasta aloitteestaan ehdottaa rikkomuksen lopettamista koskevaa sitoumusta tai tarjota kuluttajille oikaisutoimia koskevia sitoumuksia. Toimivaltaiset viranomaiset tai komissio voivat tarvittaessa julkaista kyseiset elinkeinonharjoittajan ehdottamat sitoumukset verkkosivustoillaan. Toimivaltaisten viranomaisten on arvioitava ehdotetut sitoumukset sekä ilmoitettava arviointinsa tulos elinkeinonharjoittajalle ja tapauksen mukaan kuluttajille, jotka ovat ilmoittaneet kärsineensä vahinkoa kyseisen rikkomuksen seurauksena. Jos sitoumukset ovat oikeasuhtaiset ja riittävät rikkomuksen lopettamiseksi, viranomaisten on hyväksyttävä ne ja asetettava määräaika, johon mennessä sitoumukset on pantava täytäntöön. Lisäksi viranomaisten on seurattava sitoumusten täytäntöönpanoa ja varmistettava, että elinkeinonharjoittaja raportoi säännöllisesti koordinaattorille sitoumusten täytäntöönpanon edistymisestä.

Asetuksen 21 artiklassa säädetään koordinoitujen toimien täytäntöönpanotoimista. Koordinoituun toimeen osallistuvien toimivaltaisten viranomaisten on toteutettava oikeudenkäyttöalueellaan kaikki tarpeelliset täytäntöönpanotoimet laajalle levinneestä rikkomuksesta tai laajalle levinneestä rikkomuksesta, jolla on unioninlaajuinen ulottuvuus, vastuussa olevaa elinkeinonharjoittajaa vastaan rikkomuksen lopettamiseksi tai kieltämiseksi. Tarvittaessa niiden on määrättävä seuraamuksia, kuten sakkoja tai uhkasakkoja, rikkomuksesta vastuussa olevalle elinkeinonharjoittajalle. Toimivaltaiset viranomaiset voivat saada elinkeinonharjoittajalta tämän aloitteesta lisäksi oikaisutoimia koskevia sitoumuksia sellaisten kuluttajien hyväksi, joihin väitetty rikkomus on vaikuttanut, tai tarvittaessa hakea elinkeinonharjoittajalta sitoumuksia, joilla tarjotaan asianmukaisia oikeussuojakeinoja kuluttajille, joihin kyseinen rikkomus on vaikuttanut.

Täytäntöönpanotoimet ovat artiklan mukaan erityisen aiheellisia ensinnäkin silloin, kun välitön täytäntöönpanotoimi on tarpeen rikkomuksen nopeaksi ja tehokkaaksi lopettamiseksi tai kieltämiseksi, tai on epätodennäköistä, että rikkomus loppuu elinkeinonharjoittajan ehdottamien sitoumusten tuloksena. Lisäksi täytäntöönpanotoimet ovat erityisen aiheellisia, kun elinkeinonharjoittaja ei ole ehdottanut sitoumuksia määräajassa, elinkeinonharjoittaja on ehdottanut riittämättömiä sitoumuksia tai elinkeinonharjoittaja ei ole pannut sitoumuksia määräajassa täytäntöön. Täytäntöönpanotoimet on toteutettava tuloksellisesti, tehokkaasti ja koordinoitusti rikkomuksen lopettamiseksi tai kieltämiseksi. Koordinoituun toimeen osallistuvien toimivaltaisten viranomaisten on pyrittävä toteuttamaan täytäntöönpanotoimia samanaikaisesti niissä jäsenvaltioissa, joita kyseinen rikkomus koskee.

Koordinoitun toimen lopettamista koskevan 22 artiklan mukaan koordinoitu toimi lopetetaan, jos koordinoituun toimeen osallistuvat toimivaltaiset viranomaiset katsovat, että laajalle levinnyt rikkomus tai laajalle levinnyt rikkomus, jolla on unioninlaajuinen ulottuvuus, on lopetettu tai kielletty kaikissa asianomaisissa jäsenvaltioissa taikka että sellaista rikkomusta ei ole tapahtunut. Koordinaattorin on ilmoitettava koordinoitun toimen lopettamisesta viipymättä komissiolle ja tarvittaessa koordinoituun toimeen osallistuvien jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille ja yhteysvirastoille.

Asetuksen 23 artiklassa säädetään koordinaattorin tehtävistä. Koordinaattorin tehtäviin kuuluu erityisesti sen varmistaminen, että kaikki asianomaiset toimivaltaiset viranomaiset ja komissio saavat hyvissä ajoin asianmukaiset tiedot tutkintatoimien tai täytäntöönpanotoimien edistymisestä ja tiedot suunnitteilla olevista toimista ja toimenpiteistä. Lisäksi tämän tulee koordinoita ja seurata asetuksen mukaisten toimivaltaisten viranomaisten tutkintatoimia sekä koordinoita valmisteluja ja jakaa tarvittavat asiakirjat asianomaisten toimivaltaisten viranomaisten ja komission kesken. Koordinaattori myös pitää yhteyttä elinkeinonharjoittajaan ja muihin tutkintatoimien tai täytäntöönpanotoimien osapuoliin, ellei toisin ole sovittu asianomaisten toimivaltaisten viranomaisten ja koor-

dinaattorin kesken. Koordinaattorin tehtäviin kuuluu lisäksi tarvittaessa koordinoita toimivaltaisten viranomaisten toteuttamia arviointi-, kuulemis-, seuranta- ja muita tarvittavia toimia, toimivaltaisten viranomaisten hyväksymiä täytäntöönpanotoimia sekä näiden esittämiä keskinäistä avunantoa koskevia pyyntöjä.

Asetuksen 24 ja 25 artiklassa säädetään kielijärjestelyistä. Toimivaltaisten viranomaisten on 24 artiklan mukaan sovittava siitä, mitä kieliä ne käyttävät koordinoituihin toimiin ja tehotarkastuksiin kuluttajamarkkinoiden yhtenäisiin tutkintatoimiin liittyvissä ilmoituksissa sekä muussa niihin liittyvässä viestinnässä. Jos asianomaiset toimivaltaiset viranomaiset eivät pääse asiasta sopimukseen, ilmoitukset ja muut viestit lähetetään sen jäsenvaltion virallisella kielellä, joka laatii ilmoituksen tai muun viestin, ja kukin toimivaltainen viranomainen vastaa tarvittaessa muilta viranomaisilta vastaanotettujen asiakirjojen kääntämisestä. Elinkeinonharjoittajalla on 25 artiklan mukaan oikeus käyttää koordinoituja tutkinta- ja täytäntöönpanomekanismeja koskevissa menettelyissä sen jäsenvaltion virallista kieltä, jossa elinkeinonharjoittajan sijoittautumis- tai asuinpaikka on.

Unioninlaajuiset toimet

Asetuksen V luvussa säädetään unioninlaajuisista toimista, kuten hälytyksistä ja tehotarkastuksista, joilla pyritään edistämään tehokasta puuttumista asetuksen soveltamisalaan kuuluviin kuluttajansuojalainsäädännön rikkomuksiin. Toisin kuin nykyisin, myös kuluttaja- ja elinkeinoelämän järjestöillä on asetuksen mukaan oikeus tehdä hälytyksiä.

Asetuksen 26 artiklassa säädetään toimivaltaisten viranomaisten ja komission tekemistä hälytyksistä. Toimivaltaisen viranomaisen on viipymättä ilmoitettava komissiolle, muille toimivaltaisille viranomaisille ja yhteysvirastoille kaikista perustelluista epäilyistä, joiden mukaan sen alueella tapahtuu parhaillaan asetuksen soveltamisalaan kuuluva rikkomus, joka voi vaikuttaa kuluttajien etuihin muissa jäsenvaltioissa. Myös komission on ilmoitettava viipymättä asianomaisille toimivaltaisille viranomaisille ja asianomaiselle yhteysvirastolle kaikista perustelluista epäilyistä, joiden mukaan on tapahtunut asetuksen soveltamisalaan kuuluva rikkomus (26 artiklan 1 ja 2 kohta).

Hälytyksen tehdessään toimivaltainen viranomainen tai komissio antaa epäiltyä rikkomusta koskevat tiedot. Annettavia tietoja, jos ne ovat saatavilla, ovat muun muassa kuvaus teosta tai laiminlyönnistä, yksityiskohdat rikkomukseen liittyvästä tuotteesta tai palvelusta, ne jäsenvaltiot, joita rikkomus koskee, rikkomuksesta vastuussa oleva elinkeinonharjoittaja sekä oikeudenkäyntimenettelyjen, täytäntöönpanotoimien tai muiden rikkomuksen perusteella toteutettavien toimenpiteiden kuvaus (26 artiklan 3 kohta).

Hälytyksen tehdessään toimivaltainen viranomainen voi pyytää toimivaltaisia viranomaisia ja asianomaisia yhteysvirastoja tarkistamaan, tapahtuuko muiden jäsenvaltioiden alueella samankaltaisia epäiltyjä rikkomuksia tai onko niissä jo toteutettu täytäntöönpanotoimia tällaisia rikkomuksia vastaan. Vastaavasti komissio voi pyytää toimivaltaisia viranomaisia ja asianomaisia yhteysvirastoja tarkistamaan kyseiset seikat (26 artiklan 4 kohta).

Asetuksen 27 artiklassa säädetään ulkoisista hälytyksistä. Nimetyille elimille, Euroopan kuluttajakeskuksille, kuluttajajärjestöille ja -yhdistyksille sekä tarpeen mukaan elinkeinonharjoittajien järjestöille, joilla on tarvittavaa asiantuntemusta, on annettava oikeus tehdä hälytys toimivaltaisille viranomaisille ja komissiolle epäillyistä asetuksen soveltamisalaan kuuluvista rikkomuksista. Jäsenvaltioiden on annettava komissiolle tiedoksi luettelo näistä tahoista ja jäsenvaltioita kuultuaan komissio antaa järjestöille, jotka edustavat kuluttajien ja tarpeen mukaan elinkeinonharjoittajien etuja unionin tasolla, oikeuden tehdä ulkoinen hälytys. Toimivaltaisilla viranomaisilla ei ole velvollisuutta käynnistää menettelyä tai toteuttaa toimia ulkoisen hälytyksen perusteella. Ulkoisia hälytyksiä tekevien tahojen on varmistettava, että niiden toimittamat tiedot ovat totuudenmukaisia, ajantasaisia ja täsmällisiä, ja niiden on tarvittaessa oikaistava tai poistettava ilmoittamiaan tietoja.

Asetuksen 28 artiklassa säädetään rikkomusten havaitsemiseen liittyvien muiden tietojen vaihdosta. Toimivaltaisten viranomaisten on asetuksen tavoitteiden saavuttamisen edellyttämässä laajuudessa ilmoitettava 35 artiklassa tarkoitetun sähköisen tietokannan kautta viipymättä komissiolle ja asianomaisten jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille kaikista toimenpiteistä, jotka ne ovat oikeudenkäyttöalueellaan toteuttaneet asetuksen soveltamisalaan kuuluvan rikkomuksen käsittelemiseksi, jos ne epäilevät, että kyseinen rikkomus voi vaikuttaa kuluttajien etuihin muissa jäsenvaltioissa.

Asetuksen 29 artiklassa säädetään tehotarkastuksista. Toimivaltaiset viranomaiset voivat suorittaa tehotarkastuksia sen toteamiseksi, noudatetaanko kuluttajien etuja suojaavaa unionin lainsäädäntöä tai paljastaakseen kyseisen lainsäädännön rikkomuksia. Tehotarkastuksia koordinoi komissio, paitsi jos asianomaisten toimivaltaisten viranomaisten kesken on sovittu toisin. Tehotarkastuksen toteuttamisessa toimivaltaiset viranomaiset voivat käyttää 9 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuja tutkintavaltuuksia ja niille kansallisen lainsäädännön nojalla kuuluvien valtuuksien lisäksi.

Asetuksessa säädetään myös muiden tutkintaa ja täytäntöönpanoa edistävien toimien koordinoinnista (30 artikla), virkamiesvaihdosta toimivaltaisten viranomaisten välillä (31 artikla) sekä kansainvälisestä yhteistyöstä (32 artikla).

Yhteiset järjestelyt

Asetuksen VI luku sisältää yhteisiä järjestelyjä koskevia erinäisiä säännöksiä muun muassa asetusta sovellettaessa saatujen tietojen käytöstä ja paljastamisesta, näytön ja tutkintaan perustuvien havaintojen käytöstä sekä komission, toimivaltaisten viranomaisten ja yhteysvirastojen välistä viestintää varten perustettavasta sähköisestä tietokannasta.

Toimivaltaisten viranomaisten ja komission asetusta soveltaessaan keräämiä tai niille toimitettuja tietoja saa 33 artiklan mukaan käyttää ainoastaan sellaisiin tarkoituksiin, joiden avulla varmistetaan kuluttajien etuja suojaavien unionin säännösten noudattaminen. Tietoja on käsiteltävä luottamuksellisina ja niitä saa käyttää ja luovuttaa vain ottaen asianmukaisesti huomioon luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön kaupalliset edut. Toimivaltaiset viranomaiset voivat kuitenkin tiedot antanutta toimivaltaista viranomaista kuultuaan paljastaa sellaisia tietoja, jotka ovat tarpeen asetuksen soveltamisalaan kuuluvan rikkomuksen toteennäyttämistä, lopettamista tai kieltämistä varten.

Asetuksen 34 artiklan mukaan toimivaltaiset viranomaiset voivat käyttää näyttönä toimitettuja tietoja, asiakirjoja, havaintoja, lausuntoja, oikeaksi todistettuja jäljennöksiä tai tiedustelutietoja samalla tavoin kuin vastaavia asiakirjoja, jotka viranomaiset ovat saaneet omassa jäsenvaltiossaan riippumatta niiden tallennusmuodosta.

Loppusäännökset

Asetuksen VII luku sisältää tavanomaisia loppusäännöksiä muun muassa komiteasta, jäsenvaltioiden ilmoituksista, raportoinnista ja voimaantulosta.

2 Nykytila

2.1 Toimivaltaiset viranomaiset

Suomessa kuluttajansuojaa koskevasta yhteistyöstä annetun asetuksen ((EY) N:o 2006/2004; jäljempänä *vanha yhteistyöasetus*) mukaiseksi kansalliseksi yhteysvirastoksi on nimetty Kilpailu- ja kuluttajavirasto / kuluttaja-asiamies. Vanhassa yhteistyöasetuksessa määritellyn kansallisen yhteysviraston tehtävänä on vastata asetuksen soveltamisen koordinoinnista kussakin jäsenvaltiossa.

Vanhan yhteistyöasetuksen soveltamisesta vastaaviksi toimivaltaisiksi viranomaisiksi on nimetty Kilpailu- ja kuluttajaviraston / kuluttaja-asiamiehen ohella Finanssivalvonta, Liikenne- ja viestintävirasto, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus (Fimea), Ruokavirasto, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira), tietosuojavaltuutettu ja aluehallintovirastot.

Uuden yhteistyöasetuksen soveltamisalan piiriin kuuluu tuntuvasti enemmän EU-säädöksiä kuin vanhan yhteistyöasetuksen piiriin, mutta kuluttaja-asiamiehen laaja yleistoimivalta kattaa edelleen lähes kaikkien asetuksen liitteessä lueteltujen säädösten noudattamisen valvonnan, kun otetaan huomioon, että yhteistyöasetuksen soveltamisala kattaa liitteessä lueteltujen EU-säädösten osalta yksinomaan elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen suhteen. Poikkeuksina ovat vammaisten ja liikuntarajoitteisten henkilöiden oikeuksista lentoliikenteessä annettu asetus ((EY) N:o 1107/2006), rautatievastuuasetuksen V luku, laivamatkustajien oikeuksia koskevan asetuksen ((EU) N:o 1177/2010) II luku sekä linja-autoliikenteen matkustajanoikeuksia koskevan asetuksen ((EU) N:o 181/2011) III luku, jotka kuuluvat liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 186 §:n 3 ja 4 momentin perusteella Liikenne- ja viestintäviraston yksinomaiseen toimivaltaan. Tietosuojavaltuutetun yksinomaiseen toimivaltaan kuuluu puolestaan yhteistyöasetuksen liitteen 26 kohdassa mainitun siirrettävyysasetuksen 8 artiklan (henkilötietojen suoja) noudattamisen valvonta.

Merkittävä osa yhteistyöasetuksen liitteessä luetelluista säädöksistä kuuluu jaetun toimivallan piiriin siten, että toimivalta kuuluu kuluttaja-asiamiehen lisäksi yhdelle tai useammalle sektoriviranomaiselle. Näitä muita viranomaisia ovat Finanssivalvonta, Liikenne- ja viestintävirasto, tietosuojavaltuutettu, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus (Fimea), Poliisihallitus, Ruokavirasto, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira), aluehallintovirastot sekä Kilpailu- ja kuluttajavirasto.

2.2 Toimivaltaisten viranomaisten toimivaltuudet

2.2.1 Kuluttaja-asiamies

Kuluttaja-asiamiehen valvoma lainsäädäntö

Kilpailu- ja kuluttajavirastossa toimiva kuluttaja-asiamies valvoo kuluttajansuojalain (38/1978) ja usean muun kuluttajan suojaksi säädetyn lain säännösten noudattamista.

Kuluttaja-asiamiehen valvottavana oleva lainsäädäntö on laaja-alainen. Kuluttaja-asiamiehen valvontatoiminnan perustan muodostaa se laaja yleistoimivalta, joka kuluttaja-asiamiehellä on kuluttajansuojalain noudattamisen valvojana. Tämä valvontavaltuus kattaa useissa tapauksissa nekin toiminnot, joiden osalta erillislakiin on otettu erillinen kuluttaja-asiamiehen valvontaa koskeva säännös. Kuluttaja-asiamies valvoo yleistoimivaltansa puitteissa myös suoraan sovellettavaa EU-sääntelyä, joista keskeisen osan muodostavat matkustajien oikeuksia koskevat EU-asetukset.

Kuluttaja-asiamies valvoo elinkeinonharjoittajien markkinointia, menettelyjä asiakassuhteessa ja sopimusehtoja. Kuluttaja-asiamiehen toimivaltaa rajaavat kuluttajansuojalakiin sisältyvät kuluttajan, elinkeinonharjoittajan ja kulutushyödykkeen määritelmät. Kuluttaja-asiamiehen toimivaltaan on säädetty tästä joitakin laajennuksia perintä- ja takaussäännöksissä. Saatavien perinnästä annetun lain mukaan kuluttaja-asiamies valvoo myös yksityishenkilöön kohdistuvaa julkisoikeudellisen oikeushenkilön saatavan tai julkisen tehtävän hoitamiseen liittyvän saatavan perintää. Takauksesta ja vierasvelkapanntauksesta annetun lain (361/1999) mukaan kuluttaja-asiamies valvoo luotonantajien ja yksityistakaajien tai yksityisten pantinantajien välisten sopimusehtojen käyttöä.

Kuluttaja-asiamiehen tutkinta- ja täytäntöönpanovaltuudet

Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain (661/2012) 6 §:n mukaan elinkeinonharjoittaja on velvollinen antamaan kuluttaja-asiamiehelle tietoja valvontatehtäviä varten. Kuluttaja-asiamies voi asettaa tietojenantovelvollisuuden tehosteeksi uhkasakon. Kuluttaja-asiamiehen tarkastusoikeudesta säädetään saman lain 8 §:ssä, jonka mukaan kuluttaja-asiamiehellä on oikeus tehdä tarkastus elinkeinonharjoittajan toimitiloissa, jos tarkastus on tarpeen yhteistyöasetuksessa (EY) N:o 2006/2004 tarkoitetun yhteisön sisäisen rikkomuksen selvittämiseksi tai lopettamiseksi. Tarkastusta ei kuitenkaan saa tehdä pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa. Poliisin on annettava kuluttaja-asiamiehelle virka-apua tarkastuksen tekemiseksi. Kuluttaja-asiamiehellä ei näin

ollen ole tarkastusoikeutta esimerkiksi tapauksissa, joissa on kysymys valtion sisäisistä rikkomuksista.

Kuluttaja-asiamiehen valvontakeinojen käyttöön vaikuttaa yleisesti Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain 9 §:ään nimenomaisesti kirjattu kuluttaja-asiamiehen neuvotteluvelvollisuus. Säännöksen mukaan havaitessaan elinkeinonharjoittajan ryhtyneen lainvastaiseen toimenpiteeseen kuluttaja-asiamiehen on pyrittävä saamaan elinkeinonharjoittaja vapaaehtoisesti luopumaan siitä. Tarvittaessa kuluttaja-asiamiehen on ryhdyttävä asian edellyttämiin pakkotoimiin tai saatettava asia tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Pykälässä mainittuja pakkotoimia ovat ennen muuta lainvastaisen menettelyn kieltäminen ja kiellon tehosteeksi asetettava uhkasakko. Kuluttajansuojalain 2 luvun 16 §:n mukaan elinkeinonharjoittajaa voidaan, jos se on kuluttajansuojan kannalta tarpeellista, kieltää jatkamasta kuluttajansuojalain 2 luvun säännösten tai niiden nojalla annettujen säännösten vastaista menettelyä taikka uudistamasta sellaista tai siihen rinnastettavaa menettelyä. Kieltoa on tehostettava uhkasakolla, jollei se erityisestä syystä ole tarpeetonta. Vastaavat säännökset sisältyvät kuluttajansuojalain 3 luvun 2 §:ään, 7 luvun 50 §:ään ja maksupalvelulain 85 §:ään. Selvyyden vuoksi voi todeta, että kuluttaja-asiamies voi puuttua kuluttajansuojalain 2 luvun säännösten nojalla lainvastaiseen markkinointiin ja menettelyyn asiakassuhteessa sekä 3 luvun säännösten nojalla puolestaan kohtuuttomiin sopimusehtoihin silloinkin, kun kyse on erityislainsäädäntöön sisältyvien säännösten vastaisesta toiminnasta.

Kiellon määrää markkinaoikeus kuluttaja-asiamiehen hakemuksesta, ellei kuluttaja-asiamiehellä ole toimivaltaa määrätä itse kieltoa. Markkinaoikeus voi antaa kiellon väliaikaisena, jolloin kielto on voimassa, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu. Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain 10 §:n 2 momentin mukaan kuluttaja-asiamies voi itse määrätä kiellon asiassa, joka ei ole lain soveltamisen kannalta tai muuten merkitykseltään huomattava. Kielto raukeaa, jos se, jota kieltomääräys koskee, ilmoittaa annetussa vähintään kahdeksan päivän määräajassa päätöksen tiedoksisaannista kirjallisesti tai Kilpailu- ja kuluttajavirastossa suullisesti vastustavansa kiellon määräämistä. Saatavien perintää koskeva sääntely vastaa muutoin edellä mainittua, mutta kuluttaja-asiamiehen määräämä kielto pysyy voimassa, ellei elinkeinonharjoittaja vie asiaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Elinkeinonharjoittajan on tehtävä tämä 30 päivän kuluessa siitä, kun elinkeinonharjoittaja on saanut tiedon kuluttaja-asiamiehen kieltopäätöksestä. Kuluttaja-asiamies voi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain 10 §:n 3 momentin mukaan antaa kiellon väliaikaisena, jos elinkeinonharjoittajan menettely on asian laajuuden tai menettelyn nopean vaikutuksen johdosta tai muusta erityisestä syystä tarpeen estää kiireellisesti. Kuluttaja-asiamiehen on saatettava väliaikaista kieltoa koskeva määräyksensä kolmen päivän kuluessa sen antamisesta markkinaoikeuden käsiteltäväksi uhalla, että kielto muuten raukeaa.

Vaatimuksen uhkasakon tuomitsemisesta maksettavaksi ratkaisee aina markkinaoikeus. Uhkasakkolaissa (1113/1990) on uhkasakon asettamista koskevia säännöksiä. Uhkasakko on kuluttajansuojalain esitöiden (HE 8/1977 vp s. 30) mukaan mitoitettava markkinoinnin laatu, elinkeinonharjoittajan liikevaihto ja muut seikat huomioon ottaen siten, että uhka tehokkaasti ehkäisee kiellon rikkomisen.

Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013). Lain 5 luvun 17 §:ssä säädetään, että niiltä osin kuin kyseisessä laissa tai kuluttaja-asiamiehen valvomissa laeissa ei säädetä toisin, markkinaoikeudelliset asiat käsitellään markkinaoikeudessa soveltuvien osin oikeudenkäymiskaaren riita-asioita koskevien säännösten mukaisesti. Markkinaoikeuden ratkaisuun haetaan muutosta valittamalla korkeimpaan oikeuteen, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n nojalla.

Kuluttaja-asiamies voi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 334 §:n mukaan vaatia seuraamusmaksun määräämistä lain 214 §:ää koskevissa tapauksissa. Viimeksi mainitussa pykälässä säädetään televisio- ja radiotoiminnan markkinoinnin yleisistä periaatteista. Seuraamusmaksun määrää markkinaoikeus. Seuraamusmaksu voidaan määrätä televisio- ja radiotoiminnan harjoittajalle, joka toimii edellä mainittujen säännösten vastaisesti eikä kehotuksesta huolimatta oikaise menettelyään. Seuraamusmaksua määrättäessä on otettava huomioon menettelyn laatu, laajuus ja kestoaika. Maksu on 1000 eurosta miljoonaan euroon, enintään kuitenkin viisi prosenttia edellisen vuoden liikevaihdosta.

2.2.2 Finanssivalvonta

Finanssivalvonnan valvoma yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluva lainsäädäntö

Finanssivalvonta valvoo kuluttaja-asiamiehen ohella kohtuuttomista sopimusehdoista annettuun direktiiviin (93/13/ETY), rahoituspalvelujen etämyynnistä annettuun direktiiviin (2002/65/EY), sopimattomista kaupallisista menettelyistä annettuun direktiiviin (2005/29/EY), kulutusluottodirektiiviin (2008/48/EY), perusmaksutilidirektiiviin (2014/92/EU) ja asuntoluottodirektiiviin (2014/17/EU) perustuvien kansallisten säännösten noudattamista.

Kohtuuttomista sopimusehdoista annettu direktiivi on pantu täytäntöön pääosin eräillä kuluttajansuojalain 2, 3 ja 4 luvun säännöksillä. Rahoituspalvelujen etämyynnistä annettu direktiivi taas on pantu täytäntöön pääosin kuluttajansuojalain 6 a luvun säännöksillä sekä eräillä maksupalvelulain (290/2010) säännöksillä. Sopimattomista kaupallisista menettelyistä annettu direktiivi on pantu täytäntöön pääosin kuluttajansuojalain 2 luvun säännöksillä. Kulutusluottodirektiivi on pantu täytäntöön kuluttajansuojalain 7 luvun säännöksillä ja asuntoluottodirektiivi kuluttajansuojalain 7 a luvun säännöksillä. Perusmaksutilidirektiivi on pantu täytäntöön eräillä maksupalvelulain säännöksillä sekä luottolaitostoiminnasta annetun lain (610/2014) 15 ja 15 a luvun säännöksillä.

Finanssivalvonnan tehtävänä on Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 3 §:n mukaan valvoa finanssimarkkinoilla toimivien toimintaa niin kuin tässä laissa ja muualla laissa säädetään. Finanssivalvonnan valvomat tahot määritellään Finanssivalvonnasta annetun lain 4 ja 5 §:ssä. Lain 4 §:n mukaan Finanssivalvonnan valvottavia ovat muun muassa luottolaitokset, maksulaitokset, vahinko- ja henkivakuutusyhtiöt sekä muut vakuutuslalla toimivat, sijoituspalveluyritykset sekä rahastoyhtiöt. Lain 5 §:n tarkoittamia muita finanssimarkkinoilla toimivia ovat muun muassa Finanssivalvonnan rekisteröimät tahot, kuten maksulaitoslain 7 §:ssä tarkoitetut maksupalvelun tarjoajat. Finanssivalvonnan toimivalta valvoa markkinointia ja sopimusehtojen käyttöä sekä kuluttajan kannalta hyvän tavan vastaista tai muutoin sopimatonta menettelyä asiakassuhteessa koskevia säännöksiä perustuu Finanssivalvonnasta annetun lain 45 §:ään. Finanssivalvonnan toimivallasta valvoa kuluttajansuojalain 7 ja 7 a lukuja säädetään erikseen 7 luvun 51 §:ssä ja 7 a luvun 33 §:ssä.

Finanssivalvonnan toimivallasta valvoa luottolaitostoiminnasta annetun lain noudattamista säädetään luottolaitoslain 1 luvun 3 §:n 1 momentissa ja toimivallasta valvoa maksupalvelulain noudattamista säädetään maksupalvelulain 83 §:n 1 momentissa.

Tutkinta- ja täytäntöönpanovaltuudet yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvan sääntelyn valvonnassa

Finanssivalvonnan tutkinta- ja täytäntöönpanovaltuuksista säädetään Finanssivalvonnasta annetussa laissa. Yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvan sääntelyn valvontaan liittyviä Finanssivalvonnan tutkintavaltuuksia ovat tietojensaanti- ja tarkastusvaltuudet.

Finanssivalvonnan oikeudesta saada tietoja valvottavalta ja muulta finanssimarkkinoilla toimivalta säädetään Finanssivalvonnasta annetun lain 18 §:ssä. Pykälän mukaan valvottavan ja muun finanssimarkkinoilla toimivan on salassapitosäännösten estämättä ilman aiheetonta viivytystä toimitettava Finanssivalvonnalle sen pyytämät tiedot ja selvitykset, jotka ovat tarpeen Finanssivalvonnalle laissa säädetyn tehtävän hoitamiseksi.

Finanssivalvonnasta annetun lain 19 §:n 3 momentin mukaan Finanssivalvonnalla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada yksilöityä valvontatoimintaa varten valvonnan kannalta välttämättömiä tietoja siltä, jolla voidaan perustellusta syystä olettaa olevan valvontatoimen kannalta tarpeellista tietoa. Finanssivalvonnan oikeudesta kutsua 18 ja 19 §:ssä tarkoitettun oikeushenkilön edustaja tai sen palveluksessa oleva henkilö taikka mainituissa pykälissä tarkoitettu luonnollinen henkilö kuultavaksi säädetään lain 22 §:ssä.

Valvontaviranomaisten tiedonsaantioikeudesta säädetään myös kuluttajansuojalaissa ja maksupalvelulaissa. Kuluttajansuojalain 7 luvun 51 §:n mukaan luotonantaja ja luotonvälittäjä ovat velvollisia luovuttamaan valvontaviranomaisen nähtäviksi kuluttajaluottoja koskevat valvonnan kannalta tarpeelliset asiakirjat. Maksupalvelulain 83 §:n 4 momentissa säädetään palveluntarjoajan velvollisuudesta luovuttaa valvontaviranomaisen nähtäviksi maksupalvelulain valvonnan kannalta tarpeelliset asiakirjat.

Finanssivalvonnan tarkastusoikeudesta säädetään Finanssivalvonnasta annetun lain 24 §:ssä. Finanssivalvonnalla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada tarkastettavakseen valvottavan ja muun finanssimarkkinoilla toimivan toimipaikassa tämän toimintaa ja hallintoa koskevat asiakirjat, tallenteet puhelinkeskusteluista ja sähköisestä viestinnästä, muut tietoliikennetiedot sekä tietojärjestelmät siinä laajuudessa kuin se on tarpeen Finanssivalvonnalle laissa säädetyn valvontatehtävän hoitamiseksi. Finanssivalvonnalla on oikeus saada valvottavalta ja muulta finanssimarkkinoilla toimivalta maksutta tarpeelliset jäljennökset tässä pykälässä tarkoitetuista asiakirjoista ja muista tallenteista ja tietoliikennetiedoista.

Finanssivalvonnan määräämästä toimeenpanokiellosta ja oikaisukehotuksesta säädetään Finanssivalvonnasta annetun lain 33 §:ssä. Finanssivalvonta voi lain 33 §:n mukaan muun muassa velvoittaa valvottavan tai muun finanssimarkkinoilla toimivan lopettamaan toiminnassaan soveltamansa lainvastaisen menettelyn ja kieltää menettelyn uudistamisen. Finanssivalvonta voi lain 33 a §:n mukaan uhkasakon uhalla velvoittaa valvottavan tai muun finanssimarkkinoilla toimivan täyttämään velvollisuutensa, jos tämä laiminlyö noudattaa muun muassa finanssimarkkinoita koskevia säännöksiä tai Finanssivalvonnan antamaa toimeenpanokielloa. Uhkasakon tuomitsemisesta päättää pääsääntöisesti Finanssivalvonta. Finanssivalvonnan oikeudesta antaa julkinen varoitus säädetään lain 39 §:ssä. Finanssivalvonnan oikeudesta määrätä rikemaksu eräiden perusmaksutilidirektiiviin perustuvien säännösten rikkomisesta tai laiminlyönnistä säädetään Finanssivalvonnasta annetun lain 38 §:n 1 momentin 7 ja 8 kohdassa.

Ulkomaisten valvottavien, joita ovat esimerkiksi luottolaitokset, maksulaitokset, vakuutusyhtiöt ja rahastoyhtiöt, Suomessa olevia sivuliikkeitä koskevasta Finanssivalvonnan tietojensaanti- ja tarkastusoikeudesta sekä muista valvontavaltuuksista säädetään pääosin Finanssivalvonnasta annetun lain 60 ja 61 §:ssä. Lain 60 ja 61 §:ssä säädetään

lisäksi Finanssivalvonnan tietojensaantioikeudesta ja muista valvontavaltuuksista niiden ulkomaisten valvottavien osalta, jotka tarjoavat Suomeen palveluita sivuliikettä perustamatta.

Finanssivalvonnalla on myös Finanssivalvonnasta annetun lain 40 § ja 41 §:ään perustuva valtuus määrätä seuraamusmaksu tiettyjen säännösten rikkomisesta. Seuraamusmaksun määrää Finanssivalvonta. Seuraamusmaksu on pääsääntöisesti enintään kymmenen prosenttia oikeushenkilön tekoa tai laiminlyöntiä edeltävän vuoden liikevaihdosta, kuitenkin enintään kymmenen miljoonaa euroa. Luonnolliselle henkilölle määrätävä seuraamusmaksu on pääsääntöisesti enintään kymmenen prosenttia hänen viimeksi toimitetun verotuksen mukaisista tuloistaan, kuitenkin enintään 100 000 euroa. Yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluva sääntely ei kuitenkaan sisälly niihin säännöksiin, joiden rikkomisesta seuraamusmaksu voidaan määrätä.

2.2.3 Liikenne- ja viestintävirasto

Liikenne- ja viestintäviraston valvoma yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluva lainsäädäntö

Liikenne- ja viestintävirasto valvoo kuluttaja-asiamiehen ohella sähköisestä kaupankäynnistä annettuun direktiiviin (2000/31/EY) ja audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjoamista koskevan direktiivin (2010/13/EU) 9-11 artiklaan ja 19-26 artiklaan perustuvien kansallisten säännösten noudattamista. Sähköisestä kaupankäynnistä annettu direktiivi on pantu täytäntöön pääosin sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 22 ja 24 luvun säännöksillä sekä erällä kuluttajansuojalain 2 luvun säännöksillä. Audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjoamista koskevan direktiivin 9-11 artikla ja 19-26 artikla on pantu täytäntöön sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 26 luvun säännöksillä.

Lisäksi Liikenne- ja viestintävirasto valvoo kuluttaja-asiamiehen ohella lentomatkustajien oikeuksia koskevan asetuksen (261/2004), rautatievastuuasetuksen (1371/2007), laivamatkustajien oikeuksia koskevan asetuksen (1177/2010) sekä linja-autoliikenteen matkustajanoikeuksia koskevan asetuksen (181/2011) noudattamista. Liikenne- ja viestintäviraston yksinomaisessa valvonnassa ovat puolestaan vammaisten ja liikuntarajoitteisten henkilöiden oikeuksista lentoliikenteessä annettu asetus ((EY) N:o 1107/2006), rautatievastuuasetuksen V luku, laivamatkustajien oikeuksia koskevan asetuksen II luku sekä linja-autoliikenteen matkustajanoikeuksia koskevan asetuksen III luku.

Tutkinta- ja täytäntöönpanovaltuudet yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvan sääntelyn valvonnassa

Liikenne- ja viestintäviraston toimivaltuuksista yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvan sääntelyn valvonnassa säädetään sähköisen viestinnän palveluista annettussa laissa ja liikenteen palveluista annetuissa laissa (320/2017).

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain mukainen Liikenne- ja viestintäviraston tiedonsaantioikeus perustuu viranomaisten yleistä tiedonsaantioikeutta koskevaan lain 315 §:ään. Pykälän 1 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirastolla on sähköisen viestinnän palveluista annetun lain mukaisia tehtäviä suorittaessaan oikeus saada tehtäviensä suorittamiseksi tarvittavat tiedot niiltä, joiden oikeuksista ja velvollisuuksista tässä laissa säädetään tai jotka toimivat näiden lukuun.

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain mukaisia yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvan sääntelyn valvontaan liittyviä Liikenne- ja viestintäviraston keskeisimpiä täytäntöönpanovaltuuksia ovat valvontapäätös, väliaikainen päätös ja televisio- tai radiotoiminnan harjoittajan seuraamusmaksu.

Liikenne- ja viestintävirasto voi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 330 §:n mukaan antaa huomautuksen sille, joka rikkoo tätä lakia taikka sen nojalla annettuja säännöksiä, määräyksiä, päätöksiä ja lupaehtoja sekä velvoittaa tämän korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä kohtuullisessa määräajassa. Liikenne- ja viestintävirasto voi 331 §:n mukaan väliaikaisena toimenä keskeyttää vaaraa tai vakavaa haittaa aiheuttavan toiminnan 330 §:ssä säädetystä määräajasta huolimatta, jos virhe tai laiminlyönti aiheuttaa välitöntä ja vakavaa vaaraa yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle taikka vakavaa taloudellista tai toiminnallista haittaa muille yrityksille, tilaajille tai käyttäjille taikka viestintäverkkojen tai viestintäpalvelujen toiminnalle. Liikenne- ja viestintävirasto voi asettaa 330 tai 331 §:n mukaan asetetun velvoitteen tehosteeksi uhkasakon tai keskeyttämisen.

Liikenne- ja viestintävirasto voi sähköisen viestinnän palvelusta annetun lain 334 §:n mukaan vaatia seuraamusmaksun määräämistä televisio- tai radiotoiminnan harjoittajalle, joka toimii lain 25 ja 26 luvun säännösten vastaisesti eikä kehotuksesta huolimatta oikaise menettelyään valvontaviranomaisen asettamassa määräajassa. Seuraamusmaksun määrää markkinaoikeus. Seuraamusmaksu voidaan määrätä televisio- ja radiotoiminnan harjoittajalle, joka toimii edellä mainittujen säännösten vastaisesti eikä kehotuksesta huolimatta oikaise menettelyään. Seuraamusmaksua määrättäessä on otettava huomioon menettelyn laatu, laajuus ja kestoaika. Maksu on 1000 eurosta miljoonaan euroon, enintään kuitenkin viisi prosenttia edellisen vuoden liikevaihdosta.

Liikenne- ja viestintäviraston liikenteen palveluista annetun lain mukaisesta tarkastus-oikeudesta säädetään lain 196 §:ssä. Liikenne- ja viestintävirastolla on pykälän mukaan oikeus tehtäviensä hoitamiseksi päästä palvelun tarjoajan toimipaikan tiloihin ja alueelle, ammattimaisessa liikenteessä käytettäviin liikennevälineisiin sekä tiloihin suorittaakseen tarkastuksen. Liikenne- ja viestintävirastolla on myös tietyin edellytyksin oikeus ottaa haltuunsa tarkastettava aineisto tai sen jäljennös muualla tapahtuvaa tarkastusta varten.

Valvontaviranomaisten tiedonsaantioikeudesta säädetään liikenteen palveluista annetun lain 197 §:ssä. Liikenne- ja viestintävirastolla sekä muilla lain säännösten noudattamista valvovilla viranomaisilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada lain mukaisten tehtävien suorittamiseksi välttämättömät tiedot palveluntarjoajilta ja luvanhaltijoilta sekä muilta toimijoilta ja henkilöiltä, joiden oikeuksista ja velvollisuuksista tässä laissa säädetään. Liikenne- ja viestintävirastolla on oikeus saada tietyt tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot myös viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta.

Liikenteen palveluista annetussa laissa säädettyjä Liikenne- ja viestintäviraston yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvan sääntelyn valvontaan liittyvät keskeisimmät valtuudet ovat huomautus ja varoitus (245 §). Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa luvanhaltijalle huomautuksen tai varoituksen, jos tämä jättää noudattamatta säännöksiä tai määräyksiä, jotka koskevat luvassa tarkoitettua toimintaa tai luvassa tarkoitettujen tehtävien hoitamista. Lisäksi Liikenne- ja viestintävirasto voi lain 255 §:n mukaan velvoittaa sen, joka rikkoo liikenteen palveluista annettua lakia, siinä tarkoitettua toimintaa koskevia EU-asetuksia tai lain nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä. Päätöksen tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko tai uhka, että toiminta keskeytetään osaksi tai kokonaan taikka että tekemättä jätetty toimenpide teetetään asianomaisen kustannuksella.

2.2.4 Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen valvoma yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluva lainsäädäntö

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus (Fimea) on kuluttaja-asiamiehen ohella toimivaltainen viranomainen siltä osin kuin se valvoo ihmisille tarkoitettuja lääkkeitä koskevista yhteisön säännöistä annetun direktiivin (2001/83/EY) 86-100 artiklan noudattamista sekä siltä osin kuin se valvoo sopimattomista kaupallisista menettelyistä annettuun direktiiviin ja audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjontaa koskevaan direktiiviin perustuvien kansallisten säännösten noudattamista.

Ihmisille tarkoitettuja lääkkeitä koskevista yhteisön säännöistä annetun direktiivin 86-90 ja 97-100 artikla on pantu täytäntöön erällä lääkelain (395/1987) ja lääkeasetuksen (693/1987) säännöksillä. Sen sijaan yhteistyöasetuksen liitteessä mainitut ihmisille tarkoitettuja lääkkeitä koskevista yhteisön säännöistä annetun direktiivin 91-96 artiklat eivät komissiolta saadun tiedon mukaan koske kuluttajiin kohdistuvaa markkinointia, joten ne eivät kuulu yhteistyöasetuksen soveltamisalaan.

Sopimattomista kaupallisista menettelyistä annettu direktiivi on pantu täytäntöön pääosin kuluttajansuojalain 2 luvun säännöksillä. Audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjoamista koskevan direktiivin 9-11 artikla ja 19-26 artikla on pantu täytäntöön sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 26 luvun säännöksillä.

Tutkinta- ja täytäntöönpanovaltuudet yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvan sääntelyn valvonnassa

Fimean yhteistyöasetuksen kannalta merkityksellisistä toimivaltuuksista säädetään lääkelaisissa. Fimean tutkinta- ja täytäntöönpanovaltuuksiin yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvan sääntelyn valvonnassa kuuluvat valvonta- ja tiedonsaantivaltuus sekä kielto jatkaa tai uudistaa markkinointia.

Läkelain 89 ja 89 b §:ssä säädetään lääkealan toimijoihin ja viranomaisiin kohdistuvasta velvollisuudesta antaa Fimealle tämän tehtävien suorittamiseksi tarpeelliset tiedot ja selvitykset.

Fimealla on lain 93 §:n mukaan oikeus kieltää jatkamasta tai uudistamasta lääkkeen markkinointia, jos markkinoinnissa on menetelty tiettyjen lääkelain lääkkeiden markkinointia koskevien säännösten vastaisesti. Fimea voi myös määrätä kiellon saaneen toimittamaan markkinoinnin oikaisun, jos sitä lääketurvallisuuden vaarantumisen vuoksi on pidettävä tarpeellisena. Kieltoa ja määräystä voidaan tehostaa uhkasakolla. Uhkasakon tuomitsee aluehallintovirasto Fimean vaatimuksesta.

2.2.5 Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston valvoma yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluva lainsäädäntö

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) valvoo kuluttaja-asiamiehen ohella sopimattomista kaupallisista menettelyistä annettuun direktiiviin ja audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjontaa koskevaan direktiiviin perustuvien kansallisten säännösten noudattamista. Sopimattomista kaupallisista menettelyistä annettu direktiivi on pantu täytäntöön pääosin kuluttajansuojalain 2 luvun säännöksillä. Audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjoamista koskevan direktiivin 9-11 artikla ja 19-26 artikla on pantu täytäntöön sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 26 luvun säännöksillä. Valvira valvoo alkoholijuomien markkinointia alkoholilain (1102/2017) nojalla ja tupakkatuotteiden markkinointia tupakkalain (549/2016) nojalla.

Tutkinta- ja täytäntöönpanovaltuudet yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvan sääntelyn valvonnassa

Alkoholilain 62 §:ssä säädetään valvontaviranomaisten tarkastus- ja tiedonsaantioikeudesta. Valvontaviranomaiset saavat tarkastaa alkoholilain valvontaa varten luvanhaltijan tiloja, toimintaa ja asiakirjoja sekä alkoholipitoisen aineen kuljetuksia. Valvontaviranomaisten edustajille on turvattava esteetön pääsy valvottaviin tiloihin ja asiakirjoihin, oikeus tallentaa valvonnassa tarvittavia tietoja ja oikeus saada korvaukset valvontaa varten tarvittavat näytteet. Valvontaviranomaisten viranomaisiin kohdistuvasta tiedonsaantioikeudesta säädetään lain 63 §:ssä.

Valvontaviranomaisen kielloista ja turvaamistoimista säädetään alkoholilain 68 §:ssä. Jos alkoholijuomaa markkinoidaan markkinointia tai hinnoittelua koskevien säännösten vastaisesti, valvontaviranomainen voi kieltää markkinoinnin tilaajaa tai toimeenpanijaa sekä näiden palveluksessa olevaa jatkamasta tai toistamasta säännösten vastaista toimintaa.

Valvontaviranomainen voi alkoholilain 70 §:n mukaan tehostaa antamaansa kieltoa tai määräystä taikka määräämänsä oikaisua uhkasakolla tai uhalla, että asetetun määräajan jälkeen tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella. Valvontaviranomaisen 68 §:ssä tarkoitetussa asiassa asettaman uhkasakon tuomitsee ja teettämisuhan täytäntöönpanosta päättää uhkasakon tai teettämisuhan asettajan hakemuksesta markkinaoikeus.

Valviran tupakkalain mukaisia toimivaltuuksia ovat tarkastus- ja näytteenotto-oikeus (86 §), tiedonsaantioikeus sekä markkinointia koskeva kielto. Tiedonsaantioikeutta koskevan tupakkalain 87 §:n mukaan Valviralla on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä laissa tarkoitettujen tuotteiden valmistajilta, maahantuojilta ja myyjiltä sekä muilta viranomaisilta tietoja, jotka ovat välttämättömiä tupakkalain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten vastaisen toiminnan selvittämiseksi. Jos tietoja ei anneta määräajassa, Valvira voi asettaa veloitteen tehosteeksi uhkasakon, jonka tuomitsee hallinto-oikeus.

Markkinointia koskevasta kiellosta säädetään tupakkalain 99 §:ssä. Valvira voi kieltää markkinointitoimen tilaajaa, sen toimeenpanijaa sekä näiden palveluksessa olevaa jatkamasta ja uudistamasta säännösten vastaista menettelyä, jos säännöksen mukaisia tupakkatuotteista markkinoidaan lain 68 §:n vastaisesti eikä menettely rajoitu yhden kunnan alueelle.

2.2.6 Tietosuojavaltuutettu

Tietosuojavaltuutetun valvoma yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluva lainsäädäntö

Tietosuojavaltuutettu valvoo kuluttaja-asiamiehen lisäksi sähköisestä kaupankäynnistä annettuun direktiiviin sekä sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin (2002/58/EY) 13 artiklaan perustuvien kansallisten säännösten noudattamista. Sähköisestä kaupankäynnistä annettu direktiivi on pantu täytäntöön pääosin sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 22 ja 24 luvun säännöksillä sekä tietyillä kuluttajansuojalain 2 luvun säännöksillä. Sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin 13 artikla puolestaan on pantu täytäntöön sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 24 luvun säännöksillä. Lisäksi tietosuojavaltuutettu valvoo yksinomaisena toimivaltaisena viranomaisena siirrettävyysetuksen ((EU) 2017/1128) 8 artiklan noudattamista.

Tutkinta- ja täytäntöönpanovaltuudet yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvan sääntelyn valvonnassa

Tietosuojavaltuutetun tehtävät ja toimivaltuudet perustuvat tietosuojalain (1050/2018) 14 §:ään, jonka mukaan tietosuojavaltuutetun tehtävistä ja toimivaltuuksista säädetään tietuoja-asetuksen ((EU) 2016/679) 55–59 artiklassa.

Tietuoja-asetuksen 58 artiklassa säädetään valvontaviranomaisten tutkinta- ja toimivaltuuksista. Artiklan mukaan valvontaviranomaisella on oltava muun muassa valtuudet määrätä rekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelijä antamaan kaikki tehtäviensä suorittamiseksi tarvittavat tiedot, toteuttaa tutkimuksia tietuoja-asetuksen tarkastusten

muodossa sekä saada rekisterinpitäjältä ja henkilötietojen käsittelijältä pääsy kaikkiin henkilötietoihin ja tietoihin, jotka ovat tarpeen sen tehtävien suorittamista varten. Lisäksi valvontaviranomaisella on oltava muun muassa toimivaltuudet antaa huomautus rekisterinpitäjälle tai henkilötietojen käsittelijälle, jos käsittelytoimet ovat olleet asetuksen säännösten vastaisia, määrätä rekisterinpitäjä tai henkilötietojen käsittelijä saattamaan käsittelytoimet asetuksen säännösten mukaisiksi, sekä asettaa väliaikainen tai pysyvä rajoitus käsittelylle.

Tietosuojavaltuutetun tiedonsaanti- ja tarkastusoikeutta koskeva yleissäännös sisältyy tietosuojalain 18 §:ää. Pykälän 1 momentin mukaan tietosuojavaltuutetulla on sen lisäksi, mitä tietosuoja-asetuksen 58 artiklan 1 kohdassa säädetään valvontaviranomaisen tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudesta, oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta tehtäviensä hoidon kannalta tarpeelliset tiedot.

Tietosuojavaltuutettu voi asettaa tietosuoja-asetuksen 58 artiklan 2 kohdan c–g ja j alakohtassa tarkoitetun päätöksen ja tietosuojalain 18 §:n 1 momenttiin perustuvan tietojen luovuttamista koskevan määräyksen tehosteeksi uhkasakon (tietosuojalain 22 §). Uhkasakon asettamisesta ja tuomitsemisesta maksettavaksi säädetään uhkasakko-laissa. Uhkasakkoa ei kuitenkaan saa asettaa luonnolliselle henkilölle tietojen luovuttamista koskevan määräyksen tehosteeksi silloin, kun henkilöä on aiheutta epäillä rikoksesta ja tiedot koskevat rikosepäilyn kohteena olevaa asiaa. Tietosuojavaltuutetulla on myös lain 20 §:n mukaan oikeus saada pyynnöstä poliisilta virka-apua tehtäviensä suorittamiseksi.

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 305 §:ssä säädetään tietosuojavaltuutetun valvontatehtävistä ja 315 §:ssä lain säännöksiä valvovien viranomaisten yleisestä tiedonsaantioikeudesta sähköisen viestinnän palveluista annetun lain mukaisia tehtäviä suorittaessaan. Tietosuojavaltuutettu voi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 330 §:n mukaan antaa kyseisen lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan huomautuksen sille, joka rikkoo tätä lakia sekä velvoittaa tämän korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä kohtuullisessa määräajassa. Päätöstä voidaan lain 332 §:n mukaan tehostaa uhkasakolla, keskeyttämishallalla tai teettämishallalla.

2.2.7 Aluehallintovirastot

Aluehallintovirastojen valvoma yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluva lainsäädäntö

Aluehallintovirastot valvovat kuluttaja-asiamiehen ohella kuluttajansuojasta kuluttajille tarjottavien tuotteiden hintojen ilmoittamisessa annettuun direktiiviin (98/6/EY), kulutus-

luottodirektiiviin sekä osin matkapaketeista ja yhdistetyistä matkajärjestelyistä annettuun direktiiviin (2015/2302) perustuvien kansallisten säännösten noudattamista. Lisäksi Etelä-Suomen aluehallintovirasto valvoo asuntoluottodirektiiviin perustuvien kansallisten säännösten noudattamista.

Kuluttajansuojasta kuluttajille tarjottavien tuotteiden hintojen ilmoittamisessa annettu direktiivi on pantu täytäntöön valtioneuvoston asetuksella kulutushyödykkeiden hinnan ilmoittamisesta markkinoinnissa (553/2013). Kulutusluottodirektiivi on pantu täytäntöön kuluttajansuojalain 7 luvun säännöksillä ja asuntoluottodirektiivi kuluttajansuojalain 7 a luvun säännöksillä. Matkapaketeista ja yhdistetyistä matkajärjestelyistä annettu direktiivi on pantu täytäntöön matkapalveluyhdistelmistä annetulla lailla (901/2017) ja matkapalveluyhdistelmien tarjoajista annetulla lailla (921/2017), joista viimeksi mainittua aluehallintovirastot valvovat yhdessä Kilpailu- ja kuluttajaviraston kanssa.

Tutkinta- ja täytäntöönpanovaltuudet yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvan sääntelyn valvonnassa

Aluehallintovirastot valvovat kulutushyödykkeiden hinnan ilmoittamista markkinoinnissa kuluttajansuojalain 2 luvun 20 §:n nojalla. Kuluttajansuojalain 2 luvun 18 §:n mukaan aluehallintovirasto voi määrätä elinkeinonharjoittajalle kiellon asiassa, joka koskee asunnon tai muun kulutushyödykkeen hinnan ilmoittamisesta annettujen säännösten vastaista menettelyä, jos lainvastaisuus on ilmeinen ja säännösten soveltamiskäytäntö tämänkaltaisessa asiassa on vakiintunut. Aluehallintoviraston päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Elinkeinonharjoittaja voi saattaa kieltopäätöksen markkinaoikeuden käsiteltäväksi neljäntoista päivän kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan. Muutoin päätös jää pysyväksi. Aluehallintovirasto voi asettaa määräämänsä kiellon tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi markkinaoikeus kuluttaja-asiamiehen hakemuksesta.

Kuluttajaluottoja koskevien säännösten noudattamista aluehallintovirastot valvovat kuluttajansuojalain 7 luvun 51 §:n nojalla ja asunto-omaisuuteen liittyviä kuluttajaluottoja koskevien säännösten noudattamista 7 a luvun 33 §:n nojalla. Aluehallintovirastojen tiedonsaantivaltuus kuluttajansuojalain 7 luvun osalta perustuu luvun 51 §:n 3 momenttiin, jonka mukaan luotonantaja ja luotonvälittäjä ovat velvollisia luovuttamaan valvontaviranomaisen nähtäväksi kuluttajaluottoja koskevat valvonnan kannalta tarpeelliset asiakirjat. Vastaava säännös sisältyy myös 7 a luvun 33 §:n 4 momenttiin.

Aluehallintovirastot valvovat matkapalveluyhdistelmien tarjoajista annetun lain noudattamista Kilpailu- ja kuluttajaviraston ohella. Valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeudesta säädetään lain 19 §:ssä, jonka mukaan matkapalveluyhdistelmien tarjoajan on salassapitosäännösten estämättä pyynnöstä annettava Kilpailu- ja kuluttajavirastolle

sekä aluehallintovirastolle valvontaa varten välttämättömät asiakirjat ja tiedot. Lisäksi Kilpailu- ja kuluttajavirastolla sekä aluehallintovirastolla on lain 20 §:n mukaan oikeus salassapitovelvollisuuden ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä saada maksutta valvonnan, rekisteröinnin edellytysten ja rekisteristä poistamisen edellytysten selvittämisen kannalta välttämättömät tiedot toiselta viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta.

3 Nykytilan arviointi

Yleistä

Uuden yhteistyöasetuksen soveltamisalaa on laajennettu vanhasta yhteistyöasetuksesta uusien EU-säädösten valvontaan. Lisäksi yhteistyöasetuksella otetaan käyttöön uusia tutkinta- ja täytäntöönpanovaltuuksia. Tällaisia ovat valtuus ostaa tavaroita tai palveluita testiestoina, valtuus hyväksyä välitoimia, valtuus saada elinkeinonharjoittajalta oikaisuotoimia koskevia sitoumuksia, valtuus tiedottaa kuluttajille keinoista hakea kansallisen lainsäädännön mukaisia korvauksia, verkkorajapintaan ja verkkotunnukseen liittyvät valtuudet sekä valtuus määrätä seuraamuksia asetuksen soveltamisalaan kuuluvien rikkomusten vuoksi. Siltäkin osin kuin uuden yhteistyöasetuksen mukaiset tutkinta- ja täytäntöönpanovaltuudet vastaavat periaateiltaan vanhan yhteistyöasetuksen mukaisia valtuuksia, ovat niitä koskevat säännökset paljon yksityiskohtaisempia ja osin pitemmälle meneviä kuin vastaavat vanhan yhteistyöasetuksen mukaiset valtuudet.

Asetuksen säännökset ovat jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa oikeutta, ja valtaosa säännöksistä ei edellytäkään kansallisia täytäntöönpanotoimia. Täytäntöönpanotoimia edellyttää kuitenkin erityisesti toimivaltaisten viranomaisten vähimmäisvaltuuksia koskeva yhteistyöasetuksen 9 artikla, jonka kansallisessa täytäntöönpanossa on tarpeen huolehtia erityisesti siitä, että säännökset ovat perustuslain vaatimusten mukaisia muun muassa elinkeinonharjoittajien oikeusturvaan liittyen. Lisäksi täytäntöönpanoa edellyttää toimivaltaisten viranomaisten ja yhteysviraston nimeämistä koskeva 5 artikla.

Yhteistyöasetuksen määritelmistä seuraa, että kansalliset rikkomukset ja kolmansissa maissa sijaitsevien elinkeinonharjoittajien rikkomukset eivät kuulu yhteistyöasetuksen soveltamisalaan. Asetuksen 9 artiklan täytäntöönpanon yhteydessä on kuitenkin tarpeen huolehtia siitä, että samat tutkinta- ja täytäntöönpanovaltuudet olisivat käytössä myös tällaisissa tapauksissa. Jos yhteistyöasetuksen mukaisia tutkinta- ja täytäntöönpanovaltuuksia sovellettaisiin vain asetuksen soveltamisalaan kuuluvissa tapauksissa, toimivaltaisten viranomaisten valtuudet puuttua kuluttajansuojalainsäädännön rikkomuksiin kansallisissa tapauksissa ja tapauksissa, joista ovat vastuussa kolmansiiin maihin sijoittautuneet elinkeinonharjoittajat, olisivat merkittävästi heikommat kuin asetuksen soveltamisalaan kuuluvissa rikkomuksissa. Samalla kuluttajien ja elinkeinonharjoittajien oikeudellinen asema olisi erilainen riippuen siitä, onko toiminta yhteistyöasetuksessa määritellyin tavoin rajat ylittävää vai ei, mitä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. Myös talousvaliokunta kiinnitti asetusehdotusta käsitellessään huomiota niihin epäkohtiin, jotka seuraisivat toimivaltuuksien erilaisuudesta kansallisissa ja rajat ylittävissä rikkomustapauksissa (TaVL 27/2016 vp).

Seuraamusmaksu

Yhteistyöasetuksen 9 artiklan 4 kohdan h alakohdan mukaan toimivaltaisilla viranomaisilla pitää olla valtuudet määrätä seuraamuksia, kuten sakkoja tai uhkasakkoja asetuksen soveltamisalaan kuuluvien rikkomusten vuoksi ja minkä tahansa tämän asetuksen nojalla annetun päätöksen, määräyksen, välitoimen, elinkeinonharjoittajan sitoumuksen tai muun toimenpiteen noudattamisen laiminlyönnin vuoksi. Näiden seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia kuluttajien etuja suojaavan unionin lainsäädännön vaatimusten mukaisesti. Asetuksen 9 artiklan 5 kohdan perusteella 4 kohdan h alakohtaa sovelletaan vain niihin yhteistyöasetuksen liitteessä mainittuihin instrumentteihin, joissa säädetään seuraamuksista.

Suomi oli neuvottelujen kuluessa ja niiden päätyttyä siinä käsityksessä, että 9 artiklan 4 kohdan h alakohta edellyttää seuraamusmaksun käyttöönottoa yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa rikkomuksissa. Asetuksen toimeenpanovaiheessa muun muassa niin sanotun Omnibus-direktiivin (KOM (2018) 185 lopullinen ja asiakirja 7697/19 COR 1, 28.3.2019) neuvottelujen yhteydessä kuitenkin ilmeni, että kaikki jäsenvaltiot eivät olleet tulkinneet kyseistä alakohtaa samalla tavoin.

Komissiolta saadun selvityksen mukaan nimenomaan seuraamusmaksun käyttöönotto ei asetuksen 9 artiklan 4 kohdan h alakohdan mukaan ole välttämätöntä, mutta säännös edellyttää kuitenkin jonkinlaista rahallista sanktiota yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa rikkomuksissa. Näin ollen esimerkiksi julkinen varoitus ei täytä kyseisen alakohdan vaatimuksia. Säännöksen edellyttämien muutostarpeiden arvioinnissa keskeistä onkin se, minkälaista sanktiojärjestelmää on pidettävä tehokkaana ja varoittavana. Komission näkemyksen mukaan Suomessa nykyisin käytössä oleva uhkasakolla tehostettu kielto ei ainakaan sellaisenaan ole riittävä, koska se ei täytä asetuksen mukaista tehokkuus- ja varoittavuusvaatimusta sen johdosta, että asetetut uhkasakot eivät erityisesti suurten yritysten kohdalla ole olleet riittävän suuria. Lisäksi uhkasakon tuomitseminen on komission näkemyksen mukaan liian hidasta täyttääkseen asetuksen mukaiset tehokkuus- ja varoittavuusvaatimukset.

Elinkeinonharjoittajan toteuttamasta lainvastaisesta menettelystä ei nykyllä lainsäädännön perusteella seuraa hallinnollista taloudellista seuraamusta, vaikka elinkeinonharjoittajan lainvastaisesta menettelystä on yleensä ehtinyt jo aiheutua haittaa niin kuluttajille kuin kilpailijoillekin. Lisäksi elinkeinonharjoittaja on voinut saada lainvastaisesta menettelystään merkittävää oikeudetonta hyötyä. Edellä mainituista syistä pidetään perusteltuna seuraamusmaksun käyttöönottoa tietyistä rikkomuksista. Seuraamusmaksun käyttöönotolla arvioidaan olevan valvonnan tehokkuutta lisäävä ennaltaehkäisevä vaikutus elinkeinonharjoittajien toimintaan.

Yhteistyöasetuksen johdanto-osan 19 kappaleen mukaan valtuuksien täytäntöönpanon ja käytön asetuksen soveltamiseksi olisi oltava myös unionin oikeuden ja kansallisen lainsäädännön, myös perusoikeuksia koskevien menettelytakeiden ja periaatteiden mukaista. Jäsenvaltioiden olisi edelleen kyseisen johdanto-osan kappaleen mukaan voitava vapaasti määritellä näiden valtuuksien käytön edellytykset ja rajoitukset kansallisessa lainsäädännössä unionin oikeuden mukaisesti. Näin ollen kansallisessa sääntelyssä voidaan huomioida perustuslain mukaiset edellytykset seuraamusmaksun käytölle ja rajata seuraamusmaksu vain tilanteisiin, joissa sääntely on riittävän täsmällistä ja tarkkarajaista. Säännösten tuleekin yksilöidä ne teot tai laiminlyönnit, joista seuraamusmaksun määrääminen on mahdollista, jotta elinkeinonharjoittajan on mahdollista yksiselitteisesti hahmottaa säännösten asettamat vaatimukset ja rikkomisen seuraamukset.

Kiellon määrääminen kuluttaja-asiamiehen toimesta

Kuluttaja-asiamiehen määräämän kiellon vastustamiseen riittää nykyisin pelkkä elinkeinonharjoittajan ilmoitus. Elinkeinonharjoittajalta ei edellytetä perusteiden esittämistä kiellon vastustamiselle selvissäkään lainrikkomustilanteissa. Elinkeinonharjoittajan vastustaessa kieltoa se raukeaa, minkä jälkeen kuluttaja-asiamiehen on haettava markkinaoikeudelta kieltopäätöstä.

Kuluttajat ja kilpailevat yritykset voivat kärsiä selkeässä lainrikkomustilanteessa siitä, että pelkästään ilmoitus kiellon vastustamisesta mahdollistaa lainvastaisen menettelyn jatkamisen, kunnes asiasta saadaan markkinaoikeuden ratkaisu. Tämä mahdollistaa sen, että säännöksiä rikkova elinkeinonharjoittaja voi pitkittää prosessia selvissäkin tapauksissa, mikä ei ole tarkoituksenmukaista myöskään valvovan viranomaisen tai markkinaoikeuden resurssienkäytön kannalta. Jos elinkeinonharjoittajan olisi kieltoa vastustaakseen saatettava asia markkinaoikeuden ratkaistavaksi, voidaan elinkeinonharjoittajan lainvastaisen menettelyn arvioida päättyvän nykyistä nopeammin.

4 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

4.1 Yleistä

Esityksen ensisijaisena tavoitteena on toimeenpanna uusi yhteistyöasetus, mikä edellyttää käytännössä yhteistyöasetusta täydentävien säännösten antamista kuluttajansuojaviranomaisten toimivaltuuksista. Vaikka EU-asetukset ovat lähtökohtaisesti suoraan sovellettavia jäsenvaltioissa, yhteistyöasetuksen vähimmäisvaltuuksia koskeva sääntely ei ole edellä todetun mukaisesti suoraan sovellettavissa, ja myös asetuksen johdanto-osan kappaleissa 18 ja 19 viitataan siihen, että valtuudet edellyttävät jäsenvaltioilta täytäntöönpanotoimia.

Yhteistyöasetusta sovelletaan vain asetuksen liitteessä lueteltujen EU-säädösten rajat ylittäviin rikkomuksiin jäsenvaltioissa. Näin ollen yhteistyöasetuksen mukaisia toimivaltuuksia ei olisi yhteistyöasetuksen johdosta tarpeen ulottaa koskemaan esimerkiksi kansallisia eikä kolmansiin maihin kytkeytyviä asioita. Perusteltuna ei kuitenkaan pidetä, että keskeisen kuluttajansuojaviranomaisen eli kuluttaja-asiamiehen toimivaltuudet vaihtelisivat sen mukaan, onko kyseessä kansallinen vai rajat ylittävä asia taikka toisaalta sen mukaan, onko kyseessä yhteistyöasetuksen liitteessä mainittuun EU-säädökseen tai muuhun sen valvottavana olevaan sääntelyyn liittyvä asia. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan, että kuluttaja-asiamiehellä olisi käytössään yhteistyöasetuksen mukaiset toimivaltuudet myös muissa kuin yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa. Esityksen tavoitteena on samassa yhteydessä parantaa kansallisista tarpeista johtuen ennen muuta kuluttaja-asiamiehen käytettävissä olevia kollektiivivalvonnan keinoja yleisemminkin niin, että valvonnan uskottavuus lisääntyy ja sen myötä lainsäädännön noudattaminen tehostuu. Tavoitteena on tältä osin myös vähentää elinkeinonharjoittajien lainvastaisesta menettelystä kuluttajille ja kilpailijoille aiheutuvia menetyksiä.

Edellä mainitun johdosta esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista, joka täydentäisi jo olemassa olevaa sääntelyä yhteistyöasetuksen täytäntöönpanosta vastaavien toimivaltaisten viranomaisten toimivaltuuksista. Tämän lisäksi on tarpeen tehdä muutoksia myös useisiin muihin lakeihin, kuten Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annettuun lakiin sekä lakiin oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa.

4.2 Yhteistyöasetuksen mukaiset toimivaltaiset viranomaiset

Yhteistyöasetuksessa edellytetään, että jäsenvaltiot nimeävät yhden tai useamman yhteistyöasetuksen soveltamisesta vastaavan toimivaltaisen viranomaisen sekä yhteysviraston. Yhteistyöasetuksen kansallisen toimeenpanon lähtökohtana eräin vähäisin poikkeuksin on, että yhteistyöasetuksen mukaiset toimivaltaiset viranomaiset nimetään siten kuin näiden työnjako kansallisestikin on järjestetty yhteistyöasetuksen liitteessä mainittujen EU-säädösten osalta. Esityksen mukaan pääasiallinen yhteistyöasetuksen mukainen toimivaltainen viranomaisen olisi tämän mukaisesti kuluttaja-asiamies, ja kansallisena yhteysvirastona toimisi nykyiseen tapaan Kilpailu- ja kuluttajavirasto. Tämän lisäksi toimivaltaisia viranomaisia olisivat tietyissä tilanteissa kuluttaja-asiamiehen rinnalla tietosuojavaltuutettu, Finanssivalvonta, Liikenne- ja viestintävirasto, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus (Fimea), aluehallintovirastot sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira).

Erikseen on syytä todeta, että Ruokaviraston valvontaan kuuluu yksinomaan harhaanjohtavasta ja vertailevasta mainonnasta annettu direktiivi omalla toimialallaan. Asian merkitys yhteistyöasetuksen elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen suhteeseen rajoittuva soveltamisala huomioon ottaen on niin vähäinen, että yhteistyössä Ruokaviraston kanssa on arvioitu, ettei Ruokavirastoa ole tarkoituksenmukaista nimetä toimivaltaiseksi viranomaiseksi. Toimivaltaiseksi viranomaiseksi ei myöskään esitetä Poliisihallitusta, vaikka se valvookin yhdessä kuluttaja-asiamiehen kanssa sopimattomista kaupallisista menettelyistä annetun direktiivin noudattamista rahapelien markkinoinnissa. Taustalla ovat kansalliset rahapelien markkinointia koskevat lainsäädännölliset ratkaisut, joiden johdosta mainitun direktiivin merkitys tosiasiallisen valvontatyön kannalta on vähäinen. Myöskään aluehallintovirastoja ei esitetä tarkoituksenmukaisuusystistä yhteistyöasetuksen mukaisiksi toimivaltaisiksi viranomaisiksi siltä osin kuin kyse on matkapaketeista ja yhdistetyistä matkajärjestelyistä annettuun direktiiviin perustuvasta matkapalveluyhdistelmien tarjoajista annetun lain noudattamisen valvonnasta, vaikka laki muutoin kuuluu myös niiden valvottavaksi.

Yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluu eräitä säännöksiä, joiden osalta kuluttaja-asiamies ei ole nykyisen lain mukaan lainkaan toimivaltainen viranomaisen. Näissä tapauksissa yksinomainen toimivaltainen viranomaisen myös yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa on ehdotuksen mukaan tapauksesta riippuen tietosuojavaltuutettu, Kilpailu- ja kuluttajavirasto tai Liikenne- ja viestintävirasto.

4.3 Tutkintavaltuudet

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi eräistä tutkintavaltuuksista, jotka toimivaltaisilla viranomaisilla tulee yhteistyöasetuksen mukaan olla yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa. Näitä valtuuksia ovat laajat tiedonsaantioikeudet, laaja tarkastusoikeus sekä oikeus tehdä koeostoja. Mainittuja toimivaltuuksia ehdotettaisiin kuitenkin rajattavaksi siten, että ne täyttäisivät kansallisen perustuslain vaatimukset, mistä mahdollisuudesta on mainittu muun muassa asetuksen johdanto-osan 19 kappaleessa.

Ehdotuksen mukaan asetuksessa edellytetyt tutkintavaltuudet annettaisiin kaikille toimivaltaisille viranomaisille yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa. Tätä pidetään tarkoituksenmukaisena, jotta asetuksen soveltamisalaan kuuluvia asioita ei olisi tarpeen siirtää kuluttaja-asiamiehelle mahdollisesti puutteellisten tutkintavaltuuksien johdosta silloin, kun asia muutoin kuuluu luontevammin toisen toimivaltaisen viranomaisen hoidettavaksi.

Kuluttaja-asiamiehelle ehdotetaan vastaavia toimivaltuuksia myös muissa kuin yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa. Tämä edellyttää käytännössä muutoksia myös Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annettuun lakiin siltä osin kuin siinä säädetään kuluttaja-asiamiehen tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudesta.

4.4 Hallinnolliset seuraamukset

Verkkorajapintaan ja verkkotunnukseen liittyvät toimivaltuudet

Esityksessä ehdotetaan niin ikään yhteistyöasetukseen perustuvia uusia verkkorajapintaan ja verkkotunnukseen liittyviä toimivaltuuksia. Tavoitteena on tältä osin tehostaa mahdollisuuksia puuttua digitaalisessa ympäristössä tapahtuviin rikkomuksiin.

Ehdotuksen mukaan kuluttaja-asiamiehellä sekä niillä muilla viranomaisilla, jotka olisivat tietyiltä osin yksinomaisia toimivaltaisia viranomaisia, olisi oikeus laissa tarkemmin säädetyissä poikkeuksellisissa tilanteissa määrätä palveluntarjoajaa poistamaan sisältöä esimerkiksi verkkosivuilta, estämään pääsy sille taikka poistamaan se. Viime kädessä toimivaltainen viranomainen voisi määrätä verkkotunnusrekisterin ylläpitäjää tai verkkotunnusvälittäjää poistamaan verkkotunnuksen verkkotunnusrekisteristä. Mainittu toimivaltuuden osalta siis esitetään hyödynnettäväksi yhteistyöasetuksen 9 artiklan 2 kohtaa, jonka mukaan jäsenvaltio voi päättää olla antamatta kaikkia valtuuksia jokaiselle toimivaltaiselle viranomaiselle edellyttäen, että vähintään yksi toimivaltainen vi-

ranomainen voi tarpeen mukaan käyttää kyseisiä valtuuksia tuloksellisesti yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvien rikkomusten osalta. Kyseessä on merkittävä toimivaltuus, jonka käyttäminen edellyttää myös tietoteknistä erityisosaamista, jotta määräys kyetään kohdistamaan oikeaan tahoon. Koska yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvien muille kuin kuluttaja-asiamiehelle tulevien asioiden määrä oletetaan vähäiseksi, toimivaltuutta ei katsota perustelluksi antaa tässä yhteydessä kaikille toimivaltaisille viranomaisille.

Kuluttaja-asiamiehelle esitetään vastaavaa toimivaltuutta myös muissa kuin yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa. Toimivaltuutta pidetään tärkeänä erityisesti kolmansia maita silmällä pitäen, sillä näissä tapauksissa jo tavoitettavuusongelmien johdosta muunlaiset puuttumiskeinot voivat olla tehottomia.

Seuraamusmaksu

Yhteistyöasetuksessa edellytetään, että toimivaltaisilla viranomaisilla on valtuudet määrätä seuraamuksia yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvien rikkomusten vuoksi ja minkä tahansa yhteistyöasetuksen nojalla annetun toimenpiteen noudattamisen laiminlyönnin vuoksi (9 artiklan 4 kohdan h alakohta). Edellä todetun mukaisesti komissiolta saadun tiedon mukaan kohta ei nimenomaisesti edellytä seuraamusmaksun käyttöönottoa, mutta esityksessä ehdotetaan, että kohta pantaisiin osin täytäntöön ottamalla käyttöön seuraamusmaksu tiettyjen, laissa yksilöityjen säännösten rikkomisesta. Seuraamusmaksun määrääminen olisi mahdollista paitsi yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa tapauksissa myös esimerkiksi silloin, kun kyse on puhtaasti kansallisesta asiasta. Seuraamusmaksun enimmäismäärä olisi 4 prosenttia liikevaihdosta. Asiallisesti jo hyväksyty ns. Omnibus-direktiivi tulee edellyttämään vähintään tämänsuuruista seuraamusmaksun enimmäismäärää tietyissä tapauksissa, mikä ehdotetaan otettavan jo nyt sääntelyssä huomioon.

Seuraamusmaksu määrättäisiin ehdotuksen mukaan elinkeinonharjoittajalle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö tiettyjä määriteltyjä säännöksiä. Jatkokoskin kuluttaja-asiamiehellä olisi myös näissä asioissa ensisijaisesti neuvotteluvollisuus ennen kuin seuraamusmaksua voitaisiin vaatia määrättäväksi. Tarkoituksena on, että erityisesti ennakkoratkaisuluonteisissa asioissa käytettäisiin jatkossakin markkinoikeudellista kieltoprosessia. Seuraamusmaksu ei tulisi tämän tyyppisissä asioissa yleensä kyseeseen jo sen johdosta, että elinkeinonharjoittajan tahallisuus tai huolimattomuus puuttuu.

Seuraamusmaksusääntely kattaa paitsi yhteistyöasetuksen liitteessä mainittuihin instrumentteihin sisältyviä tai niihin perustuvia säännöksiä myös eräitä puhtaasti kansallisia

säännöksiä, joista esimerkkinä voidaan mainita tietyt saatavien perinnästä annetun lain säännökset.

Arvioitaessa seuraamusmaksusääntelyn piiriin esitettäviä säännöksiä on huomioitu luonnollisesti säännösten täsmällisyysvaatimus. Tämän lisäksi keskeinen valintakriteeri seuraamusmaksusääntelyn piiriin esitettävien säännösten osalta on ollut se, miten olennaisena kyseistä sääntelyä voidaan pitää kuluttajansuojan kannalta. Huomiota on kiinnitetty myös siihen, missä määrin kyseisen sääntelyn noudattamiseen on liittynyt ongelmia. Tällä perusteella esimerkiksi kuluttajaluottoja koskeva sääntely on pyritty keskeisiltä osin huomioimaan seuraamusmaksusääntelyssä sikäli kuin se sääntelyn tarkkarajaisuusvaatimus huomioon ottaen on katsottu asianmukaiseksi.

Valmistelussa on huomioitu, että joihinkin säännöksiin liittyy sopimusoikeudellinen seuraamus, kuten sopimuksen sitomattomuus. Perusteltuna kuitenkin pidetään, että seuraamusmaksu voidaan määrätä myös eräiden tällaisten säännösten rikkomisesta. Vaikka yksittäisillä kuluttajilla ei olisikaan maksuvelvollisuutta säännöstä rikkovalle elinkeinonharjoittajalle, sitä ei voida pitää varsinaisena sanktiona elinkeinonharjoittajalle, joka on käyttänyt lainvastaista menettelyä markkinoinnissaan. Seuraamusmaksun määrääminen ei olisi kuitenkaan mahdollista, jos kyse on yksittäisestä elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisestä asiasta.

On esitetty, että tiedonantovelvoitteita sisältävät säännökset eivät ole sellaista kuluttajaoikeuden ydinaluetta, joiden rikkomisesta tulisi voida määrätä seuraamusmaksu. Monet tiedonantovelvollisuussäännökset ovat hyvin yksityiskohtaisia, eivätkä kaikki annettavaksi säädetyt tiedot ole aina yhtä olennaisia kaikissa tapauksissa. Erilaisilla tiedonantovelvollisuussäännöksillä pyritään turvaamaan kuluttajan mahdollisuus tehdä ostopäätöksiä oikeasisältöisten ja riittävien tietojen perusteella. Tämän johdosta pidetään perusteltuna, että näiden säännösten rikkomisesta voi seurata seuraamusmaksu. Samanaikaisesti on tärkeää, että seuraamusmaksu ei tulisi määrättäväksi sellaisten tiedonantovelvoitteiden laiminlyönnistä, joilla ei ole merkitystä kuluttajan ostopäätöksen taikka kuluttajan oikeuksiin pääsyn kannalta. Tämän vuoksi ehdotetaan, että tiedonantovelvollisuussäännösten rikkomisen osalta asetetaan korotettu kynnyksen seuraamusmaksun määräämiselle.

Seuraamusmaksu voitaisiin esityksen mukaan kohdistaa poikkeuksellisesti myös oikeushenkilön johtoon kuuluvalla tai tosiasiallilla määräysvaltaa käyttävälle henkilölle taikka muulle elinkeinonharjoittajan lukuun toimineelle elinkeinonharjoittajalle. Tämä on tarpeen, jotta voidaan puuttua toimintatapaan, jossa tosiasiallilla määräysvaltaa käyttävä henkilö siirtää liiketoiminnan toisen juridisen henkilön puitteissa jatkettavaksi välttääkseen sanktiot ja voidakseen jatkaa samaa lainvastaista menettelyä.

Ehdotuksen mukaan seuraamusmaksun määräisi markkinaoikeus toimivaltaisen viranomaisen, käytännössä kuluttaja-asiamiehen, hakemuksesta. Tämän lisäksi oikeutta määrätä seuraamusmaksuja ehdotettavan lain perusteella esitetään Finanssivalvonnalle, joka voisi määrätä seuraamusmaksun nykyiseen tapaan itse.

Seuraamusmaksuasioiden uskomista pääosin markkinaoikeudelle voidaan perustella tuomioistuimen markkinaoikeudellisella erityisasiantuntemuksella ja markkinaoikeudellisten asioiden keskittämällä. On myös tarkoituksenmukaista, että prosessuaalinen sääntely on seuraamusmaksun ja kieltomenettelyn osalta samanlainen, koska kysymys on samojen aineellisoikeudellisten säännösten soveltamisesta. Muussa tapauksessa olisi olemassa vaara ristiriitaisista ratkaisuista esimerkiksi, jos valitustie olisi toisaalta kiellon ja toisaalta seuraamusmaksun osalta eri tuomioistuihin. On perusteltua, että kummankin tuomioistuinkäsittely tapahtuu saman tuomioistuinlinjan piirissä. Lisäksi on perusteltua, että samassa prosessissa voidaan prosessisääntelyn estämättä käsitellä samaan aikaan samaa elinkeinonharjoittajaa koskevia lainsäädännön rikkomuksia niin, että jostakin menettelystä vaaditaan kiellon määräämistä ja toisesta seuraamusmaksun määräämistä. Vastaavasti olisi myös mahdollista vaatia elinkeinonharjoittajalle tietyistä menettelystä esimerkiksi ensisijaisesti seuraamusmaksun määräämistä ja toissijaisesti kiellon määräämistä tai vaatia sekä seuraamusmaksun että kiellon määräämistä saman menettelyn perusteella. Samaisesta syystä oikeudenkäyntikulujen korvaamisen suhteen ei esitetä poikettavaksi siitä kiellon määräämistä koskevien asioiden osalta vanhastaan noudatetusta sääntelystä, jonka mukaan asianosaiset vastaavat itse oikeudenkäyntikuluistaan.

Ehdotuksen mukaan seuraamusmaksua koskevat asiat ovat oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain mukaisessa jaottelussa markkinaoikeudellisia asioita, joissa markkinaoikeuden ratkaisuun haetaan muutosta valittamalla korkeimpaan oikeuteen, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan. Seuraamusmaksun osalta esitetään elinkeinonharjoittajan oikeusturvaan liittyvistä syistä poikettavaksi tästä siten, että valituslupasääntely ei koskisi seuraamusmaksun määräämistä koskevaa valitusta. Tältä osin on huomioitu, mitä perustuslakivaliokunta on todennut hankintamenettelyä koskevasta lainsäädännöstä antamassaan lausunnossa PeVL 49/2016 vp. Finanssivalvonnan päätökseen, joka koskee seuraamusmaksun määräämistä, haettaisiin jatkossakin muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen, jonka päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Finanssivalvonnalla olisi nykyiseen tapaan oikeus hakea valittamalla muutosta hallinto-oikeuden päätökseen, jolla hallinto-oikeus on muuttanut tai kumonnut Finanssivalvonnan tekemän päätöksen.

Esityksen mukaan seuraamusmaksusääntelyn ulkopuolelle jää useita kuluttaja-asiamiehenkin valvottavana olevia kuluttajansuojasäännöksiä paitsi sen johdosta, että sääntelyä ei voida pitää kuluttajansuojan kannalta keskeisenä, myös sen johdosta, että

osa lain säännöksistä on seuraamusmaksun määrittämiseksi liian tulkinnanvaraisia. Tällaisissa tapauksissa kuluttaja-asiamies voisi hakea nykyiseen tapaan uhkasakolla tehostettua kieltoa markkinaoikeudelta. Käytännössä markkinaoikeuden määräämät uhkasakot ovat vaihdelleet viimeisen viiden vuoden aikana 40 000 euron ja 100 000 euron välillä. Kuten edellä on tuotu esiin, komissio on asetuksen toimeenpanon yhteydessä käydyissä keskusteluissa katsonut, että Suomessa nykyisin asetetut uhkasakot eivät ole riittävän tehokkaita ja varoittavia erityisesti silloin, kun kyse on suurista yrityksistä. Tämän johdosta valmisteluvaiheessa on harkittu sääntelyn täsmentämistä. Tähän ei kuitenkaan päädytty erityisesti sen johdosta, että uhkasakollain nojalla olisi jo nykyään mahdollista asettaa suurempia uhkasakkoja, ja markkinaoikeus onkin esimerkiksi sopimatonta menettelyä elinkeinotoiminnassa koskevien kieltojen osalta tätä mahdollisuutta myös käyttänyt.

4.5 Kuluttaja-asiamiehen määräämän kiellon vastustamista koskevan menettelyn muuttaminen

Nykyisin kuluttaja-asiamiehen kieltopäätös raukeaa, jos elinkeinonharjoittaja vastustaa sitä. Kuluttaja-asiamiehen on tämän jälkeen vietävä asia markkinaoikeuden ratkaistavaksi. Esityksessä ehdotetaan menettelyn kääntämistä toisinpäin siten, että kuluttaja-asiamiehen kieltopäätökseen tyytymättömän elinkeinonharjoittajan olisi vietävä asia markkinaoikeuden käsiteltäväksi sillä uhalla, että kieltopäätös jää muutoin pysyväksi. Markkinaoikeus määräisi jatkossakin kiellon asioissa, jotka ovat lain soveltamisen kannalta huomattavia eli joiden voidaan katsoa olevan ennakkoratkaisuluonteisia asioita. Selvää on, että markkinaoikeus voisi määrätä kiellon sellaisissakin asioissa, joissa kuluttaja-asiamies voisi määrätä kiellon myös itse. Kiellon vastustamista koskevan sääntelyn muuttaminen ei liity suoranaisesti yhteistyöasetuksen toimeenpanoon, vaan sääntelyn muuttamista pidetään perusteltuna kansallisista tarpeista käsin.

5 Esityksen vaikutukset

5.1 Valtiontaloudelliset vaikutukset ja vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esitys liittyy valtion vuoden 2020 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Uudistukseen liittyvät vaikutukset seuraavat osin suoraan itse yhteistyöasetuksesta. Yhteistyöverkosto, joka perustuu vanhaan yhteistyöasetukseen, on olemassa jo nykyisin, mutta uuden yhteistyöasetuksen myötä rajatylittävää valvontatoimintaa on tarkoitus laajentaa ja tiivistää, minkä arvioidaan lisäävän yhteistyöasetuksen viranomaisia työllistävää vaikutusta. Myös yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvien EU-säädösten lisäys merkitsee viranomaisille uusia valvontatehtäviä. Vaikutus kohdistuu näiltä osin ennen muuta kuluttaja-asiamieheen, Liikenne- ja viestintävirastoon sekä Finanssivalvontaan. Kilpailu- ja kuluttajavirasto toimisi nykyiseen tapaan asetuksessa tarkoitettuna yhteysvirastona, mikä edellyttää käytännössä muun muassa koordinoitua ja muiden toimivaltaisten viranomaisten kouluttamista.

Erityisesti komission rooli valvontahankkeissa on asetuksen myötä aiempaa keskeisempi, millä voi olla vaikutuksia kansallisten viranomaisten toimintaan esimerkiksi sen johdosta, että komission käynnistämät valvontahankkeet laajalle levinneissä rikkomuksissa saattavat edellyttää valvontatoimenpiteitä, joihin ei muutoin kansallisella tasolla ryhdyttäisi. Sama koskee muita valvontahankkeita laajalle levinneissä rikkomuksissa. Lisäystä nykyiseen työmäärään arvioidaan aiheutuvan myös muiden jäsenmaiden hälytyksistä (yhteistyöasetuksen 26 artikla), joissa jäsenvaltio voisi tehdä toiselle jäsenvaltiolle myös toimenpiteitä edellyttävän ilmoituksen. Hoidettavaksi tulee valvonta-asioita, joita ei muutoin voitaisi priorisoida.

Nyt kyseessä olevalla esityksellä laajennetaan ja tehostetaan kuluttajansuojaviranomaisten käytettävissä olevia keinoja puuttua elinkeinonharjoittajien kuluttajansuojasäännösten vastaisiin toimiin. Erityisesti esityksellä on vaikutuksia kuluttaja-asiamiehen käytettävissä oleviin keinoihin.

Merkittävimpanä uudistuksena voidaan pitää 1. lakiehdotukseen sisältyviä hallinnollisia seuraamuksia eli verkkorajapintaan ja verkkotunnukseen liittyviä uusia toimivaltuuksia sekä oikeutta esittää seuraamusmaksun määräämistä tai määrätä se 1. lakiehdotuk-

sessä yksilöityjen kuluttajansuojasäännösten rikkomisesta. Näiden uudistusten arvioidaan vaikuttavan toimivaltaisten viranomaisten työmäärään toisaalta sitä vähentävästi ja toisaalta sitä kasvattavasti. Seuraamusmaksun määräämistä koskevalla toimivaltuudella arvioidaan olevan kuluttaja-asiamiehen ja Finanssivalvonnan valvontatoiminnan tehokkuutta lisäävä ennaltaehkäisevä vaikutus elinkeinonharjoittajien toimintaan. Verkkorajapintaan ja verkkotunnukseen liittyvien uusien toimivaltuuksien arvioidaan puolestaan tehostavan mahdollisuuksia puuttua tehokkaasti digitaalisessa ympäristössä tapahtuviin rikkomuksiin, kun muut keinot eivät ole tehokkaita esimerkiksi sen johdosta, että elinkeinonharjoittajaa ei tavoiteta. Toisaalta tosiasialliset mahdollisuudet käyttää uusia toimivaltuuksia edellyttävät sitä, että valvontaan on käytettävissä riittävästi resursseja. Lisäksi uudet toimivaltuudet, erityisesti verkkorajapintaan ja verkkotunnukseen liittyvät toimivaltuudet, koeosto-oikeus sekä tarkastusoikeus, edellyttävät erityisesti alkuvaiheessa mutta myös jatkossa henkilökunnan kouluttamista ja uudenlaista tietoteknistä osaamista.

Lisäksi 2. lakiehdotukseen sisältyvän kiellon kääntämiseen liittyvä uudistus tehostaa kuluttaja-asiamiehen toimintaa. On oletettavaa, että lainvastaisuudet saataisiin nykyistä useammin päätökseen kuluttaja-asiamiehen itsensä antaman kiellon nojalla. Niissäkin tapauksissa, joissa elinkeinonharjoittaja vastustaisi kieltoa ja veisi sen markkinaoikeuden käsiteltäväksi, markkinaoikeusprosessi voisi viedä kuluttaja-asiamiehen resursseja vähemmän kuin nykyisin. Toisaalta uudistus merkitsee kuluttaja-asiamiehen kannalta sitä, että kiellon uudelleenmuotoilu markkinaoikeudessa ei enää olisi nykyiseen tapaan mahdollista. Tämä voisi merkitä sitä, että markkinaoikeus ei pysyttäisi kuluttaja-asiamiehen määräämää kieltoa, vaikka taustalla olisikin sinänsä lainvastainen menettely, jos se katsoisi, että kielto ei olisi määrättävissä kuluttaja-asiamiehen päättämällä tavalla. Tämä saattaisi nostaa kuluttaja-asiamiehen kynnystä määrätä kieltoa itse.

Kokonaisuutena arvioidaan, että uudistus edellyttää Kilpailu- ja kuluttajaviraston henkilöstövoimavarojen lisäämistä vuositasolla yhteensä 650 000 euroa (8 htv) vuodesta 2020 lukien.

Esityksellä on vaikutuksia myös markkinaoikeuden ja korkeimman oikeuden sekä hallintotuomioistuinten toimintaan. Esityksen 2. lakiehdotukseen sisältyvä kiellon kääntäminen voi vähentää markkinaoikeudessa vireille tulevia kieltoasioita. Sen sijaan uutta olisi, että markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluisi jatkossa verkkorajapintaan ja verkkotunnuksiin liittyvien toimivaltuuksien käyttöön liittyvien asioiden käsittely. Tällaisten asioiden määrä arvioidaan kuitenkin vähäiseksi. Uutta olisi niin ikään, että markkinaoikeus käsittelee kuluttaja-asiamiehen hakemuksia seuraamusmaksun määräämiseksi. Vaikka kyse olisi uudentyypisestä seuraamuksesta kuluttaja-asioissa, sillä ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia markkinaoikeuden toimintaan. Markkinaoikeus käsittelee jo nykyisin seuraamusmaksun piiriin ehdotettujen kuluttajansuojasäännösten rikkomista

kiellon määrittämistä koskevissa asioissa. Toiseksi kuluttaja-asiamiehen esittämän arvon mukaan seuraamusmaksun määrittämistä koskevia asioita saatettaisiin vireille vain joitakin vuodessa, joten siinä mielessä vaikutuksia markkinaoikeuteen ja sen ratkaisuja koskevia valituksia käsittelevään korkeimpaan oikeuteen ei arvioida merkittäviksi. Sama arvio koskee hallintotuomioistuimia, joiden käsiteltäväksi saattaisi tulla myös 1. lakiehdotuksen mukaisia Finanssivalvonnan määrittämiä seuraamusmaksuja koskevia valituksia.

Oikeusrekisterikeskuksen tehtävänä olisi vastata seuraamusmaksun täytäntöönpanosta. Arvon mukaan seuraamusmaksusta ei muodostu määrällisesti sellaista tehtävää Oikeusrekisterikeskukselle, joka edellyttäisi lisäresursointia.

5.2 Taloudelliset vaikutukset

Ehdotetut uudistukset kuluttajansuojaviranomaisten käytössä olevien toimivaltuuksien laajentamiseksi ja tehostamiseksi vaikuttavat eritoten niiden elinkeinonharjoittajien asemaan, jotka eivät noudata toiminnassaan lain säännöksiä eivätkä myöskään toimivaltaisen viranomaisen, ennen muuta kuluttaja-asiamiehen, asiaan puuttumisesta huolimatta oikaise selvissä lainrikkomustapauksissa menettelyään ilman, että viranomainen ryhtyy asiassa muihin toimenpiteisiin. Suoria taloudellisia vaikutuksia aiheutuisi niille elinkeinonharjoittajille, joille haetaan tai määrätään 1. lakiehdotuksen mukaisesti seuraamusmaksu ehdotetun yksilöidyn kuluttajansuojasäännöksen rikkomisesta.

Suorien taloudellisten vaikutusten lisäksi kuluttajaviranomaisten keinovalikoiman laajentaminen ja tehostaminen on omiaan vaikuttamaan ennaltaehkäisevästi rikkomusten tapahtumiseen. Elinkeinoelämän edustajat ovat arvioineet, että ehdotetut säännökset aiheuttavat huomattavia selvitys- ja valmiustilatarpeita myös huolellisesti ja vastuullisesti toimiville yrityksille.

Toisaalta uudistukset parantavat niiden elinkeinonharjoittajien enemmistön asemaa, jotka noudattavat huolellisesti kuluttajansuojasäännöksiä vähentämällä sitä perustetonta kilpailuetua, jota säännöksiä rikkovat elinkeinonharjoittajat menettelystään saavat. Valvontaviranomaisten keinovalikoiman laajentaminen ja tehostaminen mahdollistaa myös sen, että viranomaisten resursseja voidaan käyttää enemmän ennaltaehkäiseviin valvontatoimiin yhteistyössä elinkeinoelämän ja muiden sidosryhmien kanssa.

Sekä nyt kyseessä olevasta esityksestä että suoraan yhteistyöasetuksesta johtuvat uudistukset ovat omiaan parantamaan kuluttajien asemaa markkinoilla edistäessään sitä, että kuluttajansuojasäännöksiä noudatetaan nykyistä tehokkaammin, sillä tämä olisi

omiaan vähentämään kuluttajille aiheutuvia taloudellisia menetyksiä kuluttajansuojasäännösten vastaisesta toiminnasta. Uudistukset voivat paitsi vähentää niitä tilanteita, joissa lain säännöksiä rikotaan, myös nopeuttaa elinkeinonharjoittajan markkinoinnin tai muun menettelyn oikaisemista lain mukaiseksi.

6 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu oikeusministeriön asettamassa työryhmässä, jossa olivat oikeusministeriön lisäksi edustettuina sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Kilpailu- ja kuluttajavirasto/kuluttaja-asiamies, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry, Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry sekä Suomen Yrittäjät ry.

Lisäksi ehdotusta on käsitelty oikeusministeriön asettamassa seurantaryhmässä (VN/2586/2018), jossa oli edustettuna 24 tahoa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista

1 luku Yleiset säännökset

1 §. *Yhteistyöasetuksen mukainen yhteysvirasto.* Pykälän 1 momentissa säädetään Kilpailu- ja kuluttajavirasto yhteistyöasetuksen mukaiseksi yhteysvirastoksi, joka jäsenvaltioiden on nimettävä asetuksen 5 artiklan 1 kohdan mukaan. Yhteysviraston tehtävistä säädetään tarkemmin mainitun 5 artiklan 3 kohdassa. Yhteistyöasetuksessa säädetään myös eräistä muista yhteysvirastolle kuuluvista velvoitteista.

Pykälän 2 momentin mukaan Kilpailu- ja kuluttajavirasto vastaisi myös yhteistyöasetuksen 37 artiklassa tarkoitetusta tietojenvaihdosta. Koska tietoja edellytetään vaihdettavan myös esimerkiksi täytäntöönpanon painopisteistä, toimivaltaisten viranomaisten yhteistyö Kilpailu- ja kuluttajaviraston kanssa on tältä osin välttämätöntä.

2 §. *Yhteistyöasetuksen mukaiset toimivaltaiset viranomaiset.* Pykälässä säädetään yhteistyöasetuksen soveltamisesta vastaavista toimivaltaisista viranomaisista, joita jäsenvaltio voi yhteistyöasetuksen 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti nimetä yhden tai useamman.

Asetuksen kansallisessa toimeenpanossa lähtökohtana on, että yhteistyöasetuksen mukaiset toimivaltaiset viranomaiset nimetään siten kuin näiden työnjako kansallisestikin on järjestetty yhteistyöasetuksen liitteessä mainittujen EU-säädösten osalta. Eräitä poikkeuksia selostetaan yleisperustelujen jaksossa 4.2. Yhteistyöasetuksen 3 artiklan 1 alakohtaan sisältyvästä kuluttajien etuja suojaavan unionin lainsäädännön määritelmästä seuraa, että yhteistyöasetuksen liitteessä luetellut asetukset ja direktiivit tulevat

yhteistyöasetuksen soveltamisalaan sellaisina kuin ne on saatettu osaksi jäsenvaltioiden kansallista lainsäädäntöä.

Eräiden yhteistyöasetuksen liitteessä lueteltujen säädösten, kuten lentomatkestajien oikeuksia koskevan asetuksen (N:o 261/2004), soveltamisala on elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välistä suhdetta laajempi kattaen myös liikematkestajat. Erikseen on syytä todeta, että yhteistyöasetuksen soveltamisala kattaa Euroopan komissiolta saadun selvityksen mukaan tästä huolimatta vain elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen suhteen. Kuluttaja ja elinkeinonharjoittaja on määritelty asetuksen 3 artiklan 11 ja 12 alakohdassa. Määritelmät vastaavat asiasisällöltään kuluttajansuojalakiin sisältyviä vastaavia määritelmiä.

Kuluttaja-asiamiehen laaja yleistoimivalta kattaa lähes kaikkien yhteistyöasetuksen liitteessä lueteltujen säädösten noudattamisen valvonnan. Pykälän 1 momentissa säädetäisiin, että yhteistyöasetuksen mukaisena toimivaltaisena viranomaisena toimii kuluttaja-asiamies, jollei 3 momentista muuta johdu. Yhteistyöasetuksen liitteessä luetluista säädöksistä kuluttaja-asiamiehen yksinomaisessa valvonnassa ovat direktiivi 1999/44/EY kulutustavaroiden kaupasta, direktiivi 2006/114/EY harhaanjohtavasta ja vertailevasta mainonnasta, direktiivi 2008/122/EY aikaosuuksasunnoista ja pitkäkestoisista lomatuotteista, direktiivi 2011/83/EU kuluttajan oikeuksista, kuluttajariitojen vaihtoehtoisesta riidanratkaisusta annetun direktiivin (2013/11/EU) 13 artikla sekä kuluttajariitojen verkkovälitteisestä riidanratkaisusta annetun asetuksen ((EU) N:o 524/2013) 14 artikla.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin yhteistyöasetuksen mukaisista toimivaltaisista viranomaisista niissä tapauksissa, joissa toimivalta on joko kokonaan tai osittain rinnakkainen kuluttaja-asiamiehen kanssa.

Momentin 1 kohdan mukaan toimivaltaisena viranomaisena kuluttaja-asiamiehen lisäksi olisi ensinnäkin tietosuojavaltuutettu, jolle kuuluu osin direktiiviin 2000/31/EY (direktiivi sähköisestä kaupankäynnistä) sekä direktiivin 2002/58/EY (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi) 13 artiklaan perustuvien kansallisten säännösten noudattamisen valvonta.

Momentin 2 kohdan mukaan yhteistyöasetuksen mukaisena toimivaltaisena viranomaisena toimisi myös Finanssivalvonta siltä osin kuin se valvoo kohtuuttomista sopimusehdoista annettuun direktiiviin (93/13/EY), rahoituspalvelujen etämyynnistä annettuun direktiiviin (2002/65/EY), sopimattomista kaupallisista menettelyistä annettuun direktiiviin (2005/29/EY), kulutusluottodirektiiviin (2008/48/EY), asuntoluottodirektiiviin (2014/17/EU) sekä perusmaksutilidirektiiviin (2014/92/EU) perustuvien kansallisten säännösten noudattamista.

Momentin 3 kohdan mukaan toimivaltainen viranomaisen kuluttaja-asiamiehen rinnalla olisi myös Liikenne- ja viestintävirasto siltä osin kuin se valvoo sähköisestä kaupankäynnistä annettuun direktiiviin perustuvien kansallisten säännösten noudattamista sekä direktiivin 2010/13/EU (audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjonta) 9-11 artiklaan ja 19-26 artiklaan perustuvien kansallisten säännösten noudattamista. Liikenne- ja viestintävirasto olisi toimivaltainen viranomaisen myös siltä osin kuin se valvoo lentomat-kustajien oikeuksia koskevan asetuksen (261/2004), rautatievastuuasetuksen (1371/2007), asetuksen 1177/2010 sekä asetuksen 181/2011 noudattamista, mikä tarkoittaa tässä yhteydessä liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 186 §:n 4 momentin perusteella valvontaa vammaisten ja liikuntarajoitteisten kuluttajamatkustajien oikeuksien osalta.

Momentin 4 kohdassa säädettäisiin toimivaltaiseksi viranomaiseksi Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus siltä osin kuin se valvoo direktiivin 2001/83/EY 86-90 ja 97-100 artiklan noudattamista sekä siltä osin kuin se valvoo sopimattomista kaupallisista menettelyistä annettuun direktiiviin ja audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjontaa koskevaan direktiiviin perustuvien kansallisten säännösten noudattamista.

Momentin 5 kohdan mukaan toimivaltaisia viranomaisia olisivat myös aluehallintovirastot, kun kyse on direktiiveihin 98/6/EY ja 2008/48/EY perustuvien kansallisten säännösten noudattamisen valvonnasta.

Momentin 6 kohdassa mainittaisiin erikseen Etelä-Suomen aluehallintovirasto siltä osin kuin se valvoo asuntoluottodirektiiviin perustuvien kansallisten säännösten noudattamista.

Momentin 7 kohdan mukaan toimivaltaisena viranomaisena toimisi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto siltä osin kuin se valvoo sopimattomista kaupallisista menettelyistä annettuun direktiiviin ja audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjontaa koskevaan direktiiviin perustuvien kansallisten säännösten noudattamista.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin toimivaltaisista viranomaisista niissä erityistapauksissa, joissa kuluttaja-asiamiehellä ei ole toimivaltaa valvoa yhteistyöasetuksen liitteessä mainittujen säädösten noudattamista. Näissä tapauksissa yksinomaisina toimivaltaisina viranomaisina toimisivat siis eräät muut viranomaiset.

Momentin 1 kohdan mukaan toimivaltaisena viranomaisena toimisi yksinomaan tietosuojavaltuutettu, kun kyse on siirrettävyyasetuksen (2017/1128) 8 artiklan noudattamisen valvonnasta.

Momentin 2 kohdan mukaan toimivaltaisena viranomaisena toimisi yksinomaan Liikenne- ja viestintävirasto silloin, kun kyse on asetuksen 1107/2006, rautatievastuuasetuksen V luvun, asetuksen 1177/2010 II luvun sekä asetuksen 181/2011 III luvun noudattamisen valvonnasta.

Momentin 3 kohdan mukaan toimivaltaisena viranomaisena toimisi yksin Kilpailu- ja kuluttajavirasto siltä osin kuin se valvoo matkapaketeista ja yhdistetyistä matkajärjestelyistä annetun direktiivin 17-20 artiklaan perustuvia matkapalveluyhdistelmien tarjoajista annettuun lakiin sisältyviä säännöksiä.

3 §. *Toimivaltuudet yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa.* Yhteistyöasetuksen 9 artiklan 1 kohdassa edellytetään, että kullakin toimivaltaisella viranomaisella on yhteistyöasetuksen soveltamiseksi tarpeelliset mainitun artiklan mukaiset vähimmäisvaltuudet, joita sen on käytettävä yhteistyöasetuksen 10 artiklan mukaisesti. Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat kuitenkin päättää olla antamatta kaikkia valtuuksia jokaiselle toimivaltaiselle viranomaiselle edellyttäen, että vähintään yksi toimivaltainen viranomainen voi tarpeen mukaan käyttää kyseisiä valtuuksia tuloksellisesti yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvien rikkomusten osalta.

Edellä mainitun perusteella pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että kuluttaja-asiamiehellä, tietosuojavaltuutetulla, Liikenne- ja viestintävirastolla sekä Kilpailu- ja kuluttajavirastolla olisi ehdotettuun lakiin sisältyvät toimivaltuudet yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa näiden ollessa 2 §:n 1 tai 3 momentin mukaan toimivaltaisia viranomaisia. Nämä viranomaiset ovat siis tiettyjen yhteistyöasetuksen liitteessä mainittujen EU-säädösten osalta yksinomaisia toimivaltaisia viranomaisia, ja kuluttaja-asiamies puolestaan olisi toimivaltainen niissäkin tapauksissa, joissa toimivalta on 2 §:n 2 momentin mukaan jaettu.

Jotta asiaa olisi pidettävä yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvana asiana, sen tulee koskea yhteistyöasetuksen liitteessä lueteltuja asetuksia tai direktiivejä, sellaisina kuin ne on saatettu osaksi jäsenvaltioiden kansallista lainsäädäntöä (3 artiklan 1 alakohta). Toiseksi kyseessä tulee olla edellä 2 §:n perusteluissa todetun mukaisesti elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välinen suhde, vaikka yhteistyöasetuksen liitteessä lueteltujen EU-säädösten soveltamisala onkin joiltakin osin tätä laajempi. Ollakseen yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluva asia edellytyksenä on lisäksi, että kyse on yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvasta rikkomuksesta, jolla yhteistyöasetuksen 3 artiklan 5 alakohdan mukaisesti tarkoitetaan unionin sisäistä rikkomusta, laajalle levinnyttä rikkomusta sekä laajalle levinnyttä rikkomusta, jolla on unioninlaajuinen ulottuvuus. Unionin sisäinen rikkomus on määritelty yhteistyöasetuksen 5 artiklan 2 kohdassa ja laajalle levinnyt rikkomus saman artiklan 3 kohdassa. Laajalle levinnyt rikkomus, jolla on unioninlaajuinen ulottuvuus, on puolestaan määritelty 5 artiklan 4 koh-

dassa. Määritelmistä seuraa, että kansalliset rikkomukset ja kolmansissa maissa sijaitsevien elinkeinonharjoittajien rikkomukset eivät kuulu yhteistyöasetuksen soveltamisalaan.

Jos yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvassa asiassa toimivalta on lakiehdotuksen 2 §:n 2 momentin mukaisesti jaettu kuluttaja-asiamiehen ja muun viranomaisen kesken, ehdotetun 3 §:n 2 *momentin* mukaan myös muulla toimivaltaisella viranomaisella kuin kuluttaja-asiamiehellä olisi ehdotetun lain 2 luvun mukaiset toimivaltuudet yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa. Näitä ovat 6 ja 7 §:ssä säädetty tiedonsaantioikeudet, 8 §:ssä säädetty tarkastusoikeus sekä 10 §:n mukainen oikeus tehdä koeostoja.

Pykälän 3 *momentin* mukaan toimivaltaisella viranomaisella olisi yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa myös yhteistyöasetuksen 9 artiklan 4 kohdan b-d alakohdassa ja 7 kohdassa tarkoitetut toimivaltuudet. Näitä ovat valtuus pyrkiä saamaan yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvasta rikkomuksesta vastuussa olevalta elinkeinonharjoittajalta sitoumus lopettaa rikkomus tai hyväksyä tällainen sitoumus (b alakohta), valtuus saada elinkeinonharjoittajalta tämän aloitteesta lisäksi oikaisutoimia koskevia sitoumuksia sellaisten kuluttajien hyväksi, joihin yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluva väitetty rikkomus on vaikuttanut tai tarvittaessa pyrkiä saamaan elinkeinonharjoittajalta sitoumuksia, joilla tarjotaan asianmukaisia oikeussuojakeinoja kuluttajille, joihin kyseinen rikkomus on vaikuttanut (c alakohta) sekä valtuus tarvittaessa tiedottaa asianmukaisin keinoin kuluttajille, jotka ilmoittavat kärsineensä haittaa yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvan rikkomuksen seurauksena, keinoista hakea korvausta (d alakohta).

Selvää on, että nyt kyseessä olevien viranomaisten tutkintavaltuuksista säädetään myös monissa muissa laeissa, ja sääntely onkin osin päällekkäistä nyt ehdotetun sääntelyn kanssa. Ehdotettu sääntely koskisi vain yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvia asioita ja olisi muuta lainsäädäntöä täydentävää sen varmistamiseksi, että toimivaltaisten viranomaisten tutkintavaltuudet vastaisivat laajuudeltaan yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa edellytettyä. Sen sijaan 3 lukuun sisältyviä toimivaltuuksia, jotka koskevat hallinnollisia seuraamuksia, ei ehdotuksen mukaan annettaisi kaikkien toimivaltaisten viranomaisten käyttöön.

Jos yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluva asia olisi muun toimivaltaisen viranomaisen kuin kuluttaja-asiamiehen hoidettavana eikä tällä viranomaisella olisi ehdotettavan lain taikka muun lainsäädännön nojalla yhteistyöasetuksessa edellytetyt ja kyseisessä yksittäistapauksessa tarpeellisia toimivaltuuksia, asia olisi siirrettävä kuluttaja-asiamiehen hoidettavaksi. Muilta osin säännöksen tarkoituksena ei ole vaikuttaa viran-

omaisten väliseen tavanomaiseen työnjakoon, vaan toimivaltaiset viranomaiset arvioivat nykyiseen tapaan yhteistyössä, mikä viranomainen ottaa hoitaakseen yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvan asian.

4 §. *Kuluttaja-asiamiehen toimivaltuudet muussa valvonta-asiassa.* Pykälän 1 momentissa laajennettaisiin kuluttaja-asiamiehen oikeus käyttää yhteistyöasetukseen perustuvia uusia toimivaltuuksia myös silloin, kun kyse on muusta kuin yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvasta kuluttajan suojaksi säädetyn lainsäädännön noudattamisen valvonnasta eli myös muissa sen toimivaltaan kuuluvissa asioissa. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että vastaavat toimivaltuudet olisivat kuluttaja-asiamiehen käytettävissä myös esimerkiksi silloin, kun kyse on kansallisista valvonta-asioista taikka kolmansissa maissa sijaitsevia elinkeinonharjoittajia koskevista valvonta-asioista. Kyse voi olla esimerkiksi asetuksen liitteessä lueteltuihin säädöksiin perustuvan sääntelyn noudattamisen valvonnasta tapauksissa, jotka eivät muutoin kuulu yhteistyöasetuksen soveltamisalaan esimerkiksi siksi, että rajat ylittävä elementti puuttuu. Tämän lisäksi kyse voi olla sellaisen kuluttajan suojaksi säädetyn lainsäädännön noudattamisen valvonnasta, jota ei mainita lainkaan yhteistyöasetuksen liitteessä. Esimerkkinä tällaisesta voidaan mainita saatavien perinnästä annetun lain noudattamisen valvonta kuluttajasaatavien osalta.

Eräissä 1. lakiehdotuksen säännöksissä viitataan yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvaan sääntelyyn. Pykälän 2 momentissa selvennettäisiin, että mitä ehdotetussa laissa säädetään yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvasta sääntelystä, koskee 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa myös muuta kuluttajan suojaksi säädettyä lainsäädäntöä. Tällä tarkoitetaan tässä yhteydessä yleisesti kuluttaja-asiamiehen valvottavana olevaa sääntelyä.

5 §. *Finanssivalvonnan oikeus määrätä seuraamusmaksuja.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös Finanssivalvonnan oikeudesta määrätä seuraamusmaksuja eräissä ehdotetun lain 13, 15 ja 16 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa. Finanssivalvonnalla olisi tämä oikeus silloin, kun se valvoo mainituissa pykälissä lueteltujen säännösten noudattamista. Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 45 §:ssä luetellaan ne finanssimarkkinoilla toimivat, joiden markkinointia ja sopimusehtojen käyttöä Finanssivalvonta valvoo, ja näiden tahojen näkökulmasta keskeisiä 13, 15 ja 16 §:ssä luetelluista säännöksistä ovat erityisesti luotonantoon liittyvät kuluttajansuojalain 7 ja 7 a luvun säännökset. Selvyiden vuoksi voi todeta, että Finanssivalvonta voisi pykälän perusteella määrätä seuraamusmaksun 17 §:n mukaisesti myös muulle henkilölle kuin 13-16 §:ssä tarkoitettulle elinkeinonharjoittajalle.

Finanssivalvonnan oikeus määrätä seuraamusmaksuja ei rajoittuisi vain yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluviin asioihin, vaan se koskisi myös muita sen toimivaltaan kuuluvia valvonta-asioita, joissa seuraamusmaksu 3 luvun säännösten perusteella voi

tulla kyseeseen. Toisin kuin kuluttaja-asiamies, Finanssivalvonta määräisi seuraamusmaksun itse, kuten se tekee jo nykyisin Finanssivalvonnasta annetun lain 41 §:n 1 momentin mukaan.

Ehdotetun lain tietyt seuraamusmaksua koskevat säännökset poikkeavat sisällöltään Finanssivalvonnasta annetun lain 4 luvun säännöksistä. Nyt ehdotettu laki olisi näiltä osin etusijalla suhteessa Finanssivalvonnasta annetun lain 4 luvun säännöksiin, jotta elinkeinonharjoittajan asema ei riippuisi ehdotetun lain perusteella määrättävien seuraamusmaksujen osalta olennaisesti siitä, määrääkö seuraamusmaksun Finanssivalvonta vai esittääkö kuluttaja-asiamies sen määräämistä. Näin ollen ehdotetun lain säännöksiä sovellettaisiin Finanssivalvonnasta annetun lain 4 luvun säännösten sijasta esimerkiksi silloin, kun kyse on seuraamusmaksun suuruudesta, seuraamusmaksun määräämättä jättämisestä taikka vanhentumisesta.

Finanssivalvonnasta annetun lain 4 luvussa säädetään myös julkisen varoituksen antamisesta, joka voi tietyillä perusteilla tulla kyseeseen seuraamusmaksun määräämisen sijaan. Myöskään mainittu säännös ei tulisi sovellettavaksi silloin, kun kyse on ehdotetussa laissa lueteltujen säännösten vastaisesta menettelystä. Tästä säädettäisiin 4. lakiehdotukseen sisältyvässä 40 a §:n 2 momentissa.

Ehdotetun lain lisäksi seuraamusmaksun määräämiseen sovellettaisiin muussa kuin yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvassa asiassa kuitenkin Finanssivalvonnasta annetun lain 43 §:ää hallinnollisen seuraamuksen ja muun päätöksen julkistamisesta. Valtuus vastaa pitkälti yhteistyöasetuksen 9 artiklan 7 kohtaa mutta on huomattavasti yksityiskohtaisempi.

Pykälän 2 *momentti* sisältäisi viittauksen Finanssivalvonnasta annetun lain muutoksenhakua koskevaan 73 §:ään, joka tulisi sovellettavaksi Finanssivalvonnan määräämiin seuraamusmaksuihin.

2 luku **Erät tutkintavaltuudet**

6 §. *Oikeus saada tietoja elinkeinonharjoittajalta tai muulta henkilöltä.* Pykälän 1 *momentissa* säädettäisiin toimivaltaisen viranomaisen tiedonsaantioikeudesta. Momentti perustuu yhteistyöasetuksen 9 artiklan 3 kohdan a ja b alakohtaan, mutta edellä 4 §:ssä ehdotetun mukaisesti mainittu toimivaltuus olisi kuluttaja-asiamiehen käytettävissä myös muissa kuin yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa. Toimivaltaisella viranomaisella olisi oikeus saada tiedot maksutta ja salassapitosäännösten estämättä. Tiedonsaantioikeus siis lähtökohtaisesti murtaa salassapidon.

Yhteistyöasetuksen mukainen tiedonsaantioikeus, josta säädetään 9 artiklan 3 kohdan a ja b alakohdassa sekä osin myös c alakohdassa, on laaja. Tietojen toimittamista koskevan b alakohdan mukaan tiedonsaantioikeuden tulee mahdollistaa myös rikkomuksen yksityiskohtien selvittämisen. Nimenomaisena esimerkkinä tästä mainitaan rahoitus- ja tietovirtojen jäljittäminen sekä rahoitus- ja tietovirtoihin, kuten pankkitilitietoihin ja verkkosivustojen omistustietoihin liittyvien henkilöiden henkilöllisyyden varmistaminen. Asetuksen johdanto-osan 10 kappaleessa mainitaan esimerkkeinä tahoista, joiden tulee antaa kaikki asiaankuuluvat tiedot sen määrittämiseksi, onko tapahtunut tai tapahtumassa asetuksen soveltamisalaan kuuluva rikkomus, maksupalveluntarjoajat, internetpalvelun toimittajat, teletoiminnan harjoittajat, rekisterinpitäjät ja säilytyspalveluiden tarjoajat. Kansallisessa laissa asetuksessa edellytetyt tiedonsaantiin liittyvät vähimmäisvaltuudet ilmaistaisiin toimivaltaisen viranomaisen oikeutena saada valvonta-tehtäviensä hoitamiseksi tarpeelliset tiedot. Asetuksen mukaan tiedonsaantioikeus kattaa sekä asiakirjat että tiedot, mutta kansallisessa laissa mainittaisiin vain tiedot, koska tämä termi kattaa myös asiakirjat. Tiedonsaantioikeus kattaa asetuksen mukaisesti oikeuden saada tiedot katsottavaksi, toimitettavaksi, tarkastettavaksi ja otettavaksi haltuun. Merkitystä ei asetuksenkaan mukaan ole myöskään sillä, missä muodossa tiedot ovat.

Jotta toimivaltaisella viranomaisella olisi oikeus saada tietoja, niiden tulisi siis olla valvontatehtävien hoitamiseksi tarpeellisia. Toimivaltainen viranomainen vastaa siitä, että sillä on lakisääteinen oikeus pyytää tiedot. Peruste tulee ilmoittaa tietoja pyydettyäessä. Tämä tarkoittaa käytännössä ilmoitusta toimivallan perustana olevasta säännöksestä sekä substanssisäännöksistä, joiden valvonnasta asiassa on senhetkisen tiedon perusteella kysymys. Pääsääntönä on, että tiedot tulisi pyrkiä saamaan ensisijaisesti elinkeinonharjoittajalta itseltään ja kääntyä muiden tahojen puoleen vasta silloin, jos riittäviä tietoja ja selvityksiä ei muutoin saada esimerkiksi sen johdosta, että yritystä ei tavoiteta tai jos siihen on muu erityinen tutkinnallinen syy.

Pykälän 2 *momentissa* säädetään oikeudesta asettaa tietojenantovelvollisuuden tehosteeksi uhkasakko. Momentti sisältää myös viittauksen uhkasakkolakiin.

Pykälän 3 *momentissa* otetaan huomioon itsekriminointikielto eli rikoksesta epäillyn henkilön oikeus kieltäytyä myötävaikuttamasta häntä koskevan rikosepäilyn selvittämiseen. Tällaisessa tilanteessa toimivaltaisella viranomaisella ei olisi oikeutta asettaa uhkasakkoa tiedonsaantioikeutensa tehostamiseksi. Ehdotuksen mukaan kynnykseksi asetettaisiin ”on aihetta epäillä”, jotta sääntely olisi yhdenmukaista esimerkiksi Finanssivalvonnasta annetun lain ja tietosuojalain vastaavan sääntelyn kanssa. Tällöin itsekriminointisuoja kattaisi paitsi ne tapaukset, joissa esitutkintaviranomainen on jo tehnyt päätöksen esitutkinnan käynnistämisestä, myös ne tilanteet, joissa valvontaviranomainen arvioi, että tapaus saattaa myöhemmin johtaa rikosoikeudellisiin seuraamuksiin.

7 §. *Oikeus saada tietoja viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta.* Pykälässä säädettäisiin toimivaltaisen viranomaisen tiedonsaantioikeudesta suhteessa muihin viranomaisiin ja julkista tehtävää hoitavaan. Mainittu säännös perustuu yhteistyöasetuksen 9 artiklan 3 kohdan a ja b alakohtaan siltä osin kuin se koskee viranomaisia ja julkista tehtävää hoitavia. Toimivaltaisella viranomaisella olisi oikeus saada tiedot maksutta ja teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

8 §. *Tarkastusoikeus.* Pykälässä säädettäisiin toimivaltaisen viranomaisen oikeudesta tehdä tarkastus. Säännös perustuu yhteistyöasetuksen 9 artiklan 3 kohdan c alakohtaan, jonka mukaan tarkastusoikeuteen tulee sisältyä valtuus päästä kaikkiin tiloihin, kaikille alueille tai kaikkiin kulkuneuvoihin, joita elinkeinonharjoittaja, jota tarkastus koskee, käyttää elinkeinotoimintaansa tai ammattiinsa liittyvässä tarkoituksessa. Kansallisessa sääntelyssä otettaisiin kuitenkin huomioon perustuslain yksityiselämän suojaa koskevan 10 §:n vaatimukset.

Nykyisin tarkastuksesta säädetään kuluttaja-asiamiehen osalta Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain 8 §:ssä. Mainittu säännös koskee kuitenkin vain aiemman yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvia asioita, kun nyt ehdotettu säännös koskisi ehdotetun 4 §:n mukaisesti myös muita kuluttaja-asiamiehen valvottavaksi kuuluvia asioita. Lähtökohtana olisi, että tarkastuksen tulee olla välttämätön valvonta-asian hoitamiseksi, kun nykyisen säännöksen sanamuodon mukaan tarkastuksen tulee olla tarpeen yhteisön sisäisen rikkomuksen selvittämiseksi tai lopettamiseksi. Toisaalta nykyisenkin lain perusteluissa (HE 33/2007 vp) on todettu, että tarkastuksia tulee tehdä vain silloin, kun se on välttämätöntä valvontatehtävien kannalta. Ehdotetussa säännöksessä mainitulla valvonta-asialla tarkoitetaan viranomaisessa vireillä olevaa asiaa, jossa vastapuoli on yksilöity.

Nykyisen säännöksen mukaan tarkastusta ei saa tehdä kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa. Sääntelyn oikeasuhtaisuuden näkökulmasta perustuslakivaliokunnan lähtökohdانا on ollut, ettei kotirauhan suojaan tule puuttua enimmillään sakolla rangaistavien, moitittavuudeltaan vähäisten rikkomusten selvittämiseksi (PeVL 40/2002 vp). Tarkastusoikeus on tavallisella lailla voitu kuitenkin kytkeä myös rangaistusluonteisella maksulla sanktioituun käyttäytymiseen (PeVL 7/2004 vp ja PeVL 39/2005 vp).

Kotirauhan suojan turvaamiseksi tarkastuksen toimittamiselle asetettaisiin erityinen kynnys, jos kyse olisi pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa toimitettavasta tarkastuksesta. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytetty tila käsittää myös ajoneuvossa olevat tällaiset tilat. Tarkastuksen välttämättömyysvaatimuksen lisäksi tarkastuksen toimittamisen edellytyksenä olisi tällöin, että tiloissa tosiasiallisesti harjoitetaan liiketoimintaa (ks. PeVL 14/2013 vp). Tämän lisäksi edellytettäisiin, että toimivaltaisella viranomaisella on perusteltua syytä epäillä yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuulu-

vaa sääntelyä rikotun tai rikottavan tavalla, josta voi olla seuraamuksena seuraamusmaksu tai rikoslaisissa (39/1889) säädetty rangaistus. Perustellulla syyllä viitataan konkreettiseen, yksilöityyn syyhyn.

Yhteistyöasetuksen 9 artiklan 3 kohdan c alakohdassa luetellaan toimia, joihin toimivaltaisella viranomaisella tulee olla tarkastusten yhteydessä oikeus. Näistä seikoista ei katsota olevan tarvetta säätää erikseen, koska mainitut oikeudet seuraavat osin jo ehdotetusta tiedonsaantioikeutta koskevasta 6 §:stä sekä selvitysten pyytämisen ja vastausten kirjaamisen osalta myös hallintolain 6 luvun säännöksistä.

Tarkastuksessa noudettaisiin ilman nimenomaista säännöstäkin myös hallintolain 39 §:ää, jonka mukaan viranomaisen on muun muassa ilmoitettava tarkastuksen aloittamisajankohdasta asianosaiselle, ellei ilmoittaminen vaaranna tarkastuksen tarkoituksen toteuttamista. Tarkastuksen kuluessa asianosaiselle on myös muun muassa kerrottava tarkastuksen tavoitteista, sen suorittamisesta ja jatkotoimenpiteistä, mikäli tämä on mahdollista. Tarkastus on myös suoritettava aiheuttamatta tarkastuksen kohteelle tai sen haltijalle kohtuutonta haittaa. Myös muutoin hallintolaista ilmenevät hyvän hallinnon periaatteet tulevat sovellettavaksi.

9 §. *Oikeudenkäyntiasiamiehiä ja oikeudenkäyntiavustajia sekä asianajajia koskeva poikkeus tietojensaanti- ja tarkastusoikeudesta.* Pykälässä suljettaisiin asianajajat sekä muut oikeudenkäyntiasiamiehet ja -avustajat laissa tietojensaanti- ja tarkastusoikeuden ulkopuolelle heidän asiakkaitaan koskevien tietojen osalta oikeudenkäyntiasiamiehen tai -avustajan ja tämän asiakkaan välisen luottamussuhteen turvaamiseksi.

10 §. *Koeostot.* Pykälässä säädettäisiin toimivaltaisen viranomaisen oikeudesta tehdä koeostoja. Pykälä perustuu yhteistyöasetuksen 9 artiklan 3 kohdan d alakohtaan, jonka mukaan toimivaltaisilla viranomaisilla on oltavat valtuudet ostaa tavaroita tai palveluja testiostoina, tarvittaessa valehenkilöllisyyden turvin, ja tarkastaa, tarkkailla, tutkia, purkaa tai testata niitä asetuksessa tarkoitettujen rikkomusten paljastamista ja näytön saamista varten.

Pykälän *1 momentin* mukaan toimivaltaisella viranomaisella olisi oikeus tehdä koeostoja, jos se on tarpeellista valvontatehtävän hoitamiseksi. Säännös mahdollistaisi koeostojen tekemisen niin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa kuin verkossakin. Toimivaltainen viranomainen voisi tehdä koeoston valvoakseen erityisesti sitä, noudatetaanko lainsäädäntöä ostotapahtuman aikana ja sen jälkeen. Kaikkea valvontaa ei voida toteuttaa tehokkaasti esimerkiksi elinkeinonharjoittajan markkinointiaineiston perusteella, vaan osa rikkomuksista on luonteeltaan sellaisia, jotka tapahtuvat vasta tavaroiden tai palvelujen ostamisen aikana tai jälkeen. Koeosto olisikin tarkoituksenmukainen valvontakeino esimerkiksi peruuttamisoikeutta koskevien säännösten noudattamisen valvon-
nassa.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin toimivaltaisen viranomaisen oikeudesta käyttää koeoston tekemisessä väärä henkilötietoja. Edellytyksenä väärin henkilötietojen käyttämiselle olisi, että se on välttämätöntä koeoston paljastumisen estämiseksi. Väärin henkilötietojen käyttäminen voi olla välttämätöntä erityisesti verkossa tehtävissä koeostoissa, sillä ostojen tekeminen verkossa edellyttää usein henkilötietojen syöttämistä. Valvonnan tarkoitus ei toteudu, jos ostotapahtumassa esiinnyttäen viranomaisena, sillä tällöin ei voida valvoa elinkeinonharjoittajan menettelyä suhteessa kuluttajaan. Ei myöskään voida pitää kohtuullisena, että valvontaviranomaisen palveluksessa olevien henkilöiden tulisi käyttää omia henkilötietojaan koeoston tekemisessä. Tässä yhteydessä ei kuitenkaan säädettäisi toimivaltaiselle viranomaiselle oikeutta saada käyttöönsä tähän tarkoitukseen valmistettuja väärä asiakirjoja.

11 §. *Virka-apu.* Pykälässä säädettäisiin toimivaltaisen viranomaisen oikeudesta saada tehtäviensä suorittamiseksi pyynnöstä poliisilta virka-apua. Poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan poliisin on annettava pyynnöstä muulle viranomaiselle virka-apua paitsi silloin, jos niin erikseen säädetään, myös laissa säädetyn valvontavollisuuden toteuttamiseksi, jos virka-apua pyytävää viranomaista estetään suorittamasta virkatehtäviään. Virka-apu voi tulla kyseeseen ennen muuta tarkastusten toimitamisen yhteydessä.

3 luku **Hallinnolliset seuraamukset**

12 §. *Verkkorajapintaan ja verkkotunnukseen liittyvät toimivaltuudet.* Pykälän 1 *momentissa* säädettäisiin toimivaltaisen viranomaisen, joka olisi 1. lakiehdotuksen 3 §:n perusteella tapauksesta riippuen kuluttaja-asiamies, Liikenne- ja viestintävirasto, Kilpailu- ja kuluttajavirasto taikka tietosuojavaltuutettu, verkkorajapintaan ja verkkotunnukseen liittyvistä toimivaltuuksista yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvien säännösten rikkomisessa. Säännös perustuu yhteistyöasetuksen 9 artiklan 4 kohdan g alakohtaan. Siltä osin kuin kyseinen valtuus olisi kuluttaja-asiamiehen käytettävissä 1. lakiehdotuksen 4 §:n mukaan myös muissa kuin yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa, kyse olisi kansallisesta sääntelyratkaisusta.

Kynnys toimivaltuuksien käyttöön esitetään asetettavaksi verrattain korkealle. Edellytyksenä momentin mukaisten toimivaltuuksien käytölle olisi ensinnäkin, että kyse on sääntelyn rikkomistilanteesta. Lainvastaisuuden tulisi olla objektiivisesti arvioituna ilmeistä. Lisäksi edellytyksenä toimivaltuuksien käytölle olisi, että säännösten rikkomisesta voisi aiheutua vakavaa vahinkoa kuluttajien yleiselle edulle. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi tilanteita, joissa lainvastaisesta menettelystä voi aiheutua kuluttajille huomattavaa taloudellista vahinkoa taikka joissa menettely kohdistuu laajaan kuluttajajoukkoon. Kyseisen toimivaltuuden käytön tulisi myös olla välttämätöntä rikkomuksen lopettamiseksi. Välttämättömyyskriteeri voisi täytyä esimerkiksi silloin, kun ulkomailta käsin toimivan verkkokaupparytyksen vastuuhenkilöitä ei tavoiteta. Jos siis rikkomus olisi

asianmukaisesti lopetettavissa elinkeinonharjoittajan toimintaedellytyksiin vähäisemmässä määrin puuttuvilla keinoilla, pykälässä säädettyjen toimivaltuuksien käytöstä on syytä pidättäytyä. Koska myös itse säännös sisältää eriasteisia puuttumiskeinoja, toimivaltaisen viranomaisen tulisi näidenkin kesken valintaa tehdessään arvioida, olisiko kyseisessä tapauksessa lievempi puuttumiskeino riittävä rikkomuksen lopettamiseksi, vai onko ankaramman toimivaltuuden käyttö välttämätöntä.

Mainitut toimivaltuudet voisivat olla tarpeen esimerkiksi niin sanotuissa tilausansatapauksissa. Tilausansassa kuluttaja joutuu tyypillisesti harhaanjohtavan markkinoinnin vuoksi tietämättään sidotuksi pitkäkestoiseen tuotteen tai palvelun tilaamista koskevaan sopimukseen. Yleisesti ottaen järeämpienkin toimivaltuuksien käyttö voisi tulla kyseeseen ennen muuta tilanteissa, joissa elinkeinonharjoittajan menettely lähentelee petoksellista toimintaa.

Momentin 1 kohdan mukaan toimivaltainen viranomainen voi määrätä palveluntarjoajan poistamaan sisältöä, antamaan kuluttajille selkeän varoituksen verkkorajapintaan pääsyn yhteydessä, estämään tai rajoittamaan pääsyä verkkorajapintaan taikka poistamaan verkkorajapinta. Säännös perustuu näiltä osin yhteistyöasetuksen 9 artiklan 4 kohdan g alakohdan i ja ii alakohtaan.

Palveluntarjoajilla tarkoitetaan säännöksessä muun muassa hosting-, internet- ja alustapalveluntarjoajia sekä teleyrityksiä tai muuten tiedon julkaisusta, välittämisestä tai sen verkossa esilläolosta vastaavia toimijoita. Lähtökohtana säännöksessä on, että toimivaltaisen viranomaisen päätös voi kohdistua tahoihin, joilla on tosiasiallinen mahdollisuus säännöksessä mainittujen keinojen käyttöön, minkä vuoksi kyseeseen tulevia palveluntarjoajia ei ole tarkoituksenmukaista määritellä tyhjentävästi. Toimivaltaisen viranomaisen tulee lähtökohtaisesti pyrkiä siihen, että päätös kohdistetaan tahoon, joka hallinnoi lainvastaiseksi katsottavaa sisältöä.

Verkkorajapinta on määritelty yhteistyöasetuksen 3 artiklan 15 kohdassa. Määritelmän mukaan verkkorajapinnalla tarkoitetaan mitä tahansa elinkeinonharjoittajan käyttämää tai hänen puolestaan käytettyä ohjelmaa, mukaan lukien verkkosivustot tai niiden osa tai sovellus, ja joiden avulla kuluttajilla on pääsy elinkeinonharjoittajan tarjoihin tavariin tai palveluihin.

Momentin 2 kohdan mukaan toimivaltainen viranomainen voi määrätä verkkotunnusrekisterin ylläpitäjän tai verkkotunnusvälittäjän poistamaan verkkotunnuksen käytöstä tai merkitsemään verkkotunnuksen toimivaltaisen viranomaisen nimiin. Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 164 §:n mukaan Liikenne- ja viestintävirasto ylläpitää verkkotunnusrekisteriä Suomen maatunnukseen eli fi-maatunnukseen päättyvistä verkkotunnuksista. Kyseisten verkkotunnusten osalta Liikenne- ja viestintävirasto

poistaa tarvittaessa verkkotunnuksen käytöstä poistamalla sen verkkotunnusrekisteristä ja fi-juuresta. Toimivaltainen viranomainen voi antaa määräyksen verkkotunnuksen käytöstä poistamiseksi myös muiden verkkotunnuspäätteiden osalta kohdistuen sen verkkotunnuspäätteitä hallinnoivalle tai verkkotunnuksia välittävälle taholle. Kohta kattaa näin kunakin hetkenä käytössä olevat kansallisia (ccTLD), yleisiä (gTLD) ja mahdollisia muita verkkotunnuspäätteitä käyttävät verkkotunnukset. Säännöksen mukaan toimivaltaisen viranomaisen ei tarvitse merkitä verkkotunnusta nimiinsä, ellei se pidä sitä tarpeellisena. Kohta perustuu asetuksen 9 artiklan 4 kohdan g alakohdan iii alakohtaan. Selvyyden vuoksi todettakoon, että verkkotunnusmerkinnän poistaminen voi olla mahdollista sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 169 §:n nojalla myös eräissä muissa tapauksissa.

Toimivaltainen viranomainen voisi pykälän 2 *momentin* mukaan antaa päätöksen myös väliaikaisena, jolloin päätös olisi voimassa, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin toimivaltaisen viranomaisen velvollisuudesta varata päätöksen saajalle sekä säännöksiä rikkovalle elinkeinonharjoittajalle tilaisuus tulla kuulluksi ennen 1 tai 2 *momentin* mukaisen päätöksen antamista, paitsi jos kuulemista ei voida toimittaa niin nopeasti kuin asian kiireellisyys välttämättä vaatii.

Pykälän 4 *momentin* mukaan toimivaltainen viranomainen voi asettaa päätöksen noudattamisen tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon määräämisestä ja tuomitsemisesta säädetään uhkasakkolaissa.

Pykälän 5 *momentissa* säädettäisiin muutoksenhausta toimivaltaisen viranomaisen 12 §:n 1 *momentin* nojalla tekemään päätökseen. Päätökseen ei saisi hakea muutosta valittamalla hallintotuomioistuimeen, mutta määräyksen saanut samoin kuin säännöksiä rikkonut elinkeinonharjoittaja voisi saattaa muun kuin väliaikaisena annetun päätöksen hakemuksella markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Tämä tulisi tehdä 30 päivän kuluessa siitä, kun tieto on saatu. Muutoin päätös jää pysyväksi. Menettelyn osalta viitataan oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annettuun lakiin.

13 §. *Seuraamusmaksu eräiden kuluttajansuojalain säännösten rikkomisesta.* Pykälässä yksilöitäisiin ne elinkeinonharjoittajan kuluttajansuojalain tai sen nojalla annettujen säännösten vastaiset menettelyt, joiden perusteella seuraamusmaksu tulisi määrättäväksi.

Pykälän 1 *momentin* mukaan seuraamusmaksu määrättäisiin elinkeinonharjoittajalle, joka kuluttajien vahingoksi tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo pykälässä mainittuja kuluttajansuojalain säännöksiä. Sana ”kuluttaja” on monikkumuodossa sen joh-

dosta, että tarkoituksena on, että seuraamusmaksu ei olisi käytettävissä yksittäistapauksiin. Säännöksen soveltaminen ei kuitenkaan edellytä, että esimerkiksi sopimusehdon ollessa kyseessä tällaista sopimusehtoa olisi jo käytetty useissa sopimuksissa, vaan riittää, että ehtoa on tarkoitus käyttää useammassa kuin yhdessä sopimuksessa.

Huolimattomuuden arvioinnissa lähtökohtana olisi menettelyn ulkoisen huolellisuuden arviointi. Kyse on siitä, poikkeako elinkeinonharjoittajan menettely objektiivisesti arviointuna asetetusta velvoitteesta. Lisäksi huolimattomuus edellyttäisi subjektiivista arviointia. Kyse on siitä, ymmärsikö elinkeinonharjoittaja menettelynsä ja prosessiensa aiheuttavan riskin velvoitteen rikkomisesta ja otti tällaisen riskin tai olisiko elinkeinonharjoittajan pitänyt ymmärtää riski velvoitteen rikkomisesta. Käytännössä kysymys subjektiivisen huolellisuuden arvioinnissa on siitä, ovatko elinkeinonharjoittajan menettelytavat olleet riittävän huolellisia lainsäädännösten noudattamiseksi. Jos kuluttaja-asiamies on jo neuvotellut elinkeinonharjoittajan kanssa saman säännöksen rikkomisesta, elinkeinonharjoittajalle on syntynyt korostettu velvoite korjata menettelytavoissaan olevat puutteet. Huolimattomuuden tai tahallisuuden arviointiin ei yleensä vaikuta elinkeinonharjoittajan mahdollinen erehtyminen lainsäädännösten asettamista vaatimuksista.

Pykälässä käytetty muotoilu ”seuraamusmaksu määrätään” ei merkitse sitä, että toimivaltaisella viranomaisella olisi näissä tapauksissa velvollisuus vaatia seuraamusmaksun määräämistä markkinaoikeudessa taikka Finanssivalvonnan ollessa kyseessä määrätä sitä itse. Erikseen voidaan kuluttaja-asiamiehen osalta todeta, että kuluttaja-asiamies priorisoi asioita Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain 7 §:n mukaisesti. Jos elinkeinonharjoittajan rikkomusta käsitellään yksittäisenä valvonta-asiana, ensi kädessä kuluttaja-asiamies neuvottelee elinkeinonharjoittajan kanssa sekä tässä yhteydessä harkitsee, mikä olisi asianmukainen puuttumiskeino rikkomukseen. Kyse on toimivaltaisten viranomaisten harkintavallasta, jota on käytettävä hallintolaissa säädettyjen hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti. Näiden mukaisesti toimivaltaisten viranomaisen on toimissaan huomioitava muun muassa tasapuolisuus ja oikeasuhtaisuus sekä käytettävä toimivaltaansa lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin.

Syyttömyysolettama huomioon ottaen seuraamusmaksun määräämisessä yleisenä lähtökohtana on, että toimivaltaisella viranomaisella on vastuu rikkomuksen riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä sekä sen toteennäyttämisestä. Viranomaisen selvitysvastuusta säädetään hallintolain 31 §:ssä, jonka mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot ja selvitykset.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa yksilöitäisiin ne kuluttajansuojalain 2 luvun säännökset, joiden rikkomisesta seuraamusmaksun määrääminen tulisi kyseeseen. Näitä olisivat 4 § markkinoinnin tunnistettavuudesta, 5 §:n mukainen kielto aiheuttaa sekaannuksen vaaraa, 6 §:n mukainen kielto antaa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja,

7 §:n mukainen kieltä jättää antamatta olennaisia tietoja markkinoinnissa tai asiakassuhteessa sekä 9 §:n mukainen kieltä käyttää markkinoinnissa tai asiakassuhteessa aggressiivisia menettelyjä. Seuraamusmaksu voisi tulla kyseeseen myös rikottaessa luvun 10 §:ää, jonka mukaan markkinoinnissa ei saa tarjota kulutushyödykkeitä toimitamalla niitä kuluttajille ilman nimenomaista tilausta ja edellyttämällä kuluttajalta maksua, hyödykkeen palauttamista tai säilyttämistä taikka muuta toimenpidettä. Sama koskee luvun 10 a §:n 1 momenttia, jossa säädetään elinkeinonharjoittajan velvollisuudesta pyytää kuluttajan nimenomainen suostumus kaikkiin lisämaksuihin, jotka eivät sisälly kulutushyödykkeestä perittävaksi ilmoitettuun hintaan. Niin ikään seuraamusmaksu voisi tulla kyseeseen rikottaessa luvun 12 §:ää yhdistetyistä tarjouksista ja kytkäistarjouksista taikka 14 §:ää puhelinasioinnista perittävistä kuluista. Eräiden 2 lukuun sisältyvien tiedonantovelvoitteita koskevien säännösten rikkomisesta säädetään ehdotuksessa 17 §:ssä.

Seuraamusmaksu määrättäisiin 1 momentin 2 kohdan mukaan myös eräiden kuluttajansuojalain 6 luvun koti- ja etämyyntisäännösten rikkomisesta. Näitä olisivat ensinnäkin luvun 11 §, jossa säädetään siitä, miten ennakkotiedot on annettava kotimyynnissä, sekä luvun 12 §, jossa säädetään vastaavasti siitä, miten ennakkotiedot on annettava etämyynnissä. Viimeksi mainitun pykälän osalta on syytä selvyuden vuoksi todeta, että seuraamusmaksu voisi tulla kyseeseen myös silloin, kun elinkeinonharjoittaja rikkoo mainitun pykälän 3 momentin mukaista velvollisuutta palauttaa kuluttajille määrääjässä saamansa maksusuoritukset ja korvata kuluttajille tavaran palauttamisesta aiheutuneet kulut. Niin ikään seuraamusmaksu voisi tulla kyseeseen rikottaessa luvun 13 §:n mukaisia tietojen vahvistamista koskevia velvollisuuksia sekä rikottaessa 17 §:n 2-4 momentin mukaisia velvollisuuksia, jotka koskevat suoritusten palauttamista. Kuluttajansuojalain 6 luvun säännösten rikkomisen seuraamuksista säädettäisiin myös ehdotetun pykälän 2 momentissa sekä 17 §:ssä.

Momentin 3 kohdan mukaan seuraamusmaksun piiriin kuuluisivat myös eräät rahoituspalvelujen ja rahoitusvälineiden etämyyntiä koskevan 6 a luvun säännökset. Näitä olisivat luvun 11 § ennakkotietojen ja sopimusehtojen toimittamisesta kirjallisesti tai muulla pysyvällä tavalla sekä 16 §:n 2 momentin mukainen elinkeinonharjoittajan velvollisuus palauttaa kuluttajalle kaikki sopimuksen perusteella saamansa suoritukset. Kuluttajansuojalain 6 a luvun säännösten rikkomisen seuraamuksista säädettäisiin myös ehdotetun pykälän 2 momentissa sekä 17 §:ssä.

Momentin 4 kohdan mukaan seuraamusmaksu määrättäisiin myös eräiden kuluttajansuojalain 7 luvun säännösten rikkomisesta. Mainittua lukua sovelletaan asunto-omaisuuteen liittyviä kuluttajaluottoja koskevan 7 a luvun 31 §:ään sisältyvän viittaussäännöksen mukaan tietyiltä osin myös 7 a luvun soveltamisalaan kuuluviin luottoihin.

Seuraamusmaksun piiriin kuuluisi ensinnäkin kuluttajansuojalain 7 luvun hyvää luotonantotapaa koskevan 13 §:n 2 momentin 3 kohdan mukainen kielto käyttää lisämaksullista tekstiviestipalvelua tai muuta vastaavaa viestipalvelua. Mainitun pykälän 3 momentin perusteella säännöstä sovelletaan luotonantajan ohella luotonvälittäjään. Seuraamusmaksulla sanktioitavia säännöksiä olisivat myös 13 a § kytkeykaupan kiellosta, 14 § velvollisuudesta arvioida kuluttajan luottokelpoisuus, 15 §:n 1 ja 2 momentti velvollisuudesta todentaa luotonhakijan henkilöllisyys sekä 16 § velvollisuudesta säilyttää todentamista koskevat tiedot. Seuraamusmaksu voisi tulla kyseeseen myös rikottaessa 16 a §:ää, jonka 1 momentissa säädetään luotonantajan velvollisuudesta määrittellä kuluttajaluottojen myöntämisessä käytetyt periaatteet ja 2 momentissa puolestaan siitä, että luotonantaja saa myöntää luoton kuluttajalle ainoastaan, jos tämän luottokelpoisuuden arviointi osoittaa, että luottosopimuksesta johtuvat velvoitteet todennäköisesti täytetään luottosopimuksessa edellytetyllä tavalla. Seuraamusmaksun piiriin kuuluisi myös luvun 17 § mukaan lukien mainitun pykälän 3 momentin nojalla annetun asetuksen (valtioneuvoston asetus luottosopimuksesta kuluttajalle annettavista tiedoista (789/2010)) 5 §:n säännökset luottosopimuksen tekemisestä. Niin ikään seuraamusmaksun piiriin kuuluvia säännöksiä olisivat luvun 17 a § luottokustannusten enimmäismäärästä (tulee voimaan 1.9.2019), 17 b § maksuajan pidentämisestä perittävistä kuluista (tulee voimaan 1.9.2019), luvun 19 §:n mukainen varojen luovuttamisaikaa koskeva rajoitus sekä luotonvälittäjiä koskeva 48 §:n mukainen velvollisuus ilmoittaa markkinoinnissa valtuuksistaan. Kuluttajansuojalain 7 luvun säännösten rikkomisen seuraamuksista säädettäisiin myös ehdotetun pykälän 2 momentissa sekä 17 §:ssä.

Seuraamusmaksu määrättäisiin 1 momentin 5 kohdan mukaan myös eräiden kuluttajansuojalain 7 a luvun säännösten rikkomisesta. Mainittu luku koskee asunto-omaisuuteen liittyviä kuluttajaluottoja. Seuraamusmaksun piiriin kuuluvia säännöksiä olisivat luvun 10 §:n 1 momentin mukainen velvollisuus määrittellä luottokelpoisuuden arvioinnissa käytettävät menettelytavat ja tiedot, 11 § velvollisuudesta arvioida kuluttajan luottokelpoisuus sekä 14 §:n säännökset luottotarjouksen tekemisestä. Seuraamusmaksun piiriin kuuluisi myös luvun 15 § mukaan lukien mainitun pykälän 3 momentin nojalla annetun asetuksen (valtioneuvoston asetus luottosopimuksesta kuluttajalle annettavista tiedoista (789/2010)) 5 a §:n säännökset luottosopimuksen tekemisestä. Kuluttajansuojalain 7 a luvun säännösten rikkomisen seuraamuksista säädettäisiin myös ehdotetun pykälän 2 momentissa sekä 17 §:ssä.

Momentin 6 kohdan mukaan seuraamusmaksu määrättäisiin myös elinkeinonharjoittajalle, joka rikkoo kuluttajansuojalain 9 luvun 25 §:n 2 momentin mukaista velvollisuutta asettaa ennakkomaksun turvaava vakuus. Velvollisuus koskee taloelementtien kaupaa sekä tiettyjä taloudelliselta merkitykseltään huomattavia rakennusurakoita. Momentin 7 kohdan mukaan seuraamusmaksu voisi tulla kyseeseen myös rikottaessa ku-

luttajansuojalain 10 luvun 12 §:n mukaista kieltoa ottaa vastaan suoritus peruuttamisaikana ja välityssopimuksen voimassaoloaikana. Mainittu luku koskee aikaosuuksia ja pitkäkestoisia lomatuotteita.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin erikseen seuraamusmaksun määräämisestä rikottaessa ennen muuta kuluttajansuojalain säännöksiä kuluttajan oikeudesta peruuttaa sopimus joko käyttämällä peruuttamisoikeutta loukkaavaa sopimusehtoa taikka soveltamalla tällaista käytäntöä. Viimeksi mainitulla tarkoitetaan esimerkiksi tilannetta, jossa elinkeinonharjoittajaan ei saa kohtuudella yhteyttä, minkä johdosta kuluttaja ei voi peruuttamisoikeuttaan tosiasiaa käyttää. Momentissa käytettyjen ilmaisujen ”tahallaan tai huolimattomuudesta” sekä ”kuluttajien vahingoksi” osalta viitataan edellä 14 §:n perusteluissa todettuun.

Peruuttamisoikeudesta säädetään koti- ja etämyynnin osalta 6 luvun 14 §:n 1 ja 2 momentissa. Huomioon tulisi luonnollisesti ottaa luvun 16 §:ssä säädetyt peruuttamisoikeuden rajoitukset eli tapaukset, joissa kuluttajalla ei lain mukaan ole peruuttamisoikeutta, jollei toisin ole sovittu. Rahoituspalvelujen ja rahoitusvälineiden etämyynnin osalta peruuttamisoikeudesta säädetään 12 §:n 1 momentissa, kuluttajaluottojen osalta 7 luvun 20 §:n 1 momentissa, asunto-omaisuuteen liittyvien kuluttajaluottojen osalta 7 a luvun 17 §:n 1 momentissa sekä aikaosuuksien ja pitkäkestoisten lomatuotteiden osalta 10 luvun 9 §:n 1 momentissa.

Momentin 3 kohdassa säädettäisiin myös seuraamusmaksun määräämismahdollisuudesta silloin, kun elinkeinonharjoittaja käyttää sopimusehtoa tai soveltaa käytäntöä, jolla poiketaan kuluttajien vahingoksi kuluttajansuojalain 7 luvun 39 §:n 1 momentin mukaisesta oikeudesta saada kaupan tai palveluksen rahoittaneelta luotonantajalta rahasuoritus myyjän tai palveluksen suorittajan sopimusrikkomuksen johdosta.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin seuraamusmaksun määräämisestä elinkeinonharjoittajalle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta käyttää kuluttajansuojalain 2 luvun 15 §:n 3 kohdan nojalla annettujen valtioneuvoston asetuksen (valtioneuvoston asetus kuluttajien kannalta sopimattomasta menettelystä markkinoinnissa ja asiakassuhteissa (601/2008)) 1 §:ssä tarkoitettuja harhaanjohtavia tai 2 §:ssä tarkoitettuja aggressiivisia menettelytapoja.

14 §. *Seuraamusmaksu eräiden matkustajan oikeuksia koskevien säännösten rikkomisesta.* Pykälässä säädettäisiin eräistä seuraamusmaksun piiriin tulevista säännöksistä, jotka liittyvät matkustajan oikeuksiin. Momentissa käytettyjen ilmaisujen ”tahallaan tai huolimattomuudesta” sekä ”kuluttajien vahingoksi” osalta viitataan edellä 13 §:n perusteluissa todettuun. Ilmaisuuksissa tässä yhteydessä samalla sitä, että matkustajien tulee olla kuluttajan asemassa.

Pykälän 1 kohdan mukaan seuraamusmaksu voisi tulla kyseeseen ensinnäkin elinkeinonharjoittajan rikkoessa matkapalveluyhdistelmistä annetun lain 10 §:n ja sen 3 momentin nojalla annetun oikeusministeriön asetuksen (oikeusministeriön asetus matkustajalle matkapalveluyhdistelmistä annettavista tiedoista (181/2018)) 2 §:n säännöksiä matkapakettisopimuksessa tai sopimusvahvistuksessa mainittavista tiedoista. Mainitut säännökset velvoittavat matkanjärjestäjiä ja matkanvälittäjiä. Seuraamusmaksu voisi tulla kyseeseen myös elinkeinonharjoittajan, tässä tapauksessa matkanjärjestäjän, rikkoessa saman lain 16 §:ää maksusuoritusten palauttamisesta matkustajalle tai 27 §:n säännöksiä ylimääräisistä majoituskustannuksista.

Pykälän 2 kohdan mukaan seuraamusmaksun piiriin kuuluisi myös matkapalveluyhdistelmien tarjoajista annetun lain (921/2017) 3 §, jossa säädetään velvollisuudesta asettaa vakuus Kilpailu- ja kuluttajavirastolle.

Pykälän 3 kohdan mukaan seuraamusmaksu voisi tulla kyseeseen myös silloin, kun elinkeinonharjoittaja rikkoo lentomatkustajien oikeuksia koskevan asetuksen eräitä säännöksiä. Näitä olisivat asetuksen 4 artiklan 3 kohdan mukaiset velvollisuudet evättäessä matkustajalta pääsy lennolle vastoin hänen tahtoaan, 5 artiklan 1-2 kohdan mukaiset velvollisuudet lennon peruutustilanteessa ottaen luonnollisesti huomioon 5 artiklan 3 kohdan mukainen poikkeus. Mainitun 5 artiklan osalta on huomioitava myös Euroopan unionin tuomioistuimen vakiintunut tulkinta (ratkaisut C-402/07 ja C-432/07), jonka mukaan matkustajalla on samanlainen oikeus vakiokorvaukseen kuin lennon peruuntuessa, jos hän saapuu määräpaikkaansa vähintään 3 tuntia aikataulun mukaista saapumisajankohtaa myöhemmin, paitsi jos viivästys johtuu poikkeuksellisista olosuhteista, joita ei olisi voitu välttää, vaikka kaikki kohtuudella edellytettävät toimenpiteet olisi suoritettu.

Seuraamusmaksu voisi tulla kyseeseen myös, kun elinkeinonharjoittaja laiminlyö 6 artiklan mukaisia velvollisuuksiaan lennon viivästyessä aikataulun mukaisesta lähtöajasta taikka kun elinkeinonharjoittaja rikkoo 14 artiklan mukaista velvollisuutta ilmoittaa matkustajille heidän oikeuksistaan.

Pykälän 4 kohdan mukaan seuraamusmaksu voisi tulla kyseeseen elinkeinonharjoittajan laiminlyödessä 17 artiklan mukaisen velvollisuuden suorittaa viivästystilanteessa matkustajalle korvausta matkalipun hinnasta, tai tämän laiminlyödessä 18 artiklan mukaisia avunantovelvollisuuksiaan viivästystilanteessa. Rautatievastuuasetuksen soveltamisalaa on rajoitettu kansallisesti rautatiekuljetuslain (1119/2000) 8 a §:ssä, ja seuraamusmaksua ei luonnollisestikaan voisi määrätä silloin, kun rautatievastuuasetus ei kansallisten soveltamisalarajausten johdosta tule edes sovellettavaksi.

Pykälän 5 kohdan mukaan seuraamusmaksu voisi tulla kyseeseen elinkeinonharjoittajan laiminlyödessä 17 artiklan mukaisia avustamisvelvollisuuksiaan lähdön peruuntuessa tai viivästyessä. Seuraamusmaksu voisi niin ikään tulla kyseeseen elinkeinonharjoittajan laiminlyödessä 18 artiklan mukaisia uutta matkareittiä ja lipun hinnan palautusta koskevia velvollisuuksiaan lähdön peruuntuessa tai viivästyessä. Seuraamusmaksu voisi tulla kyseeseen myös silloin, kun elinkeinonharjoittaja ei suorita matkustajalle saapumisen viivästyessä korvausta asetuksen 19 artiklan mukaisesti.

Pykälän 6 kohdan mukaan seuraamusmaksu voisi tulla kyseeseen elinkeinonharjoittajan rikkoessa lentoliikenteen harjoittamisen yhteisistä säännöistä yhteisössä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1008/2008 23 artiklan 1 kohtaa hinnan ilmoittamisesta, ja 7 kohdan mukaan seuraamusmaksusääntelyn piiriin tulisi myös matkustajien oikeuksista linja-autoliikenteessä annetun asetuksen 19 artiklan 2 kohta, jossa säädetään liikenteenharjoittajan velvollisuudesta suorittaa korvausta matkustajalle, kun elinkeinonharjoittaja on jättänyt tarjoamatta matkustajalle 19 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valinnan mahdollisuutta.

15 §. *Seuraamusmaksu eräiden muiden kuluttajansuojasäännösten rikkomisesta.* Pykälässä säädettäisiin eräistä seuraamusmaksun piiriin tulevista kuluttajansuojasäännöksistä, jotka eivät sisälly kuluttajansuojalakiin tai koske matkustajien oikeuksia. Momentissa käytettyjen ilmaisujen ”kuluttajien vahingoksi” sekä ”tahallaan tai huolimattomuudesta” osalta viitataan edellä 13 §:n perusteluissa todettuun.

Seuraamusmaksu voisi tulla pykälän 1 kohdan mukaan kyseeseen ensinnäkin elinkeinonharjoittajan rikkoessa asuntokauppalain (843/1994) 2 luvun 19 §:n 1 momentin tai 19 c §:n 1 momentin taikka 4 luvun 3 §:n säännöksiä suorituskyvyttömyysvakuudesta. Näiltä osin on syytä huomata, että kaikki perustajaosakkaat eivät välttämättä ole elinkeinonharjoittajia. Säännös koskisivikin vain elinkeinonharjoittajan asemassa olevia perustajaosakkaita.

Pykälän 2 kohdan mukaan seuraamusmaksu voisi tulla kyseeseen elinkeinonharjoittajan rikkoessa sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2004) 200 §:n säännöstä suoramarkkinoinnista luonnolliselle henkilölle, 201 §:n säännöstä puhelinliittymän markkinoinnin kiellosta taikka 203 §:n 2 momentin säännöstä suoramarkkinoinnin tunnistamisesta. On huomattava, että mainituilla säännöksillä on kiinteä yhteys myös tietosuojasetukseen ja erityisesti sen 7 artiklaan, jossa säädetään suostumuksesta, sekä 21 artiklan 2-5 kohtaan, joissa säädetään rekisteröidyn vastustamisoikeudesta, kun henkilötietoja käsitellään suoramarkkinointitarkoituksissa. Näiden säännösten keskinäisestä suhteesta ei ole vielä käytännön ratkaisutoiminnassa muodostunut linjaa. On joka tapauksessa syytä korostaa, että jos sama menettely voisi tulla arvioitavaksi eri seuraamusmaksusäännösten valossa, tulisi varmistua siitä, että ne bis in idem -periaatetta ei rikota.

Pykälän 3 kohdan mukaan seuraamusmaksulla sanktioitavia säännöksiä olisivat myös eräät saatavien perinnästä annetun lain (513/1999) säännökset elinkeinonharjoittajan periessä kuluttajasaatavaa. Kuluttajasaatavan määritelmä sisältyy saatavien perinnästä annetun lain 3 §:ään. Seuraamusmaksu voisi tulla kyseeseen ensinnäkin elinkeinonharjoittajan rikkoessa lain 4 §:n 3 momentin kieltoa periä lakannutta saatavaa, 4 a §:ää velallisen oikeudesta saada tietoja taikka elinkeinonharjoittajan jatkaessa perintää 4 b §:n vastaisesti maksuvelvollisuuden kiistämisestä huolimatta tai 4 c §:n vastaisesti velallisen pyydettyä perinnän keskeyttämistä. Seuraamusmaksu voisi tulla kyseeseen myös elinkeinonharjoittajan rikkoessa lain 5 tai 5 a §:ää maksuvaatimuksen sisällöstä taikka tämän vaatiessa saatavasta maksua tuomioistuimessa 6 §:n vastaisesti. Seuraamusmaksun piiriin kuuluisi myös lain 7 §:n 2 momenttiin sisältyvä kielto käyttää tratta kuluttajasaatavan perimiseksi. Niin ikään seuraamusmaksu voisi tulla kyseeseen elinkeinonharjoittajan rikkoessa 10 a, 10 b, 10 c tai 10 d §:ää kuluttajasaatavan perintäkulojen enimmäismääristä taikka 11 a §:ää varojen kohdentamisesta saatavan osille.

Seuraamusmaksu voisi tulla pykälän 4 kohdan mukaan kyseeseen myös silloin, kun elinkeinonharjoittaja vaatii korkolain (633/1982) 2 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa korkeampaa viivästyskorkoa kuin mitä mainitun lain 4 §:ssä säädetään.

Pykälän 5 kohdan mukaan seuraamusmaksu määrättäisiin myös perusteettomien määrajoitusten kieltämisestä annetun asetuksen eräiden artiklojen rikkomisesta. Näitä olisivat asetuksen 3 artiklan 1 ja 2 kohta kiellosta estää tai rajoittaa asiakkaan pääsyä verkkorajapintoihin, 4 artiklan 1 kohta kiellosta soveltaa tavaroihin tai palveluihin erilaisia yleisiä käyttöehtoja sekä 5 artiklan 1 kohta kiellosta soveltaa maksutapahtumiin erilaisia ehtoja.

16 §. *Seuraamusmaksu tietojen antamista koskevien säännösten rikkomisesta.* Pykälässä säädettäisiin seuraamusmaksun piiriin kuuluvista säännöksistä, jotka koskevat tietojen antamista. Momentissa käytettyjen ilmaisujen ”kuluttajien vahingoksi” sekä ”tallallaan tai huolimattomuudesta” osalta viitataan edellä 13 §:n perusteluissa todettuun.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin näistä säännöksistä siltä osin kuin ne sisältyvät kuluttajansuojalakiin. Momentin 1 kohdan mukaan seuraamusmaksu voisi tulla kyseeseen elinkeinonharjoittajan rikkoessa kuluttajansuojalain 2 luvun 8 §:ää tiedonantovelvollisuudesta tarjottaessa yksilöityä kulutushyödykettä tai 8 a §:n mukaista velvollisuutta antaa tietoja ennen sopimuksen tekemistä muussa kuin koti- ja etämyynissä.

Momentin 2 kohdan mukaan puolestaan seuraamusmaksu voisi tulla kyseeseen elinkeinonharjoittajan rikkoessa 6 luvun 9 §:n mukaista velvollisuutta antaa tietoja ennen koti- tai etämyyntisopimuksen tekemistä siten kuin pykälän 3 momentin nojalla annettussa oikeusministeriön asetuksessa (110/2014) kuluttajansuojalain 6 luvussa tarkoitetuista peruuttamislomakkeesta ja peruuttamisohjeista tarkemmin säädetään samoin

kuin elinkeinonharjoittajan rikkoessa 6 luvun 10 §:n mukaista velvollisuutta antaa kuluttajalla eräitä muita tietoja. Momentin 3 kohdan mukaan seuraamusmaksu olisi mahdollinen myös elinkeinonharjoittajan rikkoessa 6 a luvun 5-10 §:n mukaista velvollisuutta antaa ennakkotietoja rahoituspalveluiden ja rahoitusvälineiden etämyynnissä.

Seuraamusmaksu voisi tulla 4 kohdan mukaan kyseeseen myös elinkeinonharjoittajan rikkoessa kuluttajansuojalain 7 luvun 8 §:n mukaista velvollisuutta antaa tietoja kuluttajaluottojen mainonnassa, 9 §:n ja sen 2 momentin nojalla annetun asetuksen (valtioneuvoston asetus luottosopimuksesta kuluttajalle annettavista tiedoista) 1 §:n säännöksiä velvollisuudesta antaa eräitä tietoja ennen luottosopimuksen tekemistä, 10 §:n ja sen nojalla annetun edellä mainitun asetuksen 2 §:n mukaista velvollisuutta antaa ennakkotietoja puhelinmyynnissä taikka elinkeinonharjoittajan rikkoessa 11 §:n mukaista velvollisuutta antaa eräitä muita tietoja. On syytä huomata, että mainittuja säännöksiä sovelletaan kuluttajansuojalain 7 a luvun 9 §:n mukaan myös asuntovakuudellisiin kuluttajaluottoihin.

Momentin 5 kohdan mukaan seuraamusmaksu voisi tulla kyseeseen myös elinkeinonharjoittajan rikkoessa 7 a luvun 5 §:n mukaista velvollisuutta antaa tietoja asuntoluoton mainonnassa, 6 §:n ja sen 2 momentin nojalla annetun asetuksen (valtioneuvoston asetus luottosopimuksesta kuluttajalle annettavista tiedoista) 2 a §:n mukaista velvollisuutta antaa tietoja ennen asuntoluottosopimuksen tekemistä, 7 §:n ja sen nojalla annetun edellä mainitun asetuksen 2 §:n mukaista velvollisuutta antaa ennakkotietoja puhelinmyynnissä.

Momentin 6 kohdan perusteella seuraamusmaksu voisi tulla kyseeseen niin ikään elinkeinonharjoittajan rikkoessa kuluttajansuojalain 10 luvun 4 §:n velvollisuutta antaa ennakkotietoja mainitun säännöksen nojalla annetun oikeusministeriön asetuksen (oikeusministeriön asetus kuluttajansuojalain 10 luvussa tarkoitetuista tietolomakkeista ja sopimuksen peruuttamislomakkeesta (291/2011) 1 §:ssä tarkoitetulla tavalla taikka elinkeinonharjoittajan rikkoessa 10 luvun 5 §:n säännöksiä aikaosuutta tai pitkäkestoisista lomatuotetta koskevasta markkinoinnista.

Momentin 7 kohdan perusteella seuraamusmaksu voisi tulla kyseeseen myös kuluttajansuojalain 2 luvun 15 §:n 1 ja 2 kohdan nojalla annetun asetuksen (valtioneuvoston asetus asuntojen markkinoinnissa annettavista tiedoista (130/2001)) rikkomisesta siltä osin kuin siinä säädetään asunnosta ilmoitettaessa annettavista tiedoista (asetuksen 2 §:n 1 momentti, 3 §:n 1 momentti ja 4 §), velvollisuudesta pitää nähtävänä esite (asetuksen 5 §) sekä esitteessä mainittavista tiedoista (asetuksen 6-11 §).

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin seuraamusmaksun piiriin kuuluvista tietojen antamista koskevista säännöksistä siltä osin kuin säännökset sisältyvät muuhun lakiin kuin kuluttajansuojalakiin. Momentissa käytettyjen ilmaisujen ”kuluttajien vahingoksi” sekä

”tahallaan tai huolimattomuudesta” osalta viitataan edellä 13 §:n perusteluissa todettuun.

Momentin 1 kohdassa mainittaisiin maksupalvelulain (290/2010) 10-15 §:n säännökset tietojen antamisesta, 22 §:n säännökset erillistä maksutapahtumaa koskevasta sopimuksesta annettavista ennakkotiedoista sekä 25 a §, joka koskee erillisestä maksutoimeksiannon käynnistämistä koskevasta sopimuksesta annettavia ennakkotietoja.

Momentin 2 kohdan mukaan seuraamusmaksu voisi tulla kyseeseen puolestaan elinkeinonharjoittajan rikkoessa matkapalveluyhdistelmistä annetun lain (901/2017) eräitä säännöksiä. Mainittu laki koskee myös muita matkustajia kuin kuluttajia, mutta seuraamusmaksu voisi tulla kyseeseen vain silloin, kun kyse on kuluttaja-asemassa olevista matkustajista. Ensinnäkin seuraamusmaksu voisi tulla kyseeseen elinkeinonharjoittajan rikkoessa 7 §:n ja sen nojalla annetun oikeusministeriön asetuksen (oikeusministeriön asetus matkustajalle matkapalveluyhdistelmistä annettavista tiedoista) 1 §:n säännöksiä ennen matkapakettisopimuksen tekemistä annettavista tiedoista. Mainitut säännökset velvoittavat matkanjärjestäjiä ja matkanvälittäjiä. Niin ikään seuraamusmaksu voisi tulla kyseeseen elinkeinonharjoittajan rikkoessa saman lain 36 §:n ja sen 2 momentin nojalla annetun edellä mainitun asetuksen 3 §:n säännöksiä ennen yhdistetyn matkajärjestelyn syntymistä annettavista tiedoista. Nämä säännökset velvoittavat yhdistetyn matkajärjestelyn syntymistä edesauttavaa elinkeinonharjoittajaa.

Seuraamusmaksun määräämisen edellytyksenä 1 ja 2 momentissa mainituissa tapauksissa olisi muiden seuraamusmaksua koskevien säännösten tavoin elinkeinonharjoittajan tahallisuus tai huolimattomuus. Lisäksi pykälän *3 momentti* sisältäisi korotetun kynnyksen seuraamusmaksun määräämiselle silloin, kun kyse on 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen säännösten rikkomisesta. Tällöin seuraamusmaksun määräämisen edellytyksenä olisi lisäksi, että rikkomus on omiaan selvästi heikentämään kuluttajan kykyä tehdä perusteltu ostopäätös tai kulutushyödykkeeseen liittyvä muu päätös taikka vaikeuttamaan kuluttajan oikeuksiin pääsyä. Korotettu kynnys on katsottu perustelluksi tietojen antamista koskevien säännösten rikkomisen osalta, koska säännöksissä on hyvin yksityiskohtaisia tiedonantovelvoitteita, joista jonkin tiedon puutteellinen esittäminen voi jossakin yksittäistilanteessa olla kuluttajan päätöksenteon tai oikeuksiin pääsyn kannalta vähemmän merkityksellinen. Näissä tilanteissa ei ole tarkoituksenmukaista, että elinkeinonharjoittajalle määrättäisiin seuraamusmaksua rikkomuksesta.

Momentissa tarkoitettu ostopäätös on laaja käsite, ja sillä tarkoitetaan paitsi päätöstä siitä, ostaako kuluttaja hyödykkeen vai ei, myös millä hinnalla ja muilla ehdoilla hän ostaa hyödykkeen. Kulutushyödykkeeseen liittyvä muu päätös voi olla esimerkiksi se, käyttääkö kuluttaja sopimussuhteen aikana hänelle sopimuksen tai lain mukaan kuuluvia oikeuksia. On huomattava, että ehdotetussa säännöksessä ei edellytetä sitä, että joku kuluttaja olisi tosiasiaassa tehnyt ostopäätöksen tai kulutushyödykkeeseen liittyvän

muun päätöksen tai että menettelyn voidaan osoittaa aiheuttaneen konkreettista haittaa tai vahinkoa jollekin kuluttajalle. Riittävä on, että tiedonantovelvollisuuden rikkominen on omiaan vaikuttamaan kuluttajan menettelyyn säädetyllä tavalla. Esimerkiksi puutteelliset hintatiedot ovat lähtökohtaisesti omiaan selvästi heikentämään kuluttajan kykyä tehdä hyödykkeeseen liittyvä päätös.

Momentissa tarkoitettu kuluttajan oikeuksiin pääsy voi vaarantua esimerkiksi, jos elinkeinonharjoittaja on vaikeuttanut kuluttajan reklamaation tekoa antamalla virheelliset tai puutteelliset yhteystiedot. Sitä vastoin kynnys ei ylity esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, jossa elinkeinonharjoittaja laiminlyö pitää saatavilla pelkästään tiedon siitä, mihin kaupparekisteriin hänet on merkitty ja mikä hänen tunnisteensa kyseisessä rekisterissä on.

17 §. *Seuraamusmaksun määrääminen muulle henkilölle kuin 13-16 §:ssä tarkoitetulle elinkeinonharjoittajalle.* Lähtökohtana on aina, että seuraamusmaksu määrätään 13-16 §:ssä tarkoitetulle elinkeinonharjoittajalle ja että seuraamusmaksun kohdistaminen muuhun henkilöön on poikkeuksellista.

Pykälässä säädetään erityistapauksista, joissa seuraamusmaksu voitaisiin määrätä myös oikeushenkilön johtoon kuuluvalla tai oikeushenkilössä tosiasiallista määräysvaltaa käyttävälle henkilölle taikka 13-16 §:ssä tarkoitetun elinkeinonharjoittajan lukuun toimineelle toiselle elinkeinonharjoittajalle. Viimeksi mainittu elinkeinonharjoittaja voisi olla joko luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö.

Edellytyksenä seuraamusmaksun määräämiselle olisi, että edellä tarkoitettu luonnollinen henkilö taikka toinen elinkeinonharjoittaja olisi tahallaan tai huolimattomuudesta merkittäväällä tavalla myötävaikuttanut 13-16 §:ssä tarkoitettuun rikkomukseen. Ratkaisevaa olisi siis kyseisen tahon osuus lainvastaisen tilan syntyyn tai jatkumiseen.

Oikeushenkilön johtoon kuuluvina pidetään toimitusjohtajaa ja hänen sijaistaan, hallituksen jäsentä ja varajäsentä, hallintoneuvoston ja siihen rinnastettavan toimielimen jäsentä ja varajäsentä, vastuunalaista yhtiömiestä sekä muussa vastaavassa asemassa yhteisössä toimivaa henkilöä. Elinkeinonharjoittajan lukuun toimiva toinen elinkeinonharjoittaja voisi olla esimerkiksi mainostoimisto tai mainoksen julkaisijana toimiva yritys.

Arvioinnissa olisi otettava huomioon edellä tarkoitetun tahon tehtävien tai toimivaltuuksien laajuus. Elinkeinonharjoittajan osalta kysymys on siitä, onko hänellä toimeksiannon mukaan ollut harkintavaltaa toimeksiannon suorittamisessa. Esimerkiksi suhteessa mainoksen sisältöön ei ole ollut harkintavaltaa silloin, jos elinkeinonharjoittaja on toimeksiannon mukaan pelkästään julkaissut toimitetun markkinointimateriaalin.

Johtoon kuuluvan tai tosiasiallista määräysvaltaa käyttävän luonnollisen henkilön osalta tulisi ottaa huomioon, onko velvoitteen suorittaminen kuulunut hänelle lain säännöksen, viranomaisen määräyksen tai oikeushenkilön sisäisen työjärjestyksen tai toimintaohjeiden mukaan. Jos velvoitteen suorittamista ei ole annettu kenenkään tehtäväksi tai tehtävänjako on epäselvä, seuraamusmaksu määrättäisiin pykälässä säädettyjen muiden edellytysten täytyessä sellaiselle johtoon kuuluvalla, jolle tehtäväjaon vahvistaminen oikeushenkilössä kuuluu.

Lisäedellytyksenä olisi, että seuraamusmaksun määräämiselle tälle muulle taholle olisi myös muutoin erityistä syytä. Seuraamusmaksun määräämiselle oikeushenkilön johtoon kuuluvalla tai tosiasiallista määräysvaltaa käyttävälle luonnolliselle henkilölle voisi olla erityistä syytä esimerkiksi silloin, kun on syytä epäillä, että seuraamusmaksun määrääminen yksinomaan elinkeinonharjoittajalle olisi tehotonta sen johdosta, että tosiasiallista määräysvaltaa käyttänyt ja lainrikkomukseen merkittävästi myötävaikuttanut luonnollinen henkilö voisi jatkaa samankaltaista lainvastaista menettelyä toisessa yrityksessä, jossa tämän tiedetään käyttävän määräysvaltaa.

Seuraamusmaksu voitaisiin pykälässä tarkoitetuissa tapauksissa määrätä joko yksinomaan luonnolliselle henkilölle tai toiselle oikeushenkilölle taikka sekä 13-16 §:ssä tarkoitettulle elinkeinonharjoittajalle että muulle taholle. Seuraamusmaksun kohdistaminen yksinomaan muulle kuin 13-16 §:ssä tarkoitettulle elinkeinonharjoittajalle voisi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin, kun 13-16 §:ssä tarkoitettu elinkeinonharjoittaja on maksukyvytön tai tämän toiminta on lopetettu.

18 §. *Seuraamusmaksun määrääminen yritysjärjestelytilanteessa.* Pykälässä säädetäisiin selvyuden vuoksi mahdollisuudesta määrätä seuraamusmaksu myös sellaiselle elinkeinonharjoittajalle, jolle elinkeinotoiminta, jossa rikkomus on tapahtunut, on siirtynyt yrityskaupan tai muun yritysjärjestelyn seurauksena. Vastaavankaltainen säännös sisältyy esimerkiksi Finanssivalvonnasta annetun lain 41 c §:ään.

19 §. *Seuraamusmaksun suuruus.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin keskeisistä seuraamusmaksun suuruuteen vaikuttavista seikoista. Lähtökohtana seuraamusmaksun määräämisessä on, että sillä tulee olla riittävä erityis- ja yleisestävä vaikutus. Seuraamusmaksun määrän tulisi olla sellainen, että sääntelyn rikkominen ei olisi elinkeinonharjoittajalle kannattavaa.

Seuraamusmaksun suuruus perustuisi kokonaisarviointiin, ja sitä määrättäessä olisi momentin 1 kohdan mukaan otettava huomioon ensinnäkin rikkomuksen laatu, laajuus,

vakavuus sekä sen kestoaika. Rikkomuksen laajuudella voidaan viitata esimerkiksi rikkomuksen rajatylittävään luonteeseen, mutta rikkomusta voitaisiin pitää laajana silloinkin, kun sen vaikutukset kohdistuisivat yksinomaan suomalaisiin kuluttajiin. Tämän lisäksi momentin 2 kohdan mukaan otettaisiin huomioon rikkomuksella saavutettu hyöty, jos tämä tieto on saatavilla. Hyödyn selvittäminen ei siis olisi edellytyksenä seuraamusmaksun määräämiselle, mutta tämä seikka voisi tiedossa ollessa vaikuttaa määrättävän seuraamusmaksun suuruuteen. Teolla tai laiminlyönnillä saatuun hyötyyn rinnastettaisiin teolla tai laiminlyönnillä vältetty tappio. Teon vakavuutta arvioitaessa vertailua ei tulisi tehdä yksinomaan suhteessa muihin seuraamusmaksun määräämistä koskeviin asioihin, koska tarkoituksena on, että seuraamusmaksun määrääminen ylipäänsä tulisi käytännössä kyseeseen vain vakavammissa rikkomuksissa.

Momentin 3 ja 4 kohdan mukaan huomioon otettaisiin myös elinkeinonharjoittajan toimet vahingon lieventämiseksi tai korjaamiseksi sekä elinkeinonharjoittajan mahdolliset aiemmat rikkomukset. Tämän lisäksi momentin 5 kohdan mukaan tulisi huomioida elinkeinonharjoittajalle samasta rikkomuksesta toisessa jäsenvaltiossa määrättyt seuraamukset, jos tieto on saatavissa yhteistyöasetuksen mukaisen yhteistyömekanismin kautta. Momentin 6 kohdan mukaan huomioon otetaan myös muut asiaan vaikuttavat seikat, eli momentin luettelo ei olisi tyhjentävä. Säännöksen muotoilussa on pyritty huomioimaan myös tulevasta ns. Omnibus-direktiivistä (KOM (2018) 185 lopullinen ja asiakirja 7697/19 COR 1, 28.3.2019) seuraavat vaatimukset.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin seuraamusmaksun enimmäismäärästä, joka olisi ehdotuksen mukaan 4 prosenttia elinkeinonharjoittajan rikkomuksen päättymistä edeltävän vuoden liikevaihdosta. Rikkomuksen päättymistä edeltävän vuoden arvioidaan kuvaavan paremmin harjoitettua elinkeinotoimintaa ja sen laajuutta kuin esimerkiksi seuraamusmaksun määräämistä koskevaa päätöstä edeltävän vuoden liikevaihto. Näin myöskään rikkomuksen jälkeen toteutetuilla yrityskaupoilla ei olisi vaikutusta seuraamusmaksun suuruuteen.

Momentti sisältäisi lisäksi erityisen säännöksen niitä harvinaisia tilanteita silmällä pitäen, joissa tilinpäätös ei olisi seuraamusmaksua määrättäessä vielä valmistunut taikka joissa liiketoiminta olisi vasta aloitettu eikä tilinpäätöstä tämän johdosta olisi saatavissa. Tällöin liikevaihto voitaisiin arvioida muun saatavan selvityksen perusteella.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin seuraamusmaksun enimmäismäärästä niissä erityistapauksissa, joissa seuraamusmaksu määrättäisiin 17 §:n perusteella luonnolliselle henkilölle. Tällöin seuraamusmaksu ei saisi ylittää 4 prosenttia henkilön sinä vuonna toimitetun verotuksen mukaisista tuloistaan, joka edelsi rikkomuksen päättymistä. Jos tuloja ei voida luotettavasti selvittää, ne voidaan arvioida muun saatavan selvityksen perusteella.

Pykälän 4 momentissa säädetään siitä, mitä liikevaihdolla tarkoitetaan. Määritelmä vastaa pitkälti Finanssivalvonnasta annetun lain 41 §:ään sisältyvää liikevaihdon määritelmää.

Selvyyden vuoksi voidaan todeta, että seuraamusmaksulle ei peritä viivästyskorkoa.

20 §. Seuraamusmaksun määräämättä jättäminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin erityisestä vapautumisperusteesta, jonka perusteella elinkeinonharjoittajalla on mahdollisuus välttyä seuraamusmaksun määräämiseltä. Momentin mukaan seuraamusmaksua ei esitetä määrättäväksi eikä määrätä, jos rikkomus on vähäinen. Kysymys on kyseiseen konkreettiseen yksittäistapaukseen liittyvästä vähäisyydestä, kun taas 16 §:n 3 momentin nojalla arvioidaan menettelyn vaikutusta kuluttajien päätöksentekoon tai oikeuksiin pääsyyn abstraktilla tasolla.

Rikkomusta voitaisiin pitää vähäisenä esimerkiksi, jos elinkeinonharjoittaja on oma-aloitteisesti ja välittömästi rikkomuksensa havaittuaan ryhtynyt menettelynsä vaikutukset oikaiseviin toimenpiteisiin ja lopulliset vaikutukset kuluttajien kannalta ovat siten jääneet vähäisiksi. Samoin rikkomus voi olla vähäinen, jos kyse on säännöksen kertaluonteisesta rikkomuksesta, vaikka se kohdistuisi useampaan kuluttajaan. Vähäisiä eivät sitä vastoin yleensä ole toistuvat 13-16 §:ssä tarkoitettujen säännösten rikkomukset. Selvyyden vuoksi on vielä syytä todeta, että yksittäistä kuluttajaa koskevat asiat rajautuvat muutoinkin seuraamusmaksusääntelyn ulkopuolelle.

Pykälän 2 momentin mukaan seuraamusmaksu voitaisiin jättää esittämättä tai määräämättä, jos elinkeinonharjoittaja on ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin rikkomuksen korjaimiseksi välittömästi sen havaitsemisen jälkeen. Lisäksi edellytetään, että rikkomus ei ole vakava tai toistuva. Vaikka siis rikkomus olisi vähäistä suurempi, seuraamusmaksu voitaisiin jättää esittämättä tai määräämättä, jos momentissa säädetyt edellytykset täyttyisivät.

Pykälän 3 momentissa säädetään tilanteista, joissa elinkeinonharjoittajalle on aiemman menettelyn perusteella asetettu uhkasakolla tehostettu kielto jatkaa tai uudistaa tiettyä menettelyä ja elinkeinonharjoittaja on kuitenkin tämän jälkeen rikkonut sille määrättyä kieltoa. Koska kielto ja seuraamusmaksu voivat tietyiltä osin tulla määrättäväksi samojen lainvastaisten menettelyjen perusteella, elinkeinonharjoittaja on voinut samalla syyllistyä myös rikkomukseen, jonka perusteella voitaisiin määrätä seuraamusmaksu. Pykälän 2 momentin mukaan seuraamusmaksu voitaisiin kuitenkin jättää määräämättä, jos saman rikkomuksen johdosta on määrätty myös uhkasakko maksettavaksi tai uhkasakon maksuunpanoa koskeva hakemus on vireillä.

Pykälän 3 momentissa ei sen sijaan käsitellä seuraamusmaksun ja kiellon vaatimista saman menettelyn perusteella. Kielto kohdistuu tulevaisuuteen, ja seuraamusmaksu on suora taloudellinen seuraamus jo toteutetuista lainvastaisista menettelyistä. Näin ollen toimivaltainen viranomais voi vaatia samankin menettelyn perusteella samassa prosessissa sekä kiellon että seuraamusmaksun määräämistä.

21 §. *Suhde rikosoikeudelliseen käsittelyyn.* Pykälä koskisi kaksoisrangaistavuuden kieltoa eli niin sanottua *ne bis in idem* -periaatetta, jonka mukaan on kiellettyä syyttää ja tuomita kahdesti samasta teosta. Pykälän 1 momentin mukaan seuraamusmaksua ei voida määrätä sille, joka on epäiltyä samasta rikkomuksesta esitutkinnassa, jonka osalta on vireillä samaa rikkomusta koskeva syyteharkinta tai joka on vastaajana tuomioistuimessa samaa rikkomusta koskevassa rikosasiassa. Seuraamusmaksua ei voida määrätä myöskään sille, jolle on samasta rikkomuksesta annettu rikosasiassa tuomio.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin seuraamusmaksun määräämistä koskevan asian vireilläolovaikutuksesta rikosprosessiin. Jos samasta rikkomuksesta on vireillä seuraamusmaksun määräämistä koskeva asia tai se on ratkaistu, ehdotetun 2 momentin mukaan syytettyä ei voida tällöin nostaa eikä tuomiota rikosasiassa antaa. Seuraamusmaksun määräämistä koskevan asian vireilläololla tarkoitetaan sen vireilläoloa markkinaoikeudessa tai Finanssivalvonnassa, joka ehdotetun 5 §:n nojalla voisi määrätä seuraamusmaksun itse. Sen sijaan seuraamusmaksun määräämistä koskevan asian vireilläololla ei tarkoiteta vaihetta, jossa kuluttaja-asiamies vasta valmistelee asian viemistä markkinaoikeuteen.

22 §. *Seuraamusmaksun määrääminen.* Pykälässä säädetään seuraamusmaksun määräämisestä. Selvyyden vuoksi voidaan todeta, että ennen seuraamusmaksua koskevan hakemuksen vireille tuloa sovelletaan kuluttaja-asiamiehen osalta Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain 9 §:n säännöksiä kuluttaja-asiamiehen velvollisuudesta neuvotella elinkeinonharjoittajan kanssa ennen pakkotoimiin ryhtymistä.

Pykälän 1 momentin mukaan seuraamusmaksun määräisi markkinaoikeus toimivaltaisen viranomaisen, käytännössä kuluttaja-asiamiehen, hakemuksesta. Poikkeuksena olisivat tilanteet, joissa asiaa hoitava toimivaltainen viranomais on Finanssivalvonta, koska tämä määräisi ehdotetun 5 §:n nojalla seuraamusmaksun nykyiseen tapaan itse.

Kun toimivaltainen viranomais saattaa asian markkinaoikeuden käsiteltäväksi, asian käsittelyyn markkinaoikeudessa sovellettaisiin oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain säännöksiä, jotka koskevat markkinaoikeudellisten asioiden käsittelyä. Sekä kiellon että seuraamusmaksun määräämistä koskevat asiat olisivat siten saman prosessisääntelyn piirissä. Tällöin samassa prosessissa voitaisiin käsitellä elinkeinonharjoittajan lainsäännösten rikkomuksia esimerkiksi siten, että jostakin menettelystä

vaaditaan kiellon määräämistä ja toisesta seuraamusmaksun määräämistä. Vastavasti olisi myös mahdollista vaatia elinkeinonharjoittajalle tietystä menettelystä esimerkiksi ensisijaisesti seuraamusmaksun määräämistä ja toissijaisesti kiellon määräämistä. Sekä seuraamusmaksun että kiellon vaatiminen saman menettelyn perusteella olisi myös mahdollista.

Pykälän 2 *momentin* mukaan seuraamusmaksu määrättäisiin maksettavaksi valtiolle.

23 §. Vanhentuminen. Pykälän mukaan seuraamusmaksua ei saisi määrätä, jos hakemusta sen määräämiseksi ei ole tehty markkinaoikeudelle viiden vuoden kuluessa siitä, kun rikkomus päättyi. Vastavasti Finanssivalvonta ei saisi määrätä seuraamusmaksua, jos sitä ei ole tehty viiden vuoden kuluessa siitä, kun rikkomus päättyi.

24 §. Seuraamusmaksun täytäntöönpano. Pykälän mukaan seuraamusmaksun täytäntöönpanosta huolehtisi Oikeusrekisterikeskus. Seuraamusmaksu pantaisiin täytäntöön siinä järjestyksessä kuin sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa säädetään.

Lisäksi pykälässä säädettäisiin seuraamusmaksun vanhentumisesta, koska sakon täytäntöönpanosta annettuun lakiin tai velan vanhentumisesta annettuun lakiin ei sisälly tähän tarkoitukseen soveltuvia säännöksiä. Vanhentumisaika olisi ehdotuksen mukaan viisi vuotta, joka vastaa sakkorangaistukselle säädettyä vanhentumisaikaa.

25 §. Voimaantulo. Pykälä sisältäisi tavanomaisen voimaantulosäännöksen.

1.2 Laki Kilpailu- ja kuluttajavirastosta

6 §. Velvollisuus antaa tietoja. Pykälän 1 ja 2 *momentista* poistettaisiin kuluttaja-asiamiehen tiedonsaantioikeutta koskevat maininnat. Lisäksi pykälän 3 *momenttiin* otettaisiin informatiivinen viittaus lakiin kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista, jossa kuluttaja-asiamiehen tiedonsaantioikeudesta säädettäisiin jatkossa.

10 §. Kuluttaja-asiamiehen antama kielto. Pykälän 2 *momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että kuluttaja-asiamiehen antama kielto ei enää raukeaisi elinkeinonharjoittajan vastustuksen vuoksi. Momentin mukaan elinkeinonharjoittaja tai muu taho, johon kielto kohdistuu, voi saattaa asian markkinaoikeuden käsiteltäväksi 30 päivän määräajassa. Määräaika lasketaan siitä, kun kiellon kohde on saanut kieltopäätöksen tiedoksi. Jos tämä ei saata asiaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi, kielto jää pysyväksi.

Kuluttaja-asiamiehellä ei olisi oikeutta määrätä kieltoa lain soveltamisen kannalta huomattavissa asioissa. Sitä vastoin momentti ei enää estäisi sitä, että kuluttaja-asiamies määräisi itse kiellon silloin, kun sen määräämisellä on muutoin huomattavia vaikutuksia. Viimeksi mainitun kriteerin poistamisella ei kuitenkaan arvioida olevan käytännössä vaikutusta.

11 §. Lausunnon pyytäminen. Pykälässä säädetään kuluttaja-asiamiehen velvollisuudesta pyytää lausunto tietyissä asioissa Finanssivalvonnalta ennen kuin kuluttaja-asiamies antaa kiellon tai saattaa asian markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Pykälän *1 momentin* 2 kohtaa muutetaan siten, että arvopaperimarkkinalaissa tarkoitetun arvopaperin markkinoinnin sijasta viitataan sijoituspalvelulaissa (747/2012) tarkoitetun rahoitusvälineen markkinointiin. Sijoituspalvelulain 14 §:ään sisältyvän rahoitusvälineen määritelmä kattaa myös arvopaperimarkkinalaissa (746/2012) tarkoitetun arvopaperin.

Selvyyden vuoksi pykälän *2 momenttiin* lisätään säännös, jonka mukaan vastaava kuulemisvelvoite koskee myös tapauksia, joissa kuluttaja-asiamies saattaa asian markkinaoikeuden käsiteltäväksi 1. lakiehdotuksessa tarkoitetun seuraamusmaksun määräämiseksi. Finanssivalvonnasta annetun lain 47 § sisältäisi Finanssivalvonnalle asetettavan vastaavan veloitteen kuulla kuluttaja-asiamiestä. Kuulemisvelvoitteilla pyritään omalta osaltaan siihen, että rinnakkaisen toimivallan omaavat viranomaiset toimivat tarkoituksenmukaisessa yhteistyössä keskenään. Yksittäisissä valvonta-asioissa kuulemisvelvoite turvaa sen, ettei samaan menettelyyn kohdisteta päällekkäisiä pakkotoimia. Viranomaisten velvollisuudesta toimia yleisemmin yhteistyössä keskenään säädetään hallintolain 10 §:ssä.

13 §. Kuluttajan avustaminen. Pykälässä säädetään kuluttaja-asiamiehen mahdollisuudesta avustaa tai määrätä alaisensa virkamies avustamaan kuluttajaa yksittäisen riita-asian hoitamisessa. Pykälän *1 momenttiin* ehdotetaan tehtäväksi teknisluonteinen muutos kuluttajariitojen vaihtoehtoisesta riidanratkaisusta annetun direktiivin 2013/11/EU johdosta. Ehdotuksen mukaan avustamismahdollisuus koskisi tapauksia, joissa elinkeinonharjoittaja ei noudata komissiolle mainitun direktiivin 20 artiklan 2 kohdan nojalla ilmoitetun riidanratkaisuelimen antamaa ratkaisua tai ratkaisusuositusta. Voimassa olevan säännöksen mukaan avustusmahdollisuutta koskevassa kohdassa on mainittu vain tapaukset, joissa elinkeinonharjoittaja ei ole noudattanut kuluttajariitalautakunnan antamaa ratkaisusuositusta. Jo aiemminkin kuluttaja-asiamies on käytännössä avustanut yksittäisiä kuluttajia myös tapauksissa, joissa elinkeinonharjoittaja ei ole noudattanut muun tuomioistuimen ulkopuolisen riidanratkaisuelimen, kuten vakuutuslautakunnan antamaa ratkaisusuositusta.

1.3 Laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa

1 luku Yleiset säännökset

6 §. *Markkinaoikeudelliset asiat.* Lain 1 luvun 6 §:n 1 momenttiin lisättäisiin uusi 14 kohta, jonka mukaan markkinaoikeus käsittelee markkinaoikeudellisina asioina asiat, jotka säädetään sen toimivaltaan kuuluviksi 1. lakiehdotuksessa. Näitä ovat 12 §:ssä tarkoitettua viranomaisen päätöstä koskevat asiat, jotka voisi saattaa hakemuksella markkinaoikeuden käsiteltäväksi sekä 22 §:n mukaiset seuraamusmaksun määräämistä koskevat asiat. Momentin kohtaan 13 tehtäisiin luetteloinnin muutoksesta johtuva tekninen muutos.

5 luku Markkinaoikeudellisten asioiden käsittely

2 §. *Asian vireillepanoon oikeutetut.* Pykälässä säädetään tahoista, joilla on oikeus panna vireille markkinaoikeudellinen asia markkinaoikeudessa. Pykälän 1 momentin 1 ja 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että asian voi panna vireille myös se elinkeinonharjoittaja tai muu taho, johon kuluttaja-asiamiehen kielto kohdistuu. Momentin 4 kohtaa ehdotetaan täydennettäväksi vastaavalla tavalla elinkeinonharjoittajan osalta. Muutokset liittyvät 2. lakiehdotuksen 10 §:n 2 momentin säännökseen, jonka mukaan kiellon kohteen on vietävä asia markkinaoikeuden käsiteltäväksi halutessaan vastustaa kuluttaja-asiamiehen määräämää kieltoa. Samalla momentin 3 kohtaan tehdään teknisuonteinen korjaus, koska saatavien perinnästä annetun lain 13 §:n mukaan määrätty kielto voi kohdistua myös muuhun tahoon kuin elinkeinonharjoittajaan.

Lisäksi pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 9 kohta, jonka mukaan hakemuksen markkinaoikeudelle voisi tehdä 1. lakiehdotuksessa tarkoitetun seuraamusmaksun määräämistä koskevassa asiassa asianomainen toimivaltainen viranomainen, käytännössä kuluttaja-asiamies. Jos kyse olisi puolestaan mainitun lakiehdotuksen 12 §:ssä tarkoitetusta asiasta, hakemuksen voisi tehdä se, johon päätös kohdistuu. Sama koskee säännöksiä rikkonutta elinkeinonharjoittajaa. Momentin 8 kohdan muutos on puhtaasti tekninen ja liittyy 9 kohdan lisäämiseen.

7 luku Muutoksenhaku markkinaoikeuden ratkaisuun

4 §. *Muutoksenhaku teollis- ja tekijänoikeudellisissa riita- ja hakemusasioissa sekä markkinaoikeudellisissa asioissa.* Pykälän 1 ja 2 momenttiin lisättäisiin viittaus uuteen 4 a §:ään, jossa säädettäisiin poikkeuksesta markkinaoikeudellisessa asiassa yleisesti sovellettavaan muutoksenhakusääntelyyn.

4 a §. *Muutoksenhaku eräissä seuraamusmaksun määräämistä koskevissa asioissa.* Pykälä on uusi, ja siinä säädetään muutoksenhakuoikeudesta 1. lakiehdotuksen mukaiseen seuraamusmaksun määräämistä koskevaan asiaan. Jos valitus koskee kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa tarkoitettua seuraamusmaksun määräämistä, pykälän *1 momentin* mukaan markkinaoikeuden ratkaisuun haettaisiin tällöin muutosta korkeimmalta oikeudelta valituslupaa pyytämättä. Säännös merkitsee poikkeusta markkinaoikeudellisissa asioissa noudatettavaan 7 luvun 4 §:n mukaiseen pääsääntöön, jonka mukaan muutosta markkinaoikeuden ratkaisuun haetaan valittamalla korkeimpaan oikeuteen, jos korkein oikeus oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n nojalla myöntää valitusluvan. Poikkeusta valituslupajärjestelmästä pidetään oikeusturvasyistä tarpeellisena, koska markkinaoikeus päättäisi seuraamusmaksun määräämisestä ensi asteena ja koska seuraamusmaksu on rinnastettavissa rikosoikeudelliseen seuraamukseen (ks. PeVL 49/2016 vp).

Poikkeus valituslupajärjestelmästä koskisi paitsi valituksia, joissa on kyse yksinomaan seuraamusmaksun määräämisestä, myös valituksia, joissa on kyse sekä seuraamusmaksun että kiellon määräämisestä. Viimeksi mainituissa tapauksissa poikkeamista valituslupajärjestelmästä pidetään tarpeellisena myös kiellon määräämisen osalta, koska seuraamusmaksun ja kiellon määräämistä on voitu hakea saman menettelyn perusteella, ja on asianmukaista, että menettely tulee tällöin kokonaisuutena korkeimman oikeuden arvioitavaksi. Sen sijaan, vaikka markkinaoikeuden ratkaisu olisi koskenut sekä kiellon että seuraamusmaksun määräämistä mutta muutosta haettaisiin yksinomaan kiellon määräämisen osalta, valituslupajärjestelmä tulisi 7 luvun 4 §:n 1 momentin mukaisesti sovellettavaksi.

Muilta osin menettelyyn 1 momentissa tarkoitettua asiaa käsiteltäessä sovellettaisiin *2 momentin* mukaan ensinnäkin 7 luvun 4 §:n 3 momenttia, joka koskee markkinaoikeuden ratkaisun täytäntöönpanoa. Vaikka lähtökohtana seuraamusmaksua koskevissa asioissa on, että ratkaisut pannaan täytäntöön vasta lainvoimaisina, tässä yhteydessä selkeämpänä pidetään, että täytäntöönpanoon sovellettaisiin samoja säännöksiä kuin kieltoasioihin, koska samassa prosessissa saattaa edellä todetun mukaisesti olla kyse myös kiellon määräämisestä. Korkeimmalla oikeudella olisi joka tapauksessa aina mahdollisuus määrätä, ettei ratkaisua toistaiseksi saa panna täytäntöön tai ettei aloitettua täytäntöönpanoa saa jatkaa.

Tämän lisäksi menettelyyn sovellettaisiin 7 luvun 4 §:n 4 momenttia ylimääräisestä muutoksenhausta sekä oikeudenkäymiskaaren 30 luvun säännöksiä muutoksenhausta hovioikeuden ensimmäisenä oikeusasteena käsittelemissä asioissa.

1.4 Laki Finanssivalvonnasta

10 §. Johtokunnan tehtävät. Pykälän 1 momentin 5 kohta muutettaisiin siten, että Finanssivalvonnan johtokunnan tehtäviin kuuluisi myös päättää 1. lakiehdotuksessa tarkoitetuista seuraamusmaksuista siltä osin kuin ne ovat Finanssivalvonnan määrättävissä.

40 a §. Rikemaksun, julkisen varoituksen ja seuraamusmaksun määrääminen eräistä rikkomuksista. Pykälän 1 momentti vastaa voimassa olevaa lakia. Pykälän 2 momentti olisi uusi, ja se sisältäisi informatiivisen viittauksen 1. lakiehdotukseen, jossa säädetään seuraamusmaksun määräämisestä eräiden kuluttajansuojasäännösten rikkomisesta. Tarkoituksena on selventää, että Finanssivalvonnan oikeudesta määrätä seuraamusmaksuja määrätään myös muussa laissa kuin Finanssivalvonnasta annetussa laissa. Tämän lisäksi säädettäisiin, ettei julkista varoitusta voisi antaa, jos valvottava tai muu finanssimarkkinoilla toimiva menettelee mainitussa laissa tarkoitettujen säännösten vastaisesti.

47 §. Kuluttaja-asiamiehen lausunto. Pykälää täydennettäisiin siten, että Finanssivalvonnan tulisi pyytää kuluttaja-asiamiehen lausunto myös ennen 1. lakiehdotuksen mukaisen seuraamusmaksun määräämistä. Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain 11 §:ään ehdotetaan vastaavaa veloitetta kuulla Finanssivalvontaa. Kuulemisvelvoitteilla pyritään omalta osaltaan siihen, että rinnakkaisen toimivallan omaavat viranomaiset toimivat tarkoituksenmukaisessa yhteistyössä keskenään.

1.5 Laki sakon täytäntöönpanosta

1 §. Lain soveltamisala. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi 15 kohta, jonka mukaan 1. lakiehdotuksen 13-17 §:n mukainen seuraamusmaksu pantaisiin täytäntöön sakon täytäntöönpanosta annetun lain mukaisessa järjestyksessä. Momentin 14 kohdan muutos on puhtaasti tekninen.

2 Voimaantulo

Yhteistyöasetuksen 42 artiklan mukaan asetusta sovelletaan 17 päivästä tammikuuta 2020. Tämän vuoksi myös ehdotettujen lakien olisi tarpeen tulla voimaan tällöin.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

[Täydennetään lausuntokierroksen jälkeen.]

LAKIEHDOTUKSET

1.

Laki

kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Yhteistyöasetuksen mukainen yhteysvirasto

Kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten yhteistyöstä ja asetuksen (EY) N:o 2006/2004 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/2394 (*yhteistyöasetus*) 5 artiklassa tarkoitettuna yhteysvirastona toimii Kilpailu- ja kuluttajavirasto.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto vastaa myös yhteistyöasetuksen 37 artiklassa tarkoitetusta tietojenvaihdosta.

2 §

Yhteistyöasetuksen mukaiset toimivaltaiset viranomaiset

Yhteistyöasetuksen mukaisena toimivaltaisena viranomaisena toimii kuluttaja-asiamies, jollei 3 momentista muuta johdu.

Yhteistyöasetuksen mukaisia toimivaltaisia viranomaisia kuluttaja-asiamiehen lisäksi ovat:

- 1) tietosuojavaltuutettu siltä osin kuin se valvoo direktiivin 2000/31/EY noudattamista, sellaisena kuin se on kansallisesti pantu täytäntöön sovellettavaksi tulevassa laissa sekä kun kyse on direktiivin 2002/58/EY 13 artiklan noudattamisen valvonnasta, sellaisena kuin se on kansallisesti pantu täytäntöön sovellettavaksi tulevassa laissa;
- 2) Finanssivalvonta siltä osin kuin se valvoo direktiivien 93/13/ETY, 2002/65/EY, 2005/29/EY, 2008/48/EY, 2014/17/EU ja 2014/92/EU noudattamista, sellaisina kuin ne on kansallisesti pantu täytäntöön sovellettavaksi tulevassa laissa;
- 3) Liikenne- ja viestintävirasto siltä osin kuin se valvoo direktiivin 2000/31/EY sekä direktiivin 2010/13/EU 9-11 artiklan ja 19-26 artiklan noudattamista, sellaisina kuin ne on kansallisesti pantu täytäntöön sovellettavaksi tulevassa laissa, matkustajille heidän lennolle pääsynsä epäämisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästyksen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä

- sekä asetuksen (ETY) N:o 295/91 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 261/2004 (*lentomatikustajien oikeuksia koskeva asetus*) noudattamista, rautatieliikenteen matkustajien oikeuksista ja velvollisuuksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1371/2007 (*rautatievastuuasetus*) noudattamista, matkustajien oikeuksista meri- ja sisävesiliikenteessä sekä asetuksen 2006/2004 muuttamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 1177/2010 (*asetus 1177/2010*) sekä matkustajien oikeuksista linja-autoliikenteessä sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 181/2011 (*asetus 181/2011*);
- 4) Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus siltä osin kuin se valvoo direktiivin 2001/83/EY 86-90 ja 97-100 artiklan sekä direktiivin 2005/29/EY ja direktiivin 2010/13/EU noudattamista, sellaisina kuin ne on kansallisesti pantu täytäntöön sovellettavaksi tulevassa laissa;
 - 5) aluehallintovirastot, kun kyse on direktiivien 98/6/EY ja 2008/48/EY noudattamisen valvonnasta, sellaisina kuin ne on kansallisesti pantu täytäntöön sovellettavaksi tulevassa laissa;
 - 6) Etelä-Suomen aluehallintovirasto siltä osin kuin se valvoo direktiivin 2014/17/EU noudattamista, sellaisena kuin se on kansallisesti pantu täytäntöön sovellettavaksi tulevassa laissa;
 - 7) Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto siltä osin kuin se valvoo direktiivien 2005/29/EY ja 2010/13/EU noudattamista, sellaisina kuin ne on kansallisesti pantu täytäntöön sovellettavaksi tulevassa laissa.
- Yhteistyöasetuksessa tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena toimii yksinomaan:
- 1) tietosuojavaltuutettu, kun kyse on verkkosisältöpalvelujen rajat ylittävistä siirrettävyydestä sisämarkkinoilla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/1128 8 artiklan noudattamisen valvonnasta;
 - 2) Liikenne- ja viestintävirasto, kun kyse on vammaisten ja liikuntarajoitteisten henkilöiden oikeuksista lentoliikenteessä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1107/2006 noudattamisen valvonnasta sekä kun kyse on rautatievastuuasetuksen V luvun, asetuksen 1177/2010 II luvun sekä asetuksen 181/2011 III luvun noudattamisen valvonnasta;
 - 3) Kilpailu- ja kuluttajavirasto siltä osin kuin se valvoo direktiivin (EU) 2015/2302 17-20 artiklan noudattamista, sellaisina kuin mainitut artiklat on kansallisesti pantu täytäntöön sovellettavaksi tulevassa laissa.

3 §

Toimivaltuudet yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa

Kuluttaja-asiamiehellä, tietosuojavaltuutetulla, Liikenne- ja viestintävirastolla sekä Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on tässä laissa säädetty toimivaltuudet yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa, kun tämä viranomainen on 2 §:n 1 tai 3 momentin mukaan toimivaltainen viranomainen.

Jos toimivalta on 2 §:n 2 momentin mukaisesti jaettu kuluttaja-asiamiehen ja muun viranomaisen kesken, myös muulla toimivaltaisella viranomaisella kuin kuluttaja-asiamiehellä on tämän lain 2 luvussa säädetty toimivaltuudet yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa.

Sen lisäksi, mitä tässä pykälässä ja muualla laissa säädetään viranomaisten toimivaltuuksista, toimivaltaisilla viranomaisilla on yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa yhteistyöasetuksen 9 artiklan 4 kohdan b-d alakohdassa ja 7 kohdassa tarkoitettut toimivaltuudet.

4 §

Kuluttaja-asiamiehen toimivaltuudet muussa valvonta-asiassa

Kuluttaja-asiamiehellä on tässä laissa säädetty sekä yhteistyöasetuksen 9 artiklan 4 kohdan b-d alakohdassa ja 7 kohdassa tarkoitetut toimivaltuudet myös silloin, kun kyse on muusta kuin yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvasta kuluttajan suojaksi säädetyn lainsäädännön noudattamisen valvontaan liittyvästä asiasta.

Mitä jäljempänä tässä laissa säädetään yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvasta sääntelystä, koskee tällöin myös muuta kuluttajan suojaksi säädettyä lainsäädäntöä.

5 §

Finanssivalvonnan oikeus määrätä seuraamusmaksuja

Myös Finanssivalvonnalla on oikeus määrätä seuraamusmaksuja 13, 15 ja 16 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa siltä osin kuin se valvoo pykälässä mainittujen säännösten noudattamista. Tällöin seuraamusmaksun määräämiseen sovelletaan Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 4 luvun sijasta tätä lakia. Jos kyse on muusta kuin yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvasta asiasta, sovelletaan tämän lain lisäksi kuitenkin, mitä Finanssivalvonnasta annetun lain 43 §:ssä säädetään.

Muutoksenhakuun sovelletaan, mitä Finanssivalvonnasta annetun lain 73 §:ssä säädetään.

2 luku

Eräät tutkintavaltuudet

6 §

Oikeus saada tietoja elinkeinonharjoittajalta tai muulta henkilöltä

Toimivaltaisella viranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta valvontatoimen kohteena olevalta elinkeinonharjoittajalta tai muulta henkilöltä valvontatehtäviensä hoitamiseksi tarpeelliset tiedot.

Toimivaltainen viranomainen voi asettaa tietojenantovelvollisuuden tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon määräämisestä ja tuomitsemisesta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

Uhkasakkoa ei saa asettaa luonnolliselle henkilölle tietojenantovelvollisuuden tehosteeksi silloin, kun henkilöä on aihetta epäillä rikoksesta ja tiedot liittyvät rikosepäilyn kohteena olevaan asiaan.

7 §

Oikeus saada tietoja viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta

Toimivaltaisella viranomaisella on oikeus saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta salassapitosäännösten estämättä valvontatehtäviensä hoitamiseksi tarpeelliset tiedot.

Toimivaltaisella viranomaisella on oikeus saada tiedot maksutta ja teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

8 §

Tarkastusoikeus

Toimivaltaisella viranomaisella on oikeus tehdä tarkastus elinkeinonharjoittajan hallinnassa olevissa liike- ja varastotiloissa, maa-alueilla sekä kulkuneuvoissa, jos tarkastus on välttämätön valvonta-asian hoitamiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu tarkastus voidaan toimittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa vain, jos niissä tiloissa tosiasiallisesti harjoitetaan elinkeinotoimintaa ja jos on perusteltua syytä epäillä yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvaa sääntelyä rikotun tai rikottavan tavalla, josta voi olla seuraamuksena seuraamusmaksu tai rikoslaissa (39/1889) säädetty rangaistus.

9 §

Oikeudenkäyntiasiamiehiä ja oikeudenkäyntiavustajia sekä asianajajia koskeva poikkeus tietojensaanti- ja tarkastusoikeudesta

Poiketen siitä, mitä edellä tässä laissa säädetään, toimivaltaisella viranomaisella ei ole oikeutta saada asianajajista annetussa laissa (496/1958) tarkoitettulta asianajajalta tai hänen apulaiseltaan asianajajan asiakasta koskevia tietoja, asiakirjoja tai tallenteita eikä tarkastaa niitä eikä muultakaan henkilöltä oikeudenkäyntiasiamies- tai oikeudenkäyntiavustajatehtävien hoitamisen yhteydessä saatuja tietoja, asiakirjoja tai tallenteita eikä tarkastaa niitä. Oikeudenkäyntiasiamies- ja oikeudenkäyntiavustajatehtäviksi luetaan varsinaisten oikeudenkäyntiin liittyvien tehtävien lisäksi oikeudellinen neuvonta, joka koskee asiakkaan oikeudellista asemaa esitutkinnassa rikoksen johdosta tai asian muussa oikeudenkäyntiä edeltävässä käsittelyvaiheessa taikka oikeudenkäynnin käynnistämistä tai sen välttämistä.

10 §

Koeostot

Toimivaltaisella viranomaisella on oikeus tehdä koeostoja, jos tämä on tarpeellista valvontatehtävän hoitamiseksi.

Koeostoja tehdessään toimivaltaisella viranomaisella on oikeus käyttää vääriä henkilötietoja, mikäli se on välttämätöntä koeoston paljastumisen estämiseksi.

11 §

Virka-apu

Toimivaltaisella viranomaisella on oikeus tehtäviensä suorittamiseksi saada pyynnöstä poliisilta virka-apua.

3 luku

Hallinnolliset seuraamukset

12 §

Verkkorajapintaan ja verkkotunnukseen liittyvät toimivaltuudet

Jos yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvien säännösten rikkomisesta voi aiheutua vakavaa vahinkoa kuluttajien yleiselle edulle, toimivaltainen viranomainen voi, jos se on välttämätöntä rikkomuksen lopettamiseksi:

- 1) määrätä palveluntarjoajan poistamaan sisältöä, antamaan kuluttajille selkeän varoituksen verkkorajapintaan pääsyn yhteydessä, estämään tai rajoittamaan pääsyä verkkorajapintaan taikka poistamaan verkkorajapinta;
- 2) määrätä verkkotunnusrekisterin ylläpitäjän tai verkkotunnusvälittäjän poistamaan verkkotunnuksen käytöstä tai merkitsemään verkkotunnuksen toimivaltaisen viranomaisen nimiin.

Toimivaltainen viranomainen voi antaa päätöksen myös väliaikaisena, jolloin se on voimassa, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu.

Toimivaltaisen viranomaisen on ennen 1 tai 2 momentin mukaisen päätöksen antamista varattava sen saajalle sekä säännöksiä rikkoneelle elinkeinonharjoittajalle tilaisuus tulla kuulluksi, paitsi jos kuulemista ei voida toimittaa niin nopeasti kuin asian kiireellisyys välttämättä vaatii.

Toimivaltainen viranomainen voi asettaa päätöksen noudattamisen tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon määräämisestä ja tuomitsemisesta säädetään uhkasakko-laissa.

Toimivaltaisen viranomaisen 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Määräyksen saanut tai säännöksiä rikkonut elinkeinonharjoittaja voi saattaa muun kuin väliaikaisena annetun päätöksen hakemuksella markkinaoikeuden käsiteltäväksi 30 päivän kuluessa siitä tiedon saatuaan. Muutoin päätös jää pysyväksi. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa.

13 §

Seuraamusmaksu eräiden kuluttajansuojalain säännösten rikkomisesta

Seuraamusmaksu määrätään elinkeinonharjoittajalle, joka kuluttajien vahingoksi tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo kuluttajansuojalain:

- 1) 2 luvun 4 §:n vaatimusta markkinoinnin tunnistettavuudesta, 5 §:n mukaista kieltoa aiheuttaa sekaannuksen vaaraa, 6 §:n mukaista kieltoa antaa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja, 7 §:n mukaista kieltoa jättää antamatta olennaisia tietoja, 9 §:n mukaista kieltoa käyttää aggressiivisia menettelyjä, 10 §:n säännöstä kulutushyödykkeen toimittamisesta ilman tilausta, 10 a §:n 1 momentin mukaista velvollisuutta pyytää kuluttajan nimenomainen suostumus lisämaksuihin, 12 §:n mukaista velvollisuutta ilmoittaa markkinoinnissa tietoja yhdistetystä tarjouksesta ja kylkiäistarjouksesta taikka 14 §:n 1 momentin mukaista kieltoa käyttää tekemäänsä kulutushyödykesopimusta koskevassa puhe-
linasioinnissa mainitun säännöksen vastaista palvelua;
- 2) 6 luvun 11 §:n säännöksiä ennakkotietojen antamisesta kotimyynnissä, 12 §:n säännöksiä ennakkotietojen antamisesta etämyynnissä, 13 §:n säännöksiä tietojen vahvistamisesta tai 17 §:n 2-4 momentin mukaisia suoritusten palauttamiseen liittyviä velvollisuuksia;
- 3) 6 a luvun 11 §:n 1 tai 2 momentin mukaista velvollisuutta toimittaa ennakkotiedot ja sopimusehdot kirjallisesti tai muulla pysyvällä tavalla taikka 16 §:n 2 momentin mukaista velvollisuutta suorituksen palauttamiseen;

4) 7 luvun 13 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaista kieltoa käyttää lisämaksullista tekstiviestipalvelua tai muuta vastaavaa viestipalvelua, 13 a §:n säännöstä kytkeykaupan kiellosta, 14 §:n mukaista velvollisuutta arvioida kuluttajan luottokelpoisuus, 15 §:n 1 tai 2 momentin mukaista velvollisuutta todentaa luotonhakijan henkilöllisyys, 16 §:n mukaista velvollisuutta säilyttää todentamista koskevat tiedot, 16 a §:n säännöksiä luoton myöntämisestä, 17 §:n ja sen 3 momentin nojalla annetun asetuksen säännöksiä luottosopimuksen tekemisestä, 17 a §:n säännöksiä luottokustannusten enimmäismäärästä, 17 b §:n säännöksiä maksuajan pidentämisestä perittävistä kuluista, 19 §:n mukaista varojen luovuttamisaikaa koskevaa rajoitusta taikka 48 §:n mukaista velvollisuutta ilmoittaa valtuuksistaan;

5) 7 a luvun 10 §:n 1 momentin mukaista velvollisuutta määritellä luottokelpoisuuden arvioinnissa käytettävät menettelytavat ja tiedot, 11 §:n mukaista velvollisuutta arvioida kuluttajan luottokelpoisuus, 14 §:n säännöksiä luottotarjouksen tekemisestä taikka 15 §:n ja sen 3 momentin nojalla annettuja säännöksiä luottosopimuksen tekemisestä;

6) 9 luvun 25 §:n 2 momentin mukaista velvollisuutta asettaa ennakkomaksun turvaava vakuus;

7) 10 luvun 12 §:n kieltoa ottaa vastaan suoritus peruuttamisaikana ja välityssopimuksen voimassaoloaikana.

Seuraamusmaksu määrätään myös elinkeinonharjoittajalle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta käyttää sopimusehtoa tai soveltaa käytäntöä, jolla poiketaan kuluttajien vahingoksi kuluttajansuojalain:

- 1) 6 luvun 14 §:n 1 tai 2 momentin mukaisesta oikeudesta peruuttaa koti- tai etämyyntisopimus;
- 2) 6 a luvun 12 §:n 1 momentin mukaisesta oikeudesta peruuttaa rahoituspalvelun etämyyntiä koskeva sopimus;
- 3) 7 luvun 20 §:n 1 momentin mukaisesta oikeudesta peruuttaa kuluttajaluottosopimus taikka 39 §:n 1 momentin mukaisesta oikeudesta saada luotonantajalta rahasuoritus myyjän tai palveluksen suorittajan sopimusrikkomuksen johdosta;
- 4) 7 a luvun 17 §:n 1 momentin mukaisesta oikeudesta peruuttaa asuntoomaisuuteen liittyvä kuluttajaluottosopimus;
- 5) 10 luvun 9 §:n 1 momentin mukaisesta oikeudesta peruuttaa aikaosuutta tai pitkäkestoista lomatuotetta koskeva sopimus taikka vaihtosopimus.

Seuraamusmaksu määrätään myös elinkeinonharjoittajalle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta käyttää kuluttajansuojalain 2 luvun 15 §:n 3 kohdan nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettuja harhaanjohtavia tai aggressiivisiä menettelytapoja.

14 §

Seuraamusmaksu eräiden matkustajan oikeuksia koskevien säännösten rikkomisesta

Seuraamusmaksu määrätään elinkeinonharjoittajalle, joka kuluttajien vahingoksi tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö:

- 1) matkapalveluyhdistelmistä annetun lain (901/2017) 10 §:n ja sen 3 momentin nojalla annettuja-säännöksiä matkapakettisopimuksessa tai sopimusvahvistuksessa mainittavista tiedoista, 16 §:ää maksusuoritusten palauttamisesta matkustajalle taikka 27 §:n säännöksiä ylimääräisistä majoituskustannuksista;
- 2) matkapalveluyhdistelmien tarjoajista annetun lain (921/2017) 3 §:n mukaisen vakuudenasettamisvelvollisuuden;
- 3) lentomatikustajien oikeuksia koskevan asetuksen 4 artiklan 3 kohdan mukaisia velvoitteitaan evättäessä matkustajalta pääsy lennolle vastoin hänen

tahtaan, lennon peruutustilanteessa sille 5 artiklan 1-2 kohdan mukaan kuuluvia velvoitteita, lennon viivästyessä aikataulun mukaisesta lähtöajastaan sille 6 artiklan mukaan kuuluvia velvoitteita taikka 14 artiklan mukaista velvollisuutta ilmoittaa matkustajille heidän oikeuksistaan;

4) rautatievastuuasetuksen, siten kuin sitä sovelletaan kansallisesti, 17 artiklan mukaista velvollisuutta suorittaa viivästystilanteessa matkustajalle korvausta matkalipun hinnasta taikka 18 artiklan mukaisia avunantovelvollisuuksiaan viivästystilanteessa;

5) matkustajien oikeuksista meri- ja sisävesiliikenteessä annetun asetuksen 17 artiklan mukaista avustamisvelvollisuutta lähdön peruuntuessa tai viivästyessä, 18 artiklan mukaisia uutta matkareittiä ja lipun hinnan palautusta koskevia velvollisuuksiaan lähdön peruuntuessa tai viivästyessä taikka velvollisuutta suorittaa matkustajalle saapumisen viivästyessä korvausta 19 artiklan mukaisesti;

6) lentoliikenteen harjoittamisen yhteisistä säännöistä yhteisössä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1008/2008 23 artiklan 1 kohtaa hinnan ilmoittamisesta;

7) matkustajien oikeuksista linja-autoliikenteessä annetun asetuksen 19 artiklan 2 kohdan mukaista velvollisuutta suorittaa korvausta matkustajalle jätettyään tarjoamatta mainitun artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valinnan mahdollisuutta.

15 §

Seuraamusmaksu eräiden muiden kuluttajansuojasäännösten rikkomisesta

Seuraamusmaksu määrätään myös elinkeinonharjoittajalle, joka kuluttajien vahingoksi tahallaan tai huolimattomuudesta:

- 1) rikkoo asuntokauppalain (843/1994) 2 luvun 19 §:n 1 momentin tai 19 c §:n 1 momentin taikka 4 luvun 3 §:n säännöksiä suorituskyvyttömyysvaikkuudesta;
- 2) rikkoo tietoyhteiskunnan palveluja kuluttajille tarjotessaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 200 §:n säännöstä suoramarkkinoinnista luonnolliselle henkilölle, 201 §:n säännöstä puhelinliittymän markkinoinnin kiellosta taikka 203 §:n 2 momentin säännöstä suoramarkkinoinnin tunnistamisesta;
- 3) rikkoo kuluttajasaatavaa perittäessä saatavien perinnästä annetun lain (513/1999) 4 §:n 3 momentin kieltoa periä lakannutta saatavaa tai 4 a §:ää velallisen oikeudesta saada tietoja, jatkaa 4 b §:n vastaisesti perintää maksuvelvollisuuden kiistämisestä huolimatta tai 4 c §:n vastaisesti velallisen pyydettyä perinnän keskeyttämistä, rikkoo 5 tai 5 a §:ää maksuvaatimuksesta kuluttajasaatavan perinnässä, vaatii saatavasta maksua tuomioistuimessa 6 §:n vastaisesti, rikkoo 7 §:n 2 momentin kieltoa käyttää trattaa kuluttajasaatavan perimiseksi, 10 a, 10 b, 10 c tai 10 d §:ää kuluttajasaatavan perintäkulujen enimmäismääristä taikka 11 a §:ää varojen kohdentamisesta saatavan osille;
- 4) vaatii korkolain (633/1982) 2 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa korkeampaa viivästyskorkoa kuin mitä mainitun lain 4 §:ssä säädetään;
- 5) rikkoo perusteettomien maarajoitusten ja muiden asiakkaan kansallisuuteen tai asuin- tai sijoittautumispaikkaan perustuvien syrjinnän muotojen torjumisesta sisämarkkinoilla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/302 3 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaista kieltoa estää tai rajoittaa asiakkaan pääsyä verkkorajapintoihin, 4 artiklan 1 kohdan

mukaista kieltoa soveltaa tavaroihin tai palveluihin erilaisia yleisiä käyttöehtoja taikka 5 artiklan 1 kohdan mukaista kieltoa soveltaa maksutapah-tumiin erilaisia ehtoja.

16 §

Seuraamusmaksu tietojen antamista koskevien säännösten rikkomisesta

Seuraamusmaksu määrätään elinkeinonharjoittajalle, joka kuluttajien vahingoksi tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo kuluttajansuojalain:

- 1) 2 luvun 8 §:ää tiedonantovelvollisuudesta tarjottaessa yksilöityä kulutus-hyödykettä tai 8 a §:n mukaista velvollisuutta antaa tietoja ennen sopi-muksen tekemistä muussa kuin koti- ja etämyynissä;
- 2) 6 luvun 9 §:n mukaista velvollisuutta antaa tietoja ennen koti- tai etämyyn-tisopimuksen tekemistä siten kuin mainitun pykälän 3 momentin nojalla annetuissa säännöksissä tarkemmin säädetään tai 10 §:n mukaista velvol-lisuutta antaa kuluttajalle eräitä muita tietoja;
- 3) 6 a luvun 5-10 §:n mukaista velvollisuutta antaa ennakkotietoja rahoitus-palveluiden tai rahoitusvälineiden etämyynissä;
- 4) 7 luvun 8 §:n mukaista velvollisuutta antaa tietoja kuluttajaluottojen mai-nonnassa, 9 §:n ja sen 2 momentin nojalla annettujen säännösten mukaista velvollisuutta antaa eräitä tietoja ennen luottosopimuksen tekemistä, 10 §:n ja sen nojalla annettujen säännösten mukaista velvollisuutta antaa en-nakkotietoja puhelinmyynissä taikka 11 §:n mukaista velvollisuutta an-taa eräitä muita tietoja;
- 5) 7 a luvun 5 §:n mukaista velvollisuutta antaa tietoja asuntoluoton mainon-nassa, 6 §:n ja sen 2 momentin nojalla annettujen säännösten mukaista velvollisuutta antaa tietoja ennen asuntoluottosopimuksen tekemistä, 7 §:n ja sen nojalla annettujen säännösten mukaista velvollisuutta antaa ennak-kotietoja puhelinmyynissä;
- 6) 10 luvun 4 §:n velvollisuutta antaa ennakkotietoja mainitun säännöksen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettulla tavalla taikka 5 §:n säännök-siä aikaosuutta tai pitkäkestoista lomatuotetta koskevasta markkinoin-nista;
- 7) 2 luvun 15 §:n 1 ja 2 kohdan nojalla annettuja säännöksiä asunnosta il-moitettaessa annettavista tiedoista, velvollisuudesta pitää nähtävänä esite taikka säännöksiä esitteessä mainittavista tiedoista.

Seuraamusmaksu määrätään myös elinkeinonharjoittajalle, joka kuluttajien vahin-goksi tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo:

- 1) maksuvälineen käyttäjän ollessa kuluttaja maksupalvelulain (290/2010) 10—15 §:n säännöksiä tietojen antamisesta, 22 §:n säännöksiä erillistä maksutapahtumaa koskevasta sopimuksesta annettavista ennakkotiedoista tai 25 a §:ää erillisestä maksutoimeksiannon käynnistämistä koskevasta sopimuksesta annettavista ennakkotiedoista;
- 2) matkustajan ollessa kuluttaja matkapalveluyhdistelmistä annetun lain 7 §:n ja sen nojalla annettuja säännöksiä ennen matkapakettisopimuksen te-kemistä annettavista tiedoista taikka 36 §:n ja sen 2 momentin nojalla an-nettuja säännöksiä ennen yhdistetyn matkajärjestelyn syntymistä annetta-vista tiedoista;

Jos kyseessä on 1 tai 2 momentissa mainittujen säännösten rikkomisen, seuraamus-maksun määräämisen edellytyksenä on lisäksi, että rikkomus on omiaan selvästi heiken-tämään kuluttajan kykyä tehdä perusteltu ostopäätös tai kulutushyödykkeeseen liittyvä muu päätös taikka vaikeuttamaan kuluttajan oikeuksiin pääsyä.

17 §

Seuraamusmaksun määrääminen muulle henkilölle kuin 13-16 §:ssä tarkoitettulle elinkeinonharjoittajalle

Seuraamusmaksu voidaan määrätä myös oikeushenkilön johtoon kuuluvalla tai oikeushenkilössä tosiasiallista määräysvaltaa käyttävälle henkilölle taikka 13-16 §:ssä tarkoitettun elinkeinonharjoittajan lukuun toimineelle toiselle elinkeinonharjoittajalle, jos tämä on tahallaan tai huolimattomuudesta merkittäväällä tavalla myötävaikuttanut 13-16 §:ssä tarkoitettuun rikkomukseen ja jos tähän on myös muutoin erityistä syytä. Arvioitaessa henkilön myötävaikutusta rikkomukseen on otettava huomioon tämän tehtävien ja toimivaltuuksien laajuus.

18 §

Seuraamusmaksun määrääminen yritysjärjestelytilanteessa

Seuraamusmaksu voidaan määrätä myös sellaiselle elinkeinonharjoittajalle, jolle elinkeinotoiminta, jossa rikkomus on tapahtunut, on siirtynyt yrityskaupan tai muun yritysjärjestelyn seurauksena.

19 §

Seuraamusmaksun suuruus

Seuraamusmaksun suuruus perustuu kokonaisarviointiin, ja sitä määrättäessä otetaan huomioon:

- 1) rikkomuksen laatu, laajuus, vakavuus ja kestoaika;
- 2) rikkomuksella saavutettu hyöty, jos tämä tieto on saatavilla;
- 3) elinkeinonharjoittajan toimet vahingon lieventämiseksi tai korjaamiseksi;
- 4) elinkeinonharjoittajan mahdolliset aiemmat rikkomukset;
- 5) elinkeinonharjoittajalle samasta rikkomuksesta toisessa jäsenvaltiossa määrättyt seuraamukset, jos tieto on saatavissa yhteistyöasetuksen mukaisen yhteistyömekanismin kautta;
- 6) muut asiaan vaikuttavat seikat.

Elinkeinonharjoittajalle määrättävä seuraamusmaksu ei saa ylittää 4 prosenttia tämän rikkomuksen päättymistä edeltävän vuoden liikevaihdosta. Jos tilinpäätös ei ole seuraamusmaksua määrättäessä vielä valmistunut taikka jos liiketoiminta on vasta aloitettu eikä tilinpäätöstä ole saatavissa, liikevaihto voidaan arvioida muun saatavan selvityksen perusteella.

Edellä 17 §:ssä tarkoitettulle luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu ei saa ylittää 4 prosenttia hänen sinä vuonna toimitetun verotuksen mukaisista tuloistaan, joka edelsi rikkomuksen päättymistä. Jos tuloja ei voida luotettavasti selvittää, ne voidaan arvioida muun saatavan selvityksen perusteella.

Edellä tässä pykälässä liikevaihdolla tarkoitetaan kirjanpitolain (1336/1997) 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettua liikevaihtoa tai sitä vastaavaa liikevaihtoa. Jos kyse on luottolaitoksesta, sijoituspalveluyrityksestä tai niiden konsolidointiryhmään kuuluvasta muusta yrityksestä, liikevaihdolla tarkoitetaan kuitenkin luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusvaatimuksista ja asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 575/2013 316 artiklan mukaisesti laskettua tuottojen määrää. Jos kyse on vakuutusyhtiöstä, vakuutusyhdistyksestä tai vakuutusyhtiöain 2 luvun 18 b §:ssä tarkoitettua erillisyyhtiöstä, liikevaihdolla tarkoitetaan tämän vakuutusmaksutuloa.

20 §

Seuraamusmaksun määräämättä jättäminen

Seuraamusmaksua ei esitetä määrättäväksi eikä määrätä, jos rikkomus on vähäinen.

Seuraamusmaksu voidaan jättää esittämättä tai määräämättä, jos elinkeinonharjoittaja on ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin rikkomuksen korjaamiseksi välittömästi sen havaitsemisen jälkeen eikä rikkomus ole vakava tai toistuva.

Seuraamusmaksu voidaan jättää esittämättä tai määräämättä myös, jos saman rikkomuksen johdosta on määrätty uhkasakko maksettavaksi tai uhkasakon maksuunpanoa koskeva hakemus on vireillä.

21 §

Suhde rikosoikeudelliseen käsittelyyn

Seuraamusmaksua ei saa määrätä sille, joka on epäiltynä samasta rikkomuksesta esitutkinnassa, jonka osalta on vireillä samaa rikkomusta koskeva syyteharkinta tai joka on vastaajana tuomioistuimessa samaa rikkomusta koskevassa rikosasiassa. Seuraamusmaksua ei saa määrätä myöskään sille, jolle on samasta rikkomuksesta annettu rikosasiassa tuomio.

Jos samasta rikkomuksesta on vireillä seuraamusmaksun määräämistä koskeva asia tai se on ratkaistu, syytetä ei saa nostaa eikä tuomiota rikosasiassa antaa.

22 §

Seuraamusmaksun määrääminen

Seuraamusmaksun määrää markkinaoikeus toimivaltaisen viranomaisen hakemuksesta, jollei 5 §:stä muuta johdu.

Seuraamusmaksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

23 §

Vanhentuminen

Seuraamusmaksua ei saa määrätä, jos hakemusta sen määräämiseksi ei ole tehty markkinaoikeudelle viiden vuoden kuluessa siitä, kun rikkomus päättyi tai, jos kyse on Finanssivalvonnan määräämästä seuraamusmaksusta, jos maksua ei ole määrätty viiden vuoden kuluessa siitä, kun rikkomus päättyi.

24 §

Seuraamusmaksun täytäntöönpano

Seuraamusmaksun täytäntöönpanosta huolehtii Oikeusrekisterikeskus. Tämän lain nojalla maksettavaksi määrätty seuraamusmaksu pannaan täytäntöön siinä järjestyksessä kuin sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002) säädetään. Seuraamusmaksu vanhenee viiden vuoden kuluttua sen määräämispäivästä.

25 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 .

2.

Laki

Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:
muutetaan Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain (661/2012) 6 §, 10 §:n 2 momentti, 11 § ja 13 §:n 1 momentti, sekä
kumotaan lain 8 § seuraavasti:

6 §

Velvollisuus antaa tietoja

Elinkeinonharjoittaja on velvollinen antamaan Kilpailu- ja kuluttajavirastolle kulutustavaroiden ja kuluttajapalveluiden vähittäismyyntihintoja koskevia tietoja 2 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tutkimuksia, selvityksiä ja vertailuja varten. Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi määrätä tiedot annettaviksi myös aluehallintovirastoille.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi asettaa tietojenantovelvollisuuden tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon määräämisestä ja tuomitsemisesta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

Kuluttaja-asiamiehen oikeudesta saada tietoja 2 §:n 2 momentissa tarkoitettuja valvontatehtäviä varten säädetään laissa kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista (/).

10 §

Kuluttaja-asiamiehen antama kielto

Kuluttaja-asiamies voi määrätä kiellon asiassa, joka ei ole lain soveltamisen kannalta huomattava. Kuluttaja-asiamiehen päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Se, johon kielto kohdistuu, voi saattaa päätöksen hakemuksella markkinaoikeuden käsiteltäväksi 30 päivän kuluessa siitä tiedon saatuaan. Muutoin päätös jää pysyväksi.

11 §

Lausunnon pyytäminen

Ennen kuin kuluttaja-asiamies määrää 10 §:ssä tarkoitetun kiellon tai antaa sen väliaikaisena taikka saattaa asian markkinaoikeuden käsiteltäväksi, hänen on pyydettävä Finanssivalvonnan lausunto, jos asia koskee:

1) Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 45 §:ssä tarkoitettua Finanssivalvonnan valvottavaa, asunto-omaisuuteen liittyvien kuluttajaluottojen välittäjää, vakuutusentarjoajaa, ulkomaista valvottavaa tai sen sivuliikettä, ulkomaista asunto-omaisuuteen liittyvien kuluttajaluottojen välittäjää taikka ulkomaista vakuutusentarjoajaa;

2) sijoituspalvelulaissa (747/2012) tarkoitetun rahoitusvälineen markkinointia.

Vastaavissa tapauksissa kuluttaja-asiamiehen on pyydettävä Finanssivalvonnan lausunto myös, jos kuluttaja-asiamies saattaa asian markkinaoikeuden käsiteltäväksi kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa (/) tarkoitetun seuraamusmaksun määräämiseksi.

13 §

Kuluttajan avustaminen

Kuluttaja-asiamies voi avustaa tai määrätä alaisensa virkamiehen avustamaan kuluttajaa yksittäisen asian hoitamisessa, jos se on lain soveltamisen ja kuluttajien yleisen edun kannalta tärkeää tai jos elinkeinonharjoittaja ei noudata kuluttajariitalautakunnan päätöstä taikka muun sellaisen toimielimen antamaa ratkaisua tai ratkaisusuositusta, joka on kuluttajariitojen vaihtoehtoisesta riidanratkaisusta annetun direktiivin 2013/11/EU 20 artiklan 2 kohdan mukaisesti ilmoitettu Euroopan komissiolle.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

3.

Laki

oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain (100/2013) 1 luvun 6 §:n 1 momentin 13 kohta, 5 luvun 2 §:n 1 momentin 1-4, 8 ja 9 kohta ja 7 luvun 4 §, sellaisina kuin niistä ovat, 1 luvun 6 §:n 1 momentin 13 kohta laissa 1122/2018 ja 5 luvun 2 §:n 1 momentin 8 kohta laissa 1495/2016 sekä 7 luvun 4 § osaksi laissa 600/2018, sekä

lisätään lain 1 luvun 6 §:n 1 momenttiin uusi 14 kohta, 5 luvun 2 §:n 1 momenttiin uusi 9 kohta sekä 7 lukuun uusi 4 a §, seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

6 §

Markkinaoikeudelliset asiat

Markkinaoikeus käsittelee *markkinaoikeudellisina asioina* asiat, jotka säädetään sen toimivaltaan kuuluviksi:

- 13) elintarvikemarkkinalaissa (1121/2018);
 14) laissa kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista (/).

5 luku

Markkinaoikeudellisten asioiden käsittely

2 §

Asian vireillepanoon oikeutetut

Edellä 1 §:ssä tarkoitetun hakemuksen voi tehdä:

- 1) kuluttajansuojalain mukaisissa asioissa kuluttaja-asiamies taikka se elinkeinonharjoittaja tai muu henkilö, johon kuluttaja-asiamiehen kielto kohdistuu;
- 2) Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain mukaisissa asioissa kuluttaja-asiamies taikka se elinkeinonharjoittaja tai muu henkilö, johon kuluttaja-asiamiehen määräämä kielto kohdistuu;
- 3) saatavien perinnästä annetun lain 13 §:n 1 momentin mukaisissa asioissa kuluttaja-asiamies taikka se elinkeinonharjoittaja tai muu henkilö, johon kuluttaja-asiamiehen määräämä kielto kohdistuu, ja 2 momentin mukaisissa asioissa se elinkeinonharjoittaja, johon mainitun lain 4, 4 a, 4 b tai 7 §:n vastainen menettely kohdistuu, tai elinkeinonharjoittajien etujen valvomiseksi toimiva rekisteröity yhdistys;
- 4) maksupalvelulain mukaisissa asioissa kuluttaja-asiamies tai se elinkeinonharjoittaja, johon kuluttaja-asiamiehen määräämä kielto kohdistuu;

- 8) tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetun lain 66 §:ssä tarkoitetun kiellon määräämistä koskevissa asioissa se luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, johon mainitun lain 65 §:ssä tarkoitettua sopimusehtoa tai menettelyä sovellettaisiin, tai elinkeinonharjoittajien etujen valvomiseksi toimiva rekisteröity yhdistys, joka on neuvotellut kyseessä olevan sopimuksen kahden tai useamman edustamansa elinkeinonharjoittajan puolesta;
- 9) kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa (/) tarkoitetun seuraamusmaksun määräämistä koskevassa asiassa asianomainen toimivaltainen viranomainen sekä mainitun lain 12 §:ssä tarkoitettussa asiassa se, johon päätös kohdistuu samoin kuin säännöksiä rikkonut elinkeinonharjoittaja.

7 luku

Muutoksenhaku markkinaoikeuden ratkaisuun

4 §

Muutoksenhaku teollis- ja tekijänoikeudellisissa riita- ja hakemusasioissa sekä markkinaoikeudellisissa asioissa

Markkinaoikeuden ratkaisuun 1 luvun 4 §:n 1 momentin 1–10, 13 tai 15 kohdassa taikka 2, 4 tai 5 momentissa mainitussa laissa sen toimivaltaan kuuluvaksi säädettyssä riita- ja hakemusasiassa, 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettussa riita-asiassa sekä markkinaoikeudellisessa asiassa haetaan muutosta valittamalla korkeimpaan oikeuteen, jos korkein oikeus oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n nojalla myöntää valitusluvan, jollei 4 a §:stä muuta johdu.

Muutoksenhakukirjelmä, johon on sisällytettävä lupahakemus ja valitus, on yhdessä markkinaoikeuden ratkaisun kanssa toimitettava markkinaoikeuden kirjaamoon. Menettelyyn valituslupaa haettaessa ja asiaa käsiteltäessä sovelletaan muutoin oikeudenkäymiskaaren 30 luvun säännöksiä muutoksenhausta hovioikeuden toisena oikeusasteena käsittelemissä asioissa, jollei 4 a §:stä muuta johdu.

Markkinaoikeuden ratkaisu pannaan täytäntöön niin kuin lainvoimaisen tuomion täytäntöönpanosta säädetään. Korkein oikeus voi kuitenkin määrätä, ettei ratkaisua toistaiseksi saa panna täytäntöön tai ettei aloitettua täytäntöönpanoa saa jatkaa.

Tässä pykälässä tarkoitettua asiaa koskevassa ylimääräisessä muutoksenhausta noudatetaan soveltuvin osin riita-asioita koskevia oikeudenkäymiskaaren 31 luvun säännöksiä kuitenkin niin, että myös kantelu on tehtävä korkeimpaan oikeuteen.

4 a §

Muutoksenhaku eräissä seuraamusmaksun määräämistä koskevissa asioissa

Jos valitus koskee kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa (/) tarkoitettua seuraamusmaksun määräämistä, markkinaoikeuden ratkaisuun haetaan muutosta korkeimmalta oikeudelta valituslupaa pyytämättä. Valitus on yhdessä markkinaoikeuden ratkaisun kanssa toimitettava markkinaoikeuden kirjaamoon.

Menettelyyn 1 momentissa tarkoitettua asiaa käsiteltäessä sovelletaan muutoin tämän luvun 4 §:n 3 ja 4 momenttia sekä oikeudenkäymiskaaren 30 luvun säännöksiä muutoksenhausta hovioikeuden ensimmäisenä oikeusasteena käsittelemissä asioissa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

4.

Laki

Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 10 §:n 1 momentin 5 kohta, 40 a § ja 47 §, sellaisina kuin ne ovat, 10 §:n 1 momentin 5 kohta ja 40 a § laissa 446/2017 sekä 47 § laissa 752/2012, seuraavasti:

10 §

Johtokunnan tehtävät

5) tuomita maksettavaksi Finanssivalvonnan asettama uhkasakko ja päättää 4 luvussa säädetyistä hallinnollisista seuraamuksista, rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa (444/2017) säädetyistä hallinnollisista seuraamuksista sekä kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa (/) säädetyistä Finanssivalvonnan määräämistä seuraamusmaksuista;

40 a §

Rikemaksun, julkisen varoituksen ja seuraamusmaksun määrääminen eräistä rikkomuksista

Rikemaksun, julkisen varoituksen ja seuraamusmaksun määräämisestä sille, joka laiminlyö tai rikkoo rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä tai selvittämistä koskevaa lainsäädäntöä tai varainsiirtojen mukana toimitettavista tiedoista ja asetuksen (EY) N:o 1781/2006 kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2015/847, säädetään rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa.

Seuraamusmaksun määräämisestä eräiden kuluttajansuojasäännösten rikkomisesta säädetään kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa. Edellä 39 §:ssä säädettyä julkista varoitusta ei voi antaa, jos valvottava tai muu finanssimarkkinoilla toimiva menettelee mainitussa laissa tarkoitettujen säännösten vastaisesti.

47 §

Kuluttaja-asiamiehen lausunto

Finanssivalvonnan tulee ennen ryhtymistä 33 tai 33 a §:n taikka 4 luvun mukaisiin toimenpiteisiin pyytää asiassa kuluttaja-asiamieheltä lausunto, jos se havaitsee, että 45 §:ssä tarkoitettu finanssimarkkinoilla toimiva toimii kuluttajansuojalain (38/1978) vastaisesti. Finanssivalvonnan tulee pyytää kuluttaja-asiamiehen lausunto myös ennen seuraamusmaksun määräämistä kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain nojalla.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

5.

Laki

sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 1 momentin 14 kohta, sellaisena kuin se on laissa 659/2019, sekä
lisätään 1 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 224/2008, 462/2011, 348/2013, 257/2014, 671/2015, 451/2016, 470/2017, 1052/2018, 301/2019 ja 659/2019, uusi 15 kohta seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetyssä järjestyksessä pannaan täytäntöön seuraavat seuraamukset:

- — — — —
- 14) lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annetun lain (657/2019) 13 §:ssä tarkoitettu lentoliikenteen harjoittajan seuraamusmaksu;
- 15) kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain (/) 13-17 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu.
- — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____ .

LAGFÖRSLAG

1.

Lag

om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Central kontaktpunkt enligt samarbetsförordningen

Konkurrens- och konsumentverket är sådan central kontaktpunkt som avses i artikel 5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2394 om samarbete mellan de nationella myndigheter som har tillsynsansvar för konsumentskyddslagstiftningen och om upphävande av förordning (EG) nr 2006/2004 (*samarbetsförordningen*).

Konkurrens- och konsumentverket svarar också för sådant informationsutbyte som avses i artikel 37 i samarbetsförordningen.

2 §

Behöriga myndigheter enligt samarbetsförordningen

Behörig myndighet enligt samarbetsförordningen är konsumentombudsmannen, om inte något annat följer av 3 mom.

Behöriga myndigheter enligt samarbetsförordningen är utöver konsumentombudsmannen

- 1) dataombudsmannen till den del ombudsmannen övervakar efterlevnaden av direktiv 2000/31/EG, sådan den har genomförts nationellt i den lag som blir tillämplig samt när det är fråga om övervakning av efterlevnaden av artikel 13 i direktiv 2002/58/EG, sådan den har genomförts nationellt i den lag som blir tillämplig,
- 2) Finansinspektionen till den del den övervakar efterlevnaden av direktiven 93/13/EEG, 2002/65/EG, 2005/29/EG, 2008/48/EG, 2014/17/EU och 2014/92/EU, sådana de har genomförts nationellt genom den lag som blir tillämplig,
- 3) Transport- och kommunikationsverket till den del det övervakar efterlevnaden av direktiv 2000/31/EG samt artiklarna 9–11 och 19–26 i direktiv 2010/13/EU, sådana de har genomförts nationellt genom den lag som blir tillämplig, efterlevnaden av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 261/2004 om fastställande av gemensamma regler om kompensation och assistans till passagerare vid nekad ombordstigning och inställda eller kraftigt försenade flygningar och om upphävande av

- förordning (EEG) nr 295/91 (*förordningen om flygpassagerares rättigheter*), efterlevnaden av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1371/2007 om rättigheter och skyldigheter för tågresenärer (*förordningen om järnvägars ansvar*), Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1177/2010 om passagerares rättigheter vid resor till sjöss och på inre vattenvägar och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 (*förordning 1177/2010*) samt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 181/2011 om passagerares rättigheter vid busstransport och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 (*förordning 181/2011*),
- 4) Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet till den del det övervakar efterlevnaden av artiklarna 86–90 och 97–100 i direktiv 2001/83/EG samt direktiven 2005/29/EG och 2010/13/EU, sådana de har genomförts nationellt genom den lag som blir tillämplig,
 - 5) regionförvaltningsverken, när det är fråga om tillsynen över efterlevnaden av direktiven 98/6/EG och 2008/48/EG, sådana de har genomförts nationellt genom den lag som blir tillämplig,
 - 6) Regionförvaltningsverket i Södra Finland till den del det övervakar efterlevnaden av direktiv 2014/17/EU, sådant det har genomförts nationellt genom den lag som blir tillämplig,
 - 7) Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården till den del det övervakar efterlevnaden av direktiv 2005/29/EG och 2010/13/EU, sådana de har genomförts nationellt genom den lag som blir tillämplig.
- Behörig myndighet enligt samarbetsförordningen är enbart
- 1) dataombudsmannen, när det är fråga om att övervaka efterlevnaden av artikel 8 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1128 om gränsöverskridande portabilitet för innehållstjänster online på den inre marknaden,
 - 2) Transport- och kommunikationsverket, när det är fråga om att övervaka efterlevnaden av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2006 om rättigheter i samband med flygresor för personer med funktionshinder och personer med nedsatt rörlighet samt när det är fråga om att övervaka efterlevnaden av kapitel V i förordningen om järnvägars ansvar, kapitel II i förordning 1177/2010 samt kapitel III i förordning 181/2011,
 - 3) Konkurrens- och konsumentverket till den del det övervakar efterlevnaden av artiklarna 17–20 i direktiv (EU) 2015/2302, sådana nämnda artiklar har genomförts nationellt genom den lag som blir tillämplig.

3 §

Befogenheter i ärenden som omfattas av samarbetsförordningens tillämpningsområde

Konsumentombudsmannen, dataombudsmannen, Transport- och kommunikationsverket samt Konkurrens- och konsumentverket har i denna lag föreskrivna befogenheter i ärenden som omfattas av samarbetsförordningens tillämpningsområde, när myndigheten enligt 2 § 1 eller 3 mom. är behörig myndighet.

Om behörigheten i enlighet med 2 § 2 mom. är delad mellan konsumentombudsmannen och någon annan myndighet, har också en annan sådan behörig myndighet än konsumentombudsmannen de befogenheter som anges i 2 kap. i denna lag i ärenden som omfattas av samarbetsförordningens tillämpningsområde.

Utöver vad som i denna paragraf och någon annanstans i lag föreskrivs om myndigheters befogenheter, har de behöriga myndigheterna i ärenden som omfattas av samarbetsförordningens tillämpningsområde de befogenheter som avses i artikel 9.4 led b–d och i artikel 9.7 i samarbetsförordningen.

4 §

Konsumentombudsmannens befogenheter i andra tillsynsärenden

Konsumentombudsmannen har i denna lag föreskrivna samt i artikel 9.4 led b–d och i artikel 9.7 i samarbetsförordningen avsedda befogenheter även när det är fråga om andra ärenden än sådana som omfattas av samarbetsförordningens tillämpningsområde och som gäller tillsynen över efterlevnaden av lagstiftning som stiftats för att skydda konsumenter.

Vad som nedan i denna lag föreskrivs om reglering som omfattas av samarbetsförordningens tillämpningsområde, gäller då också annan lagstiftning som stiftats för att skydda konsumenter.

5 §

Finansinspektionens rätt att påföra påföljdsavgifter

Även Finansinspektionen har rätt att påföra påföljdsavgifter i de fall som avses i 13, 15 och 16 § till den del Finansinspektionen övervakar efterlevnaden av de bestämmelser som nämns i paragrafen. På påförande av påföljdsavgift tillämpas då i stället för 4 kap. i lagen om Finansinspektionen (878/2008) denna lag. Om det är fråga om andra ärenden än sådana som omfattas av samarbetsförordningens tillämpningsområde, tillämpas dock utöver denna lag vad som föreskrivs i 43 § i lagen om Finansinspektionen.

På sökande av ändring tillämpas vad som föreskrivs i 73 § i lagen om Finansinspektionen.

2 kap.

Vissa utredningsbefogenheter

6 §

Rätt att få uppgifter av näringsidkare eller andra personer

Den behöriga myndigheten har trots sekretessbestämmelserna rätt att avgiftsfritt av en näringsidkare eller någon annan person som är föremål för en tillsynsåtgärd få de uppgifter som myndigheten behöver för att sköta sitt tillsynsuppdrag.

Den behöriga myndigheten kan förena skyldigheten att lämna uppgifter med vite. Bestämmelser om föreläggande och utdömande av vite finns i viteslagen (1113/1990).

En fysisk persons skyldighet att lämna uppgifter får inte förenas med vite när det finns anledning att misstänka personen för brott och informationen har samband med det ärende som brottsmisstanken hänför sig till.

7 §

Rätt att få uppgifter av myndigheter och aktörer som sköter offentliga uppdrag

Den behöriga myndigheten har trots sekretessbestämmelserna rätt att av myndigheter och aktörer som sköter offentliga uppdrag få de uppgifter som myndigheten behöver för att sköta sitt tillsynsuppdrag.

Den behöriga myndigheten har rätt att få uppgifterna avgiftsfritt och genom en teknisk anslutning eller på något annat elektroniskt sätt.

8 §

Inspektionsrätt

Den behöriga myndigheten har rätt att förrätta inspektioner i de affärs- och lagerlokaler samt av markområden och fordon som en näringsidkare har i sin besittning, om inspektion är nödvändig för att ett tillsynsärende ska kunna skötas.

Inspektioner enligt 1 mom. får utföras i utrymmen som används för boende av permanent natur endast om näringsverksamhet faktiskt bedrivs i dessa utrymmen och om det finns grundad anledning att misstänka att det har skett eller kommer att ske en sådan överträdelse av de bestämmelser som omfattas av samarbetsförordningens tillämpningsområde att påföljden kan vara en påföljdsavgift eller ett straff enligt strafflagen (39/1889).

9 §

Undantag från rätten att få uppgifter och granska när det gäller rättegångsombud, rättegångsbiträden och advokater

Med avvikelse från vad som föreskrivs ovan i denna lag har den behöriga myndigheten inte rätt att av en advokat som avses i lagen om advokater (496/1958) eller av dennes biträde få uppgifter, handlingar eller upptagningar om advokatens klienter eller att granska dessa och inte heller av någon annan få uppgifter, handlingar eller upptagningar som erhållits i samband med uppdrag som rättegångsombud eller rättegångsbiträde eller att granska dessa. Som sådana uppdrag räknas utöver egentliga rättegångsrelaterade uppdrag juridisk rådgivning om klienters rättsliga ställning vid förundersökning till följd av brott eller vid annan behandling av ärenden före rättegång eller juridisk rådgivning för inledande eller undvikande av rättegång.

10 §

Testköp

Den behöriga myndigheten har rätt att göra testköp, om detta behövs för att sköta tillsynsuppdraget.

Vid testköp har den behöriga myndigheten rätt att använda oriktiga personuppgifter, om det är nödvändigt för att förhindra att testköpet avslöjas.

11 §

Handräckning

Den behöriga myndigheten har rätt att på begäran få handräckning av polisen för att utföra sina uppgifter.

3 kap.

Administrativa påföljder

12 §

Befogenheter i samband med onlinegränssnitt och domännamn

Om brott mot de bestämmelser som omfattas av samarbetsförordningens tillämpningsområde kan medföra allvarlig skada för konsumenternas allmänna intresse, kan den behöriga myndigheten, om det är nödvändigt för att få överträdelsen att upphöra

- 1) ålägga en tjänsteleverantör att avlägsna innehåll, att visa konsumenter en tydlig varning när de använder ett onlinegränssnitt, att förhindra eller begränsa åtkomsten till ett onlinegränssnitt eller att ta bort ett onlinegränssnitt,
- 2) ålägga den som förvaltar ett domännamnsregister eller registraren att radera ett domännamn eller att registrera det i den behöriga myndighetens namn.

Den behöriga myndigheten kan också meddela ett interimistiskt beslut som gäller till ärendet är slutligt avgjort.

Den behöriga myndigheten ska innan ett beslut enligt 1 eller 2 mom. meddelas ge mottagaren av beslutet samt den näringsidkare som brutit mot bestämmelserna tillfälle att bli hörd, utom i det fall att dessa inte kan höras så snabbt som ärendets brådskande natur nödvändigtvis kräver.

Den behöriga myndigheten kan förena beslutet med vite. Bestämmelser om föreläggande och utdömande av vite finns i viteslagen.

Ett i 1 mom. avsett beslut av den behöriga myndigheten får inte överklagas genom besvär. En näringsidkare som fått ett åläggande eller brutit mot bestämmelserna får föra ett sådant beslut som inte är interimistiskt till marknadsdomstolen inom 30 dagar efter att ha fått del av beslutet. I annat fall står beslutet fast. Bestämmelser om handläggningen av ärenden i marknadsdomstolen finns i lagen om rättegång i marknadsdomstolen.

13 §

Påföljdsavgift för brott mot vissa bestämmelser i konsumentskyddslagen

Påföljdsavgift ska påföras en näringsidkare som till konsumenternas nackdel uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot följande bestämmelser i konsumentskyddslagen:

- 1) bestämmelserna i 2 kap. 4 § om krav på identifierbar marknadsföring, i 2 kap. 5 § om förbud mot att medföra risk för förväxling, i 2 kap. 6 § om förbud mot osann eller vilseledande information, i 2 kap. 7 § om förbud mot att utelämna väsentlig information, i 2 kap. 9 § om förbud mot aggressiva förfaranden, i 2 kap. 10 § om leverans av konsumtionsnyttigheter utan beställning, i 2 kap. 10 a § 1 mom. om skyldighet att begära konsumentens uttryckliga samtycke till tilläggsavgifter, i 2 kap. 12 § om skyldighet att vid marknadsföring uppge samerbjudanden och tilläggsförmåner eller i 2 kap. 14 § 1 mom. om förbud mot att vid telefonkommunikation som gäller ett avtal om konsumtionsnyttigheter som näringsidkaren har ingått inte anlita en tjänst som strider mot nämnda bestämmelse,
- 2) bestämmelserna i 6 kap. 11 § om lämnande av förhandsinformation vid hemförsäljning, i 6 kap. 12 § om lämnande av förhandsinformation vid distansförsäljning, i 6 kap. 13 § om bekräftelse av information eller i 6 kap. 17 § 2–4 mom. om skyldigheter som hänför sig till återställande av prestationer,
- 3) bestämmelserna i 6 a kap. 11 § 1 eller 2 mom. om skyldighet att överlämna förhandsinformationen och avtalsvillkoren skriftligen eller i någon annan varaktig form eller i 6 a kap. 16 § 2 mom. om skyldighet att återbära prestationer,
- 4) bestämmelserna i 7 kap. 13 § 2 mom. 3 punkten om förbud mot att använda sms-tjänster eller andra motsvarande kommunikationstjänster mot extra avgift, i 7 kap.

13 a § om förbud mot bindningsförfarande, i 7 kap. 14 § om skyldighet att bedöma en konsuments kreditvärdighet, i 7 kap. 15 § 1 eller 2 mom. om skyldighet att kontrollera kreditökandens identitet, i 7 kap. 16 § om skyldighet att bevara uppgifterna om identitetskontroll, i 7 kap. 16 a § om lämnande av kredit, i 7 kap. 17 § och bestämmelserna i den förordning som utfärdats med stöd av 17 § 3 mom. när det gäller ingående av kreditavtal, i 7 kap. 17 a § om kreditkostnadernas maximibelopp, i 7 kap. 17 b § om kostnader för förlängning av betalningstiden, i 7 kap. 19 § om begränsning som gäller tidpunkten för överlåtande av medel eller i 7 kap. 48 § om skyldighet att informera om sin behörighet,

- 5) bestämmelserna i 7 a kap. 10 § 1 mom. om skyldighet att bestämma förfaranden och uppgifter vid bedömningen av konsumenternas kreditvärdighet, i 7 a kap. 11 § om skyldighet att bedöma en konsuments kreditvärdighet, i 7 a kap. 14 § om anbud om kredit eller i 7 kap. 15 § och de bestämmelser som utfärdats med stöd av 15 § 3 mom. när det gäller ingående av kreditavtal,
- 6) bestämmelserna i 9 kap. 25 § 2 mom. om skyldighet att ställa en betryggande säkerhet för förskott,
- 7) bestämmelserna i 10 kap. 12 § om förbud mot att ta emot betalningar under ångerfristen och under giltighetstiden för ett förmedlingsavtal.

Påföljdsavgift ska också påföras en näringsidkare som till konsumenternas nackdel uppsåtligt eller av oaktsamhet använder avtalsvillkor eller tillämpar praxis genom vilka avvikelser görs från följande bestämmelser i konsumentskyddslagen:

- 1) bestämmelserna i 6 kap. 14 § 1 eller 2 mom. om rätt att frånträda ett hemförsäljnings- eller distansförsäljningsavtal,
- 2) bestämmelserna i 6 a kap. 12 § 1 mom. om rätt att frånträda ett avtal om distansförsäljning av finansiella tjänster,
- 3) bestämmelserna i 7 kap. 20 § 1 mom. om rätt att frånträda ett konsumentkreditavtal eller i 7 kap. 39 § 1 mom. om rätt att av kreditgivaren få en penningprestation på grund av försäljarens eller tjänsteleverantörens avtalsbrott,
- 4) bestämmelserna i 7 a kap. 17 § 1 mom. om rätt att frånträda ett konsumentkreditavtal som har samband med bostadsegendom,
- 5) bestämmelserna i 10 kap. 9 § 1 mom. om rätt att frånträda ett avtal om tidsdelat boende eller långfristiga semesterprodukter eller ett bytesavtal.

Påföljdsavgift ska också påföras en näringsidkare som uppsåtligt eller av oaktsamhet tillämpar sådana vilseledande eller aggressiva förfaranden som avses i de bestämmelser som utfärdats med stöd av 2 kap. 15 § 3 punkten i konsumentskyddslagen.

14 §

Påföljdsavgift för brott mot vissa bestämmelser som gäller resenärers rättigheter

Påföljdsavgift ska påföras en näringsidkare som till konsumenternas nackdel uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar

- 1) bestämmelserna i 10 § i lagen om kombinerade resetjänster (901/2017) och de bestämmelser som utfärdats med stöd av 10 § 3 mom. om den information som ska ingå i ett paketreseavtal eller i en avtalsbekräftelse, i 16 § om återbetalningar till resenären eller 27 § om extra inkvarteringskostnader,
- 2) den skyldighet att ställa säkerhet som anges i 3 § i lagen om leverantörer av kombinerade resetjänster (921/2017),
- 3) sina skyldigheter enligt artikel 4.3 i förordningen om flygpassagerares rättigheter om en passagerare nekas ombordstigning mot sin vilja, sina skyldigheter enligt artikel 5.1 och 5.2 vid inställd flygning, sina skyldigheter enligt artikel 6 när en flygning försenas i förhållande till den tidtabellsenligt avgångstiden eller sina skyldigheter enligt artikel 14 när det gäller att informera passagerarna om deras rättigheter,

- 4) skyldigheten enligt artikel 17 i förordningen om järnvägars ansvar, på det sätt den tillämpas nationellt, när det gäller att vid försening betala resenärer ersättning av biljettpriset eller skyldigheten enligt artikel 18 när det gäller att ge assistans vid försening,
- 5) skyldigheten enligt artikel 17 i förordningen om passagerares rättighet till sjöss och på inre vattenvägar när det gäller att ge assistans vid inställda eller försenade avgångar, skyldigheterna enligt artikel 18 när det gäller ombokning och återbetalning vid inställda eller försenade avgångar eller skyldigheten enligt artikel 19 när det gäller att betala ersättning till passagerare vid försenad ankomst,
- 6) artikel 23.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1008/2008 om gemensamma regler för tillhandahållande av lufttrafik i gemenskapen när det gäller att ange priset,
- 7) skyldigheten enligt artikel 19.2 i förordningen om passagerares rättigheter vid busstransport när det gäller att betala ersättning till passageraren vid underlåtenhet att erbjuda det val som avses i artikel 19.1.

15 §

Påföljdsavgift för brott mot vissa andra konsumentskyddsbestämmelser

Påföljdsavgift ska också påföras en näringsidkare som till konsumenternas nackdel uppsåtligt eller av oaktsamhet

- 1) bryter mot bestämmelserna om insolvenssäkerhet i 2 kap. 19 § 1 mom. eller 19 c § 1 mom. eller 4 kap. 3 § i lagen om bostadsköp (843/1994),
- 2) vid tillhandahållande av informationssamhällets tjänster till konsumenter bryter mot bestämmelsen om direktmarknadsföring till fysiska personer i 200 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014), bestämmelsen om förbud mot marknadsföring av telefonabonnemang i 201 § eller bestämmelsen om identifiering av direktmarknadsföring i 203 § 2 mom.,
- 3) när en konsumentfordran drivs in bryter mot förbudet i 4 § 3 mom. i lagen om indrivning av fordringar (513/1999) mot att driva in en fordran som har upphört eller mot 4 a § om gäldenärens rätt att få uppgifter, i strid med 4 b § fortsätter indrivning trots bestridande av betalningsskyldighet eller i strid med 4 c fortsätter indrivning efter att gäldenären begärt att indrivningen avbryts, bryter mot 5 eller 5 a § om betalningskrav när en konsumentfordran drivs in, i strid med 6 § kräver betalning av en fordran i domstol, bryter mot förbudet i 7 § 2 mom. mot att använda tratta för att driva in en konsumentfordran, bryter mot 10 a, 10 b, 10 c eller 10 d § om maximibelopp för indrivningskostnader i samband med konsumentfordringar eller mot 11 a § om avräkningen av medel från de delar som fordran består av,
- 4) i de fall som avses i 2 § 2 mom. i räntelagen (633/1982) kräver högre dröjsmålsränta än vad som föreskrivs i 4 § i den lagen,
- 5) bryter mot förbudet mot att blockera eller begränsa en kunds åtkomst till sitt onlinegränssnitt i artikel 3.1 och 3.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/302 om åtgärder mot omotiverad geoblockering och andra former av diskriminering på grund av kunders nationalitet, boplatssort eller etableringsort på den inre marknaden, mot förbudet att tillämpa olika allmänna villkor för åtkomst till varor eller tjänster i artikel 4.1 eller mot förbudet att tillämpa olika villkor för betalningstransaktioner i artikel 5.1.

16 §

Påföljdsavgift för brott mot bestämmelser om lämnande av information

Påföljdsavgift ska påföras en näringsidkare som till konsumenternas nackdel uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot följande bestämmelser i konsumentskyddslagen:

- 1) informationsskyldigheten enligt 2 kap. 8 § vid saluföring av specificerade konsumtionsnyttigheter eller skyldigheten enligt 2 kap. 8 a § när det gäller att ge information innan ett avtal ingås i fråga om annan försäljning än hem- och distansförsäljning,
- 2) skyldigheten enligt 6 kap. 9 § när det gäller att ge information innan ett hemförsäljnings- eller distansförsäljningsavtal ingås på det sätt som närmare anges i de bestämmelser som utfärdats med stöd av 3 mom. i den paragrafen eller skyldigheten enligt 6 kap. 10 § när det gäller att ge konsumenten vissa andra uppgifter,
- 3) skyldigheten enligt 6 a kap. 5–10 § när det gäller att ge förhandsinformation vid distansförsäljning av finansiella tjänster eller finansiella instrument,
- 4) skyldigheten enligt 7 kap. 8 § när det gäller att lämna information i reklam för konsumentkrediter, skyldigheten enligt 7 kap. 9 § och de bestämmelser som utfärdats med stöd av dess 2 mom. när det gäller att lämna viss information innan ett kreditavtal ingås, skyldigheten enligt 7 kap. 10 § och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den när det gäller att ge förhandsinformation vid telefonförsäljning eller skyldigheten enligt 7 kap. 11 § när det gäller att ge viss annan information,
- 5) skyldigheten enligt 7 a kap. 5 § när det gäller att lämna information i reklam för bostadskrediter, skyldigheten enligt 7 kap. 6 § och de bestämmelser som utfärdats med stöd av dess 2 mom. när det gäller att lämna information innan ett bostadskreditavtal ingås, skyldigheten enligt 7 kap. 7 § och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den när det gäller att ge förhandsinformation vid telefonförsäljning,
- 6) skyldigheten enligt 10 kap. 4 § när det gäller att lämna förhandsinformation på det sätt som avses i de bestämmelser som utfärdats med stöd av den paragrafen eller bestämmelserna i 10 kap. 5 § om marknadsföring av tidsdelat boende eller långfristiga semesterprodukter,
- 7) de bestämmelser som utfärdats med stöd av 2 kap. 15 § 1 och 2 punkten när det gäller uppgifter som ska lämnas vid utannonsering av en bostad, skyldigheten att ha en broschyr till påseende eller uppgifter som ska nämnas i broschyren.

Påföljdsavgift ska också påföras en näringsidkare som till konsumenternas nackdel uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot följande bestämmelser:

- 1) om den som använder ett betalningsinstrument är konsument, bestämmelserna i 10–15 § i betaltjänstlagen (290/2010) om tillhandahållande av information, bestämmelserna i 22 § när det gäller förhandsinformation om avtal som avser enstaka betalningstransaktioner eller 25 a § när det gäller förhandsinformation om separata avtal som avser initiering av betalningsuppdrag,
- 2) om resenären är konsument, bestämmelserna i 7 § i lagen om kombinerade resetjänster och de bestämmelser som utfärdats med stöd av 7 § när det gäller information som ska lämnas innan ett paketreseavtal ingås eller bestämmelserna i 36 § och de bestämmelser som utfärdats med stöd av 36 § 2 mom. när det gäller information som ska lämnas innan ett sammanlänkat researrangemang uppkommer.

Om det är fråga om brott mot de bestämmelser som nämns i 1 eller 2 mom. är en ytterligare förutsättning för att påföljdsavgift ska påföras att förseelsen klart kan försämra konsumentens förmåga att fatta ett välgrundat köpbeslut eller något annat beslut om en konsumtionsnyttighet eller göra det svårt för konsumenten att utöva sina rättigheter.

17 §

Påförande av påföljdsavgift för andra personer än i 13–16 § avsedda näringsidkare

Påföljdsavgift kan påföras också en person som hör till en juridisk persons ledning, en person som utövar faktisk beslutanderätt inom en juridisk person eller en annan näringsidkare som har handlat för en i 13–16 § avsedd näringsidkares räkning, om personen eller den andra näringsidkaren uppsåtligt eller av oaktsamhet på ett betydande sätt har medverkat till den förseelse som avses i 13–16 § och om det även i övrigt finns särskilda skäl till detta. När en persons medverkan till en förseelse bedöms ska omfattningen av personens uppgifter och befogenheter beaktas.

18 §

Påförande av påföljdsavgift i samband med företagsarrangemang

Påföljdsavgift kan påföras också en sådan näringsidkare som till följd av ett företagsförvärv eller något annat företagsarrangemang har övertagit den näringsverksamhet inom vilken förseelsen har skett.

19 §

Påföljdsavgiftens storlek

Påföljdsavgiftens storlek ska baseras på en samlad bedömning. När avgiftens storlek bestäms tas det hänsyn till

- 1) förseelsens art, omfattning, svårighetsgrad och varaktighet,
- 2) den vinning som erhållits genom förseelsen, om denna uppgift finns tillgänglig,
- 3) näringsidkarens åtgärder för att lindra eller avhjälpa skadan,
- 4) näringsidkarens eventuella tidigare förseelser,
- 5) påföljder som ålagts näringsidkaren för samma förseelse i en annan medlemsstat, om denna uppgift finns tillgängligt via den samarbetsmekanism som anges i samarbetsförordningen,
- 6) andra omständigheter som inverkar på saken.

Den påföljdsavgift som påförs en näringsidkare får utgöra högst 4 procent av dennes omsättning under året före förseelsen. Om bokslutet ännu inte är klart då påföljdsavgiften påförs eller om näringsverksamheten nyligen inletts och något bokslut inte finns att tillgå, kan omsättningen uppskattas utifrån någon annan tillgänglig utredning.

Den påföljdsavgift som påförs en i 17 § avsedd fysisk person får utgöra högst 4 procent av dennes inkomster enligt den verkställda beskattningen för året före förseelsen. Om inkomsterna inte kan utredas på ett tillförlitligt sätt, kan de uppskattas utifrån någon annan tillgänglig utredning.

Med omsättning ovan i denna paragraf avses omsättning enligt 4 kap. 1 § i bokföringslagen (1336/1997) eller motsvarande omsättning. Om det är fråga om ett kreditinstitut, ett värdepappersföretag eller ett annat till dessas finansiella företagsgrupp hörande företag avses med omsättning dock intäkter enligt artikel 316 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersfö-

retag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012. Om det är fråga om ett försäkringsbolag, en försäkringsförening eller ett i 2 kap. 18 b § i försäkringsbolagslagen avsett specialföretag, avses med omsättning premieinkomsterna.

20 §

Avstående från påföljdsavgift

Påföljdsavgift föreslås inte bli påförd eller påförs inte om förseelsen är obetydlig.

Påföljdsavgift behöver inte föreslås eller påföras, om näringsidkaren har vidtagit tillräckliga åtgärder för att avhjälpa förseelsen omedelbart efter att den upptäcktes och det inte är fråga om en allvarlig eller återkommande förseelse.

Påföljdsavgift behöver inte heller föreslås eller påföras om vite har förelagts eller en ansökan om betalning av vite är anhängig på grund av samma förseelse.

21 §

Förhållande till straffrättslig behandling

Påföljdsavgift får inte påföras den som är misstänkt för samma förseelse i en förundersökning, den i fråga om vilken det pågår åtalsprövning avseende samma förseelse eller den som är svarande i domstol i ett brottmål som gäller samma förseelse. Påföljdsavgift får inte heller påföras den som har dömts för samma förseelse i ett brottmål.

Om ett ärende som gäller påförande av påföljdsavgift är anhängigt för samma förseelse eller ärendet är avgjort, får åtal inte väckas eller dom i ett brottmål meddelas.

22 §

Påförande av påföljdsavgift

Påföljdsavgiften påförs av marknadsdomstolen på ansökan av den behöriga myndigheten, om inte något annat följer av 5 §.

Påföljdsavgiften ska betalas till staten.

23 §

Preskription

Påföljdsavgift får inte påföras, om inte ansökan om påförande av påföljdsavgift har lämnats in till marknadsdomstolen inom fem år från den dag då förseelsen upphörde eller, om det är fråga om en påföljdsavgift som påförs av Finansinspektionen, om inte avgift har påförts inom fem år från den dag då förseelsen upphörde.

24 §

Verkställighet av påföljdsavgift

Rättsregistercentralen sköter verkställigheten av påföljdsavgifter. Påföljdsavgifter som påförts med stöd av denna lag ska verkställas i den ordning som föreskrivs i lagen om

verkställighet av böter (672/2002). En påföljdsavgift preskriberas fem år efter den dag då avgiften påfördes.

25 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av lagen om Konkurrens- och konsumentverket

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Konkurrens- och konsumentverket (661/2012) 6 §, 10 § 2 mom.,
 11 § och 13 § 1 mom. samt
upphävs 8 § som följer:

6 §

Skyldighet att lämna uppgifter

En näringsidkare är skyldig att lämna Konkurrens- och konsumentverket uppgifter om minutförsäljningspriser på konsumtionsnyttigheter och konsumenttjänster för de undersökningar, utredningar och jämförelser som avses i 2 § 1 mom. Konkurrens- och konsumentverket får bestämma att uppgifter ska lämnas även till regionförvaltningsverken.

Konkurrens- och konsumentverket kan förena skyldigheten att lämna uppgifter med vite. Bestämmelser om föreläggande och utdömande av vite finns i viteslagen (1113/1990).

Bestämmelser om konsumentombudsmannens rätt att få uppgifter för de tillsynsuppgifter som avses i 2 § 2 mom. finns i lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna (/).

10 §

Förbud som meddelas av konsumentombudsmannen

Konsumentombudsmannen får meddela förbud i ärenden som inte är betydande med hänsyn till tillämpning av lag. Konsumentombudsmannens beslut får inte överklagas genom besvär. Den som förbudet gäller får genom ansökan föra beslutet till marknadsdomstolen inom 30 dagar efter att ha fått del av beslutet. I annat fall står beslutet fast.

11 §

Begäran om utlåtande

Innan konsumentombudsmannen meddelar ett i 10 § avsett förbud eller interimistiskt förbud eller för ett ärende till marknadsdomstolen ska konsumentombudsmannen begära utlåtande av Finansinspektionen, om ärendet gäller

1) Finansinspektionens tillsynsobjekt, förmedlare av konsumentkrediter som har samband med bostadsegendom, försäkringsförmedlare, utländska tillsynsobjekt eller deras filialer, utländska förmedlare av konsumentkrediter som har samband med bostadsegendom eller utländska försäkringsdistributörer enligt 45 § i lagen om Finansinspektionen (878/2008),

2) marknadsföring av sådana finansiella instrument som avses i lagen om investeringstjänster (747/2012).

I motsvarande fall ska konsumentombudsmannen begära utlåtande av Finansinspektionen också om konsumentombudsmannen för ett ärende till marknadsdomstolen för påförande av en påföljdsavgift enligt lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna (/).

13 §

Bistående av konsumenter

Konsumentombudsmannen får bistå eller förordna en underlydande tjänsteman att bistå en konsument i skötseln av ett enskilt ärende, om detta är viktigt med tanke på tillämpningen av lagen och konsumenternas allmänna intresse eller om en näringsidkare inte iakttar konsumenttvistenämndens beslut eller ett avgörande eller en rekommendation till avgörande som har lagts fram av något annat sådant organ som har anmälts till Europeiska kommissionen i enlighet med artikel 20.2 i direktiv 2013/11/EU om alternativ tvistlösning vid konsumenttvister.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av lagen om rättegång i marknadsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013) 1 kap. 6 § 1 mom. 13 punkten, 5 kap. 2 § 1 mom. 1–4, 8 och 9 punkten och 7 kap. 4 §, av dem 1 kap. 6 § 1 mom. 13 punkten sådan den lyder i lag 1122/2018 och 5 kap. 2 § 1 mom. 8 punkten sådan den lyder i lag 1495/2016 samt 7 kap. 4 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 600/2018, samt

fogas till 1 kap. 6 § 1 mom. en ny 14 punkt, till 5 kap. 2 § 1 mom. en ny 9 punkt samt till 7 kap. en ny 4 a § som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

6 §

Marknadsrättsliga ärenden

Marknadsdomstolen handlägger som *marknadsrättsliga ärenden* de ärenden som hör till dess behörighet enligt

- 13) livsmedelsmarknadslagen (1121/2018),
14) lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna (/).

5 kap.

Handläggning av marknadsrättsliga ärenden

2 §

Vem som har rätt att väcka ett ärende

Ansökan enligt 1 § får göras av

- 1) konsumentombudsmannen eller den näringsidkare eller någon annan person mot vilken konsumentombudsmannens förbud riktas i ärenden som avses i konsumentskyddslagen,
- 2) konsumentombudsmannen eller den näringsidkare eller någon annan person mot vilken konsumentombudsmannens förbud riktas i ärenden som avses i lagen om Konkurrens- och konsumentverket,
- 3) konsumentombudsmannen eller den näringsidkare eller någon annan person mot vilken konsumentombudsmannens förbud riktas i ärenden som avses i 13 § 1 mom. i lagen om indrivning av fordringar och, i ärenden som avses i 13 § 2 mom. i den lagen, den näringsidkare som ett förfarande som strider mot 4 , 4 a, 4 b eller 7 § i den lagen riktas mot, eller en registrerad förening som bevakar näringsidkarnas intressen,
- 4) konsumentombudsmannen eller den näringsidkare mot vilken konsumentombudsmannens förbud riktas i ärenden som avses i betaltjänstlagen,

- 8) en fysisk eller juridisk person på vilken ett avtalsvillkor eller förfarande som avses i 65 § i lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt skulle tillämpas eller en registrerad förening som bevakar näringsidkarnas intressen och som har förhandlat fram avtalet i fråga för två eller flera näringsidkare som den representerar, i ärenden som gäller meddelande av förbud enligt 66 § i den lagen,
- 9) den behöriga myndigheten i ärenden som gäller påförande av påföljdsavgift enligt lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna (/) och, i ärenden som avses i 12 § i den lagen, den som beslutet riktar sig till samt den näringsidkare som brutit mot bestämmelserna.

7 kap.

Sökande av ändring i marknadsdomstolens avgöranden

4 §

Sökande av ändring i tvistemål och ansökningsärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt samt i marknadsrättsliga ärenden

Ändring i ett avgörande av marknadsdomstolen i ett tvistemål eller ansökningsärende som hör till marknadsdomstolens behörighet enligt någon lag som nämns i 1 kap. 4 § 1 mom. 1–10, 13 eller 15 punkten eller i 2, 4 eller 5 mom., i ett tvistemål enligt 1 kap. 5 § samt i ett marknadsrättsligt ärende får sökas genom besvär hos högsta domstolen, om högsta domstolen meddelar besvärstillstånd med stöd av 30 kap. 3 § i rättegångsbalken, om inte något annat följer av 4 a §.

Besvärsskriften, som ska innehålla tillståndsansökan och de besvär som anförs, ska tillsammans med marknadsdomstolens avgörande lämnas in till marknadsdomstolens registratorskontor. På förfarandet vid sökande av besvärstillstånd och behandlingen av ärendet tillämpas i övrigt vad som i 30 kap. i rättegångsbalken föreskrivs om fullföljd i ärenden som hovrätten handlagt i andra instans, om inte något annat följer av 4 a §.

Marknadsdomstolens avgörande verkställs på det sätt som föreskrivs om verkställighet av en lagakraftvunnen dom. Högsta domstolen kan emellertid bestämma att ett avgörande inte får verkställas tills vidare eller att en påbörjad verkställighet inte får fortgå.

Vid extraordinärt ändringssökande som gäller ett mål eller ärende som avses i denna paragraf iakttas i tillämpliga delar vad som i 31 kap. i rättegångsbalken föreskrivs om tvistemål, dock så att även klagan ska anföras hos högsta domstolen.

4 a §

Sökande av ändring i vissa ärenden som gäller påförande av påföljdsavgift

Om besvären gäller sådant påförande av påföljdsavgift som avses i lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna (/) söks ändring i marknadsdomstolens avgörande hos högsta domstolen utan ansökan om besvärstillstånd. Besvären ska tillsammans med marknadsdomstolens avgörande lämnas in till marknadsdomstolens registratorskontor.

På förfarandet vid behandling av ett ärende som avses i 1 mom. tillämpas i övrigt vad som i 4 § 3 och 4 mom. i detta kapitel samt i 30 kap. i rättegångsbalken föreskrivs om fullföljd i ärenden som hovrätten handlagt i första instans.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av lagen om Finansinspektionen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Finansinspektionen (878/2008) 10 § 1 mom. 5 punkten, 40 a och 47 §, sådana de lyder, 10 § 1 mom. 5 punkten och 40 a § i lag 446/2017 samt 47 § i lag 752/2012, som följer:

10 §

Direktionens uppgifter

5) döma ut vite som Finansinspektionen har förelagt och besluta om administrativa påföljder enligt 4 kap., om administrativa påföljder enligt lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (444/2017) samt om de i lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna (/) föreskrivna påföljder som Finansinspektionen påför,

40 a §

Ordningsavgift, offentlig varning och påföljdsavgift för vissa överträdelser

Bestämmelserna om ordningsavgift, offentlig varning och påföljdsavgift för den som försummar eller överträder lagstiftningen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism eller Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/847 om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel och om upphävande av förordning (EG) nr 1781/2006 finns i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism.

Bestämmelser om påförande av påföljdsavgift för brott mot vissa konsumentskyddsbestämmelser finns i lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna. Offentlig varning enligt 39 § får inte meddelas, om tillsynsobjekt eller andra finansmarknadsaktörer handlar i strid med de bestämmelser som avses i nämnda lag.

47 §

Konsumentombudsmannens yttrande

Innan Finansinspektionen vidtar åtgärder enligt 33 eller 33 a § eller 4 kap. ska den be konsumentombudsmannen yttra sig, om den observerar att en finansmarknadsaktör som avses i 45 § handlar i strid med konsumentskyddslagen (38/1978). Finansinspektionen ska be konsumentombudsmannen yttra sig även innan en påföljdsavgift påförs med stöd av lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om verkställighet av böter (672/2002) 1 § 1 mom. 14 punkten, sådan den lyder i lag 659/2019, samt
fogas till 1 § 1 mom., sådant det lyder i lagarna 224/2008, 462/2011, 348/2013, 257/2014, 671/2015, 451/2016, 470/2017, 1052/2018, 301/2019 och 659/2019, en ny 15 punkt som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde

I den ordning som föreskrivs i denna lag verkställs följande påföljder:

-
- 14) påföljdsavgift för lufttrafikföretag enligt 13 § i lagen om användning av flygpas-sageraruppgifter för bekämpning av terroristbrott och grov brottslighet (657/2019),
15) påföljdsavgift enligt 13–17 § i lagen om vissa befogenheter för konsument-skyddsmyndigheterna (/).
-

Denna lag träder i kraft den 20 .

Liitteet

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Sanna-Maria Bertell

Eriävä mielipide

1 (3)

24.6.2019

Eriävä mielipide

Työryhmän tehtävänä on ollut valmistella kuluttajaviranomaisten EU-yhteistyötä sääntelevän CPC-asetuksen täytäntöönpano, ja samassa yhteydessä tarkastella viranomaisten toimivaltuuksia. Työryhmä ehdottaa uuden lain säätämistä kuluttajaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista. Keskeisinä muutoksina nykytilaan ehdotetaan mm. seuraavaa:

- Säädetään uudesta seuraamusmaksusta, joka olisi maksimissaan 4% liikevaihdosta;
- säädetään mahdollisuudesta määrätä seuraamusmaksu johdolle tai muulle taholle; ja
- säädetään seuraamusmaksusta yritysjärjestelytilanteissa.

Markkinahäiriöihin tulee voida puuttua jatkossakin tehokkaasti, mikä on kuluttajien ja yritysten etu. Viranomaisen on saamassa uusia, tehokkaita toimivaltuuksia. Lisäksi Rinteen hallitus on luvannut lisäresursseja kuluttaja- ja kilpailuviranomaisille, mikä myös osaltaan lisää tehokasta ja oikea-aikaista valvontaa ja parantaa markkinoiden toimintaa. Sanktiojärjestelmän merkittäviin kiristykseen on kuitenkin suhtauduttava kriittisesti muiden kuin törkeiden laiminlyöntien osalta.

Rinteen hallituksen ohjelman mukaan päätöksenteossa tulisi aina ottaa huomioon vaikutukset yritysten kasvuun, työllistävyyden ja investointien edistämisen näkökulmasta. Suomessa kuluttajamarkkinoiden toiminta on yli EU:n keskitason¹ ja kuluttajien luottamus markkinoihin on hyvä. Sääntöjen kiristäminen signaloi markkinoille epävarmuutta, mikä lisää vastuullisesti toimiville yritykselle valmistautumiskustannuksia, valvontaa ja muita hallinnollisia kustannuksia. Tämä ilmiö on koettu voimakkaasti jo esimerkiksi tietosuoja-asetuksen toimeenpanossa, ja samankaltaisia vaikutuksia olisi nyt kuluttajamarkkinoille.

Ehdotettu seuraamusmaksu olisi Suomen kuluttajapolitiikassa erittäin merkittävä muutos, eikä sitä ole nyt ankkuroitu riittävään tietopohjaan arviointiin. On otettava huomioon, ettei CPC-asetus itsessään ei

¹ Consumer Market Scoreboard, komissio (2018), s. 180.

ELINKEINOELÄMÄN KESKUSLIITTO EK	ERIÄVÄ MIELIPIIDE	2 (3)
Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö Sanna-Maria Bertell	24.6.2019	

ota kantaa kansalliseen sanktiojärjestelmään tai vaadi nimenomaisesti tiettyä rahallista seuraamusta. Kuluttajamarkkinoilla toimivia yrityksiä yhdistää huoli sisämarkkinoiden eriytymisestä, jos CPC-asetuksen täytäntöönpanon yhteydessä toimeenpannaan seuraamusmaksu asetuksen ylittävällä tavalla. Tällainen kansallinen lisäsääntely heikentäisi suomalaisen kaupan ja muiden kuluttajamarkkinoilla toimivien yritysten kansainvälistä kilpailukykyä ja toisi niille merkittäviä compliance-kustannuksia.

Edellä olevan perusteella uuden seuraamusmaksun soveltamisalaa ei tule kansallisesti laajentaa CPC-asetuksen edellyttämästä soveltamisalasta. Tietopohjaisen lainsäädännön arvioinnin ja toimeenpanon tueksi voidaan seuraamusmaksuista kerätä kokemuksia EU:n viranomaisyhteistyön puitteissa. Tällöin voitaisiin myös jatkotyössä paremmin sovitaa yhteen ns. Omnibus-kuluttajadirektiivin säännökset, jotka tulevat kansallisesti täytäntöön pantavaksi seuraavan kahden vuoden aikana.

Mikäli seuraamusmaksusta säädettäisiin kuitenkin kansallisella lisäsääntelyllä, on tärkeää edelleen korostaa, että sillä ei tule puuttua muihin merkittäviä markkinahäiriöitä aiheuttaviin vakaviin tapauksiin, joita on esiintynyt esimerkiksi pikavippiälalla. Vähäisistä rikkomuksista ei tulisi työryhmässä omaksutun kannan mukaisesti seurata sanktiota ja neuvotteluvollisuuden tulee olla korostetusti ensisijainen puuttumismekanismi. Myöskään Omnibus-direktiivissä asetettua, maksimissaan 4%:n seuraamusmaksun tasoa ei tule ylittää. Seuraamusten tulee olla yleisellä tasolla oikeassa suhteessa teon laatuun tai haitallisuuteen nähden.

Vastuun kohdentaminen muuhun kuin elinkeinonharjoittajaan

Esityksen 17 § antaisi mahdollisuuden seuraamusmaksun määräämiseen johdolle tai muulle taholle, joka käyttää tosiasiallista määräysvaltaa. Elinkeinoelämän lähtökohtana on, että vastuu tulisi määrätä aina ensisijaisesti elinkeinonharjoittajalle. Kuten esityksessä todetaan, minäkään muun tahon vastuuttaminen tulee kyseeseen vain erityisestä syytä ja estämään samanlaisen rikkomuksen jatkamisen toisessa yhtiössä (pikavippiälalta tunnettu ns. rypästymisilmiö).

Esitykseen ei ole mahdollista varauksetta yhtyä, koska sen taustalla ei ole riittävää arviointia kustannus- tai käyttäytymisvaikutuksista. On oletettavaa, että esitetyn kaltaiseen vastuuseen varautuminen tulisi aiheuttamaan elinkeinoelämälle hallinnollisia kustannuksia, joiden määrä voi olla merkittävä, mutta jota ei ole työryhmässä arvioitu. Vaikutustenarvioinnin lisäksi jatkovalmistelussa on syytä korostaa, että vastuun kohdentaminen muuhun tahoon liittyy vain selkeisiin vastuunpakoilutilanteisiin. Tämä on tärkeää, koska muuten sääntely voi muodostaa pelotevaikutuksen vastuidenjakoon arvoketjussa. Tämä saattaisi johtaa lisääntyneisiin neuvottelukustannuksiin ja markkinakitkaan.

ELINKEINOELÄMÄN KESKUSLIITTO EK	ERIÄVÄ MIELIPIIDE	3 (3)
Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö Sanna-Maria Bertell	24.6.2019	

Lisäksi jatkovalmistelussa tulisi edelleen selkeyttää, miten vastuu ja-
kautuu tilanteissa, joissa viranomaiset hakevat seuraamusmääräystä
sekä elinkeinonharjoittajalle että johdolle tai muulle henkilölle. Seuraa-
musmaksun määräytymismaksimi saattaa muodostua hyvinkin eri-
laisiksi riippuen liikevaihdon ja henkilökohtaisten tulojen ollessa eri
suuruisia. Täten "sekä-että" vastuu voi johtaa ennalta-arvaamattomiin
lopputuloksiin, ja pahimmassa tapauksessa jopa eräänlaiseen kaksois-
rangaistavuuteen.

Yritysjärjestelytilanteiden vastuunjaon osalta jatkovalmistelussa tu-
lisi selventää, että liiketoimintakaupan osalta vastuu jää myyjälle ennen
kauppaa tehdyistä rikkomuksista, jos ostaja ei jatka lainvastaista toi-
mintaa. Lisäksi lähtökohtaisesti vain poikkeuksellisissa tilanteissa yri-
tysjärjestelyt voidaan sivuuttaa, mikäli niiden tarkoituksena voidaan kat-
soa olevan oikeudellisen vastuun välttäminen. Tämä selventäisi osa-
puolten vastuita yritysjärjestelyissä ja estäisi pelkästään vastuunpakoi-
lua tavoittelevat järjestelyt. Myös yritysjärjestelytilanteissa vastuunja-
ossa tulee noudattaa kuluttajaviranomaisen neuvotteluvollisuutta en-
sisijaisena puuttumiskeinona. Mikäli vastuut eivät ole kuvatulla tavalla
selvät, yrityskauppojen transaktiokustannukset lisääntyvät, ja ne voivat
pahimmillaan estää yrityskauppojen toteuttamista ylipäätään.

Kunnioitavasti

Sanna-Maria Bertell
Asiantuntija
Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Lausuma kuluttajansuojasäädösten uudistamistyöryhmän mietintöön

Mietinnön mukaan elinkeinonharjoittajalle määrättävän seuraamusmaksun suuruus perustuisi kokonaisarviointiin. Seuraamusmaksu ei kuitenkaan saisi ylittää 4 prosenttia elinkeinonharjoittajan rikkomuksen päättymistä edeltävän vuoden liikevaihdosta.

Jatkovalmistelussa tulisi vielä selvittää edellä mainitun seuraamusmaksun enimmäismäärän ennaltaehkäisevää vaikutusta sellaisia tilanteita ajatellen, joissa elinkeinonharjoittajan toimintamalli lähentelee jo petoksesta toimintaa ja kuluttajasopimusten syntyminen perustuu merkittävästi osin kuluttajansuojasäännösten rikkomiseen. Liikevoittoprosentit voivat olla tällaisissa tapauksissa suuriakin suhteutettuna 4 prosentin tasoon.

Mietintö sisältää ehdotuksen pykäläksi koeostoista. Katsomme, että säännös ei siinä muodossaan toteuta asetuksen tarkoitusta, koska koeostosprosessia ei voida monessa tilanteessa tosiasiallisesti toteuttaa säännöksen perusteella. Jatkovalmistelussa tulisi vielä kartoittaa erilaisia sääntelymalleja, jotka mahdollistaisivat käytännössä paremmin koeostojen toteuttamisen varsinkin verkkokaupankäynnissä. Lisäksi säännöksen soveltamisalaa tulisi laajentaa yleisemmin markkinavalvontaan, erityisesti sosiaalisessa mediassa toteutettavaan markkinoinnin seurantaan. Koeostoja ei monissa tilanteissa ole mahdollista toteuttaa ilman sitä edeltävää markkinoinnin seurantaan, jossa käytetään esimerkiksi väärillä henkilötiedoilla avattua asiakastiliä. Lainvastaisen markkinointimateriaalin kerääminen edellyttää muutoinkin muun muassa sosiaalisen median seurantaan erilaisten profiilien perusteella.

Helsingissä 19.6.2019

Paula Hannula

Timo Niemi

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.justitieministeriet.fi

ISSN 2490-1172 (PDF)
ISBN 978-952-259-771-7 (PDF)